

NOTAT

23-11-2017

J.nr. 2017 - 7496

CAIJ

Samlenotat om EPSCO-rådsmødet den 7. december 2017

1. Det Europæiske Semester 2018	side 2
2. Forordning 883	side 5
3. Orlovsdirektivet	side 27
4. Rådskonklusioner om fremtidens arbejdsmarked	side 46
5. Direktiv om iværksættelse af aftale om ændring af direktiv 2009/13/EF i overensstemmelse med ændringsforslagene fra 2014 til ILO-konventionen om søfarendes ansættelsesforhold af 2006	side 48
6. Antidiskriminationsdirektivet	side 53
7. Rådskonklusioner om fællesskabsbaseret støtte til en selvstændig levevis	side 97
8. Rådskonklusioner om kønsopdelt uddannelsessystem og arbejdsmarked	side 99
9. Tilgængelighedsdirektivet	side 101

1. Det Europæiske Semester 2018

- Udveksling af synspunkter

Nyt notat.

1. Resumé

Den 22. november 2017 offentliggjorde Kommissionen en pakke vedr. det europæiske semester 2018. Pakken indeholder bl.a. Kommissionens årlige vækstundersøgelse, den fælles beskæftigelsesrapport og Kommissionens varslingsrapport under proceduren for makroøkonomiske ubalancer for 2017.

Der lægges i beskæftigelsesrapporten bl.a. vægt på, at den økonomiske og sociale situation i EU viser tegn på forbedring i lyset af et moderat økonomisk opsving. Beskæftigelseskomitéen og Komitéen for Social Beskyttelse skal i fællesskab diskutere beskæftigelses- og sociale aspekter af udkastet til anbefaling vedrørende den økonomiske politik i eurozonen, og det forventes, at der på baggrund heraf vil komme input til ministrenes drøftelse.

Regeringen støtter udarbejdelsen af rapporter til brug for drøftelserne under Det Europæiske Semester og forventer at tage Kommissionens præsentation til efterretning.

2. Baggrund

Den 22. november 2017 offentliggjorde Kommissionen en pakke vedr. det europæiske semester 2018. Pakken indeholder de traditionelle 3 rapporter:

1. Kommissionens årlige vækstreddegørelse.
2. Udkast til den fælles beskæftigelsesrapport.
3. Kommissionens varslingsrapport under proceduren for makroøkonomiske ubalancer for 2018.

Vækstredegørelsen markerer starten på det europæiske semester, som dækker alle elementer af den økonomiske overvågning, herunder Europa 2020-strategien og dermed også beskæftigelses- og socialområdet.

Landenes økonomiske politik gennemgås hvert forår, som grundlag for landenes vedtagelse af national økonomisk politik, reformer m.v., herunder de nationale finanslove, der typisk vedtages i efteråret, for det efterfølgende budgetår.

Den fælles beskæftigelsesrapport indgår som en del af den årlige vækstreddegørelse og uddyber dennes analyser på beskæftigelsesområdet.

Varslingsrapporten indleder den årlige makro-ubalanceprocedure, der udgør rammen for samarbejdet i EU om en systematisk makroøkonomisk overvågning, hvor formålet er, at man tidligt i et forløb vil kunne identificere potentielt skadelige interne og eksterne ubalancer og fokusere på forebyggelse og korrektion, inden ubalancerne evt. bliver af en mere vedholdende karakter.

Som en del af pakken fremlagde Kommissionen i lighed med de seneste år også udkastet til økonomisk-politiske anbefalinger til euroområdet under ét.

3. Formål og indhold

I vækstredøgørelsen opfordres medlemsstaterne til en øget indsats for at opnå inkluderende vækst, ved at forene følgende tre elementer:

- Forøgede investeringer, herunder anvendelse af den Europæiske Investeringsplan og fjernelse af barrierer for investeringer.
- Strukturreformer, herunder forøgelse af arbejdsmarkedsdeltagelsen, opkvalificering af arbejdsstyrken og modernisering af velfærdsstaten for at understøtte aktiv arbejdsmarkedsdeltagelse.
- Ansvarlige finanspolitikker, herunder konsolidering af nødvendige reformer.

I beskæftigelsesrapporten bliver der lagt vægt på:

- Den økonomiske og sociale situation i EU viser tegn på forbedring i lyset af et moderat økonomisk opsving.
- Reformen, der stimulerer jobskabelse og sikrer inklusive og fleksible arbejdsmarkeder forenet med den nødvendige sociale sikkerhed, bør fortsat styrkes.
- Inddragelsen af arbejdsmarkedets parter er meget uens medlemslandene imellem og bør forbedres.
- Generelt falder ungdomsarbejdsløsheden, men den er fortsat alt for høj i nogle medlemsstater; også bekæmpelse af langtidsarbejdsløsheden bør forblive en høj prioritet.
- Det er fortsat en udfordring, at kvinder er underrepræsenteret på arbejdsmarkedet, og at der er en væsentlig lønforskel.
- Det fortsat høje antal flygtninge og indvandrere understreger vigtigheden af effektive integrationsstrategier.

Kommissionen har i sit arbejdsprogram for 2018 meddelt, at ville indarbejde et såkaldt "socialt scoreboard" i det europæiske semester.

Det sociale scoreboard indeholder en række indikatorer med udspring i de 20 principper i den europæiske søjle af sociale rettigheder og indarbejdes i semesteret med det formål at følge udviklingen på områderne omfattet af søjlen. Det er på nuværende tidspunkt ikke klart, hvordan det skal ske i praksis.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Dokumenterne medfører ikke i sig selv lovgivningsmæssige, statsfinansielle eller samfundsøkonomiske konsekvenser, administrative konsekvenser for erhvervslivet eller konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Den årlige vækstredøgørelse og den fælles beskæftigelsesrapport er sendt til Specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale forhold til orientering.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

EU-landene ventes generelt at tage præsentationen af den årlige vækstreddegørelse, den fælles beskæftigelsesrapport og varslingsrapporten om makroøkonomiske ubalancer til efterretning.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter udarbejdelsen af rapporter til brug for drøftelserne under Det Europæiske Semester og Kommissionens præsentation ventes at kunne tages til efterretning.

Regeringen støtter arbejdet med sammenligninger af landenes præstationer og udveksling af bedste praksis på beskæftigelses- og socialområdet med udgangspunkt i den åbne koordinationsmetode.

Det er vigtigt for regeringen, at brugen af scoreboardet i det europæiske semester ikke ændrer ved de overordnede formål med semesteret, som er at styrke potentialet for vækst, produktivitet og beskæftigelse og at sikre de europæiske økonomier mod nye kriser og ubalancer.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

2. Forordning 883

Delvis generel indstilling

Revideret notat. Ændringer i forhold til samlenotatet fra EPSCO-rådsmødet den 23. oktober 2017 er markeret med en streg i venstre margin.

1. Resumé

Europa-Kommissionen har den 13. december 2016 vedtaget sit forslag til revision af forordning 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger og forordning nr. 987/2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning nr. 883/04.

Kommissionen angiver, at forslaget har til hensigt at tilpasse det eksisterende regelsæt for social sikring, så reglerne bliver bedre i tråd med den sociale og økonomiske virkelighed i medlemslandene.

Forslaget fokuserer på fire overordnede dele:

- 1) ikke-erhvervsaktive EU-borgeres adgang til sociale sikringsydelse,
- 2) ydelse ved plejebæhov af ubegrænset varighed,
- 3) arbejdsløshedsydelse, og
- 4) familieydelse.

Forslaget skønnes med betydelig usikkerhed at kunne medføre statsfinansielle konsekvenser i form af ekstraudgifter i størrelsesordenen 100 mio. kr. om året til arbejdsløshedsdagpenge, hvortil kommer evt. afledte udgifter.

Regeringen støtter dele af forslaget, der imødekommer danske ønsker og lægger op til at konsolidere dansk praksis på nogle områder, mens regeringen ikke støtter forslag om forlængelse af eksportperioden for dagpenge, eller at seneste arbejdsland skal betale arbejdsløshedsdagpenge til grænsegængere.

På EPSCO-rådsmødet den 7. december skal drøftes de dele af forslaget, der omhandler familieydelse og ydelse ved plejebæhov af ubegrænset varighed, som afspejler eksisterende dansk praksis.

Samtidig vil regeringen i forhandlingerne fortsat arbejde for, at det bliver muligt at indeksere børnecheck til børn bosat i andre EU-lande.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen har ved KOM(2016) 815 den 13. december 2016 fremsat forslag til ændring af forordning 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger og forordning 987/2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning nr. 883/04. Dansk sprogversion af forslaget er modtaget den 11. januar.

Forslaget omfatter en generel ajourføring af forordning (EF) nr. 883/2004 og (EF) nr. 987/2009, som er det regelsæt, der har været gældende siden 1. maj 2010.

Hensigten med forordningen er generelt at sikre en sammenhængende koordinering på EU-plan af de nationale ordninger for social sikring,

Forslagets retsgrundlag er artikel 48 TEUF vedrørende social tryghed for vandrede arbejdstagere, selvstændige og deres pårørende. Forordning 883/2004 er en central forordning i EU-samarbejdet, som udmønter traktatens bestemmelser om fri bevægelighed for arbejdskraft.

Forordningen koordinerer social sikring for personer, der er omfattet af lovgivningen om social sikring i et medlemsland, for både erhvervsaktive og ikke erhvervsaktive. Forordningen sikrer, at borgere i EU/EØS-landene har reelle muligheder for at bevæge sig mellem medlemslandene uden derved at risikere at miste retten til social sikring.

Det fremgår af forordningen, at formålet er koordination af medlemslandenes sociale sikringsordninger og altså ikke harmonisering af medlemslandenes velfærdssystemer.

Efter forordning 883/04 kan vandrede arbejdstagere og andre unionsborgere, der gør brug af EU's regler om fri bevægelighed, medregne anciennitet fra hjemlandet til opfyldelse af arbejdslandets eventuelle karensregler vedrørende bopæls-, forsikrings-, eller beskæftigelsesperioder. Forordningen giver endvidere adgang til at eksportere kontante sociale sikringsydelse.

EF-forordningen koordinerer følgende sociale sikringsydelse:

- Ydelser i anledning af sygdom og moderskab (sundhedsydelse, syge- og barseldagpenge samt visse ydelser efter lov om social service),
- ydelser ved invaliditet (pension),
- ydelser ved alderdom (pension),
- ydelser til efterladte (pension),
- ydelser i anledning af arbejdsulykker og erhvervssygdomme,
- ydelser ved dødsfald (begraveshjælp),
- ydelser ved arbejdsløshed,
- efterløn,
- familieydelse.

Hjemmelsgrundlag

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 48 og er omfattet af den almindelige lovgivningsprocedure.

3. Formål og indhold

Ifølge Kommissionen er formålet med forslaget at ajourføre forordning (EF) nr. 883/2004 og (EF) nr. 987/2009 om koordinering af de sociale sikringsordninger, så reglerne bl.a. tilpasses retspraksis fra EU-Domstolen og bedre afspejler den sociale, økonomiske og retslige virkelighed i medlemslandene.

Forslaget har til hensigt at bidrage til en styrkelse af vandrede arbejdstageres ret til fri bevægelighed samtidig med, at det skal sikre større retssikkerhed og en ligelig og retfærdig fordeling af finansielle byrder mellem medlemslandene. Opdateringen af det gældende regelsæt skal nedbringe administrative byrder og sikre en bedre og mere ensartet håndhævelse af reglerne.

I det følgende gennemgås de væsentligste ændringer i Kommissionens forslag til ændring af forordning 883/04:

Ydelser ved plejebehov af ubegrænset varighed

Nyt kapitel

Der indsættes et nyt kapitel i artikel 35a-35c, som fastlægger de generelle bestemmelser vedrørende koordineringen af ydelser ved plejebehov af ubegrænset varighed i overensstemmelse med reglerne for ydelser ved sygdom.

Kategoriseringen af ydelser ved plejebehov af ubegrænset varighed og medlemslandenes optegnelser af lovgivning på området vil blive foretaget i regi af den Administrative Kommission (embedsmandskomité der behandler administrative spørgsmål om fortolkning af forordningerne om koordinering af social sikring).

Gennemførelsesforordningen tilpasses i overensstemmelse med ændringerne.

Ny definition

Der indsættes en definition af ”ydelser ved plejebehov af ubegrænset varighed” i artikel 1, som afspejler en række afgørelser fra EU-domstolen. Denne type ydelser har tidligere været omfattet af den gældende forordning som ydelser ved sygdom i artikel 34.

Udgifter og refusionsregler

Den foreslåede fordeling af udgifter til ydelser mellem medlemslandene ved plejebehov af ubegrænset varighed er identisk med den i dag gældende ordning for ydelser ved sygdom, som også af flere medlemslande allerede anvendes for plejeydelser.

Forslaget til refusionsreglerne svarer til den måde, som medlemslandene allerede anvender reglerne om ydelser ved sygdom.

Arbejdsløshedsydelser

Indførelse af karenperiode på tre måneder

Forslaget indfører i artikel 61 et nyt krav til varigheden af arbejde i det land, hvor der søges om arbejdsløshedsydelser som betingelse for sammenlægning af forsikrings- og beskæftigelsesperioder.

Efter forslaget vil der fremover blive stillet krav om mindst 3 måneders arbejde for at kunne sammenlægge forsikrings- og beskæftigelsesperioder.

Forlængelse af minimumsperiode for eksport af arbejdsløshedsydelser

Minimumsperioden for eksport af arbejdsløshedsydelser til et andet EU/EØS-land, som fremgår af artikel 64, forlænges fra 3 til 6 måneder.

Efter gældende regler er minimumsperioden for eksport af arbejdsløshedsydelse fastsat til 3 måneder med mulighed for at forlænge perioden op til et maksimum på 6 måneder, hvis de nationale regler giver mulighed for forlængelse.

Efter forslaget fastsættes minimumsperioden til 6 måneder med mulighed for at forlænge perioden til den resterende ydelsesperiode, hvis de nationale regler giver mulighed for forlængelse udover minimumsperioden.

Gennemførelsesforordningen tilpasses i overensstemmelse med ændringerne.

Arbejdsløshedsydelse for personer, der ikke opfylder betingelserne for at kunne sammenlægge forsikrings- og beskæftigelsesperioder

Der indsættes en ny artikel 64a vedrørende ret til arbejdsløshedsydelse for personer, der ikke opfylder betingelserne for at kunne sammenlægge forsikrings- og beskæftigelsesperioder.

Forslaget skal ses i sammenhæng med det nye krav om beskæftigelse af 3 måneders varighed for at kunne sammenlægge perioder.

Efter forslaget vil en person, der flytter til et andet medlemsland og bliver ledig efter mindre end 3 måneders beskæftigelse – og som dermed ikke har mulighed for at sammenlægge forsikrings- og beskæftigelsesperioder, jf. forslaget i art. 61 – kunne anmode om eksport af pågældendes arbejdsløshedsydelse fra det tidligere beskæftigelsesland, hvis personen stiller sig til rådighed for arbejdsmarkedet i det seneste beskæftigelsesland.

Gennemførelsesforordningen tilpasses i overensstemmelse med ændringerne.

Arbejdsløshedsydelse for grænsearbejdere

Der foretages i artikel 65 ændringer vedrørende reglerne for ret til arbejdsløshedsydelse for grænsearbejdere. Efter gældende regler skal bopælslandet udbetale arbejdsløshedsydelse til grænsearbejdere ved fuld ledighed og beskæftigelseslandet skal udbetale ved delvis ledighed.

Forslaget betyder, at fuldt ledige grænsearbejdere behandles på samme måde som, hvis de havde haft bopæl i beskæftigelseslandet. Dagpengene skal dermed udbetales af beskæftigelseslandet, og personen skal stille sig til rådighed for arbejdsmarkedet i beskæftigelseslandet.

Hvis personen har arbejdet i mindre end de sidste 12 måneder i seneste beskæftigelsesland, skal arbejdsløshedsydelsen udbetales fra bopælslandet. Dog kan en person, som har ret til dagpenge efter de nationale regler uden at gøre brug af sammenlægning af perioder, vælge at stille sig til rådighed og modtage dagpenge fra beskæftigelseslandet.

Hvis en fuldt ledig grænsearbejder – i modsætning til en midlertidig ledig - ikke længere ønsker at stå til rådighed i beskæftigelseslandet, efter vedkommende er registreret hos jobcenteret i beskæftigelseslandet, vil pågældende umiddelbart kunne eksportere sin ret til dagpenge i bopælslandet i minimum 6 måneder.

Den kompetente institution kan forlænge perioden i den resterende dagpengeperiode, hvis de nationale regler giver mulighed for forlængelse udover minimumsperioden. Det almindelige krav om 4 ugers forudgående ledighed vil med forslaget ikke gælde i en sådan situation.

Forslaget betyder, at artikel 70 om mellemstatslig refusion af arbejdsløshedsydelse for tidligere grænsearbejdere, udgår.

Gennemførelsesforordningen tilpasses i overensstemmelse med ændringerne.

Familieydelse der ydes som indtægterstatning under børnepasningsperioder

Individuel og personlig ret for forældre

Der foreslås en ny artikel 68b om koordinering af familieydelse, der ydes som indtægterstatning under børnepasningsperioder. Artiklen præciserer, at sådanne ydelser skal behandles som en individuel og personlig ret for de forældre, der er omfattet af loven i den kompetente stat, frem for en ydelse for familien som helhed. De pågældende ydelser skal fremgå af et nyt bilag.

Samtidig ret til familieydelse fra flere medlemslande

Den nye artikel 68b indeholder en fravigelse fra forordningens almindelige koordinationsregler i de tilfælde, hvor der er samtidig ret til familieydelse fra flere medlemslande. De medlemslande, som har sådanne ydelser, skal anføre ydelserne i et bilag til forordningen, hvis disse ydelser ikke skal indgå i beregningen baseret på de almindelige koordinationsregler for familieydelse.

Horisontale spørgsmål

Ikke erhvervsaktive EU-borgere adgang til sociale sikringsydelse

I artikel 4 ændres den nugældende bestemmelse om ligebehandling. Forslaget tydeliggør, at medlemslandene kan gøre adgangen til sociale sikringsydelse betinget af, at ikke-erhvervsaktive mobile EU-borgere har lovligt ophold i det kompetente medlemsland i overensstemmelse med reglerne i opholdsdirektivet (Direktiv 2004/38/EC).

Forslaget svarer til EU-retten som fortolket af EU-Domstolen.

Definition af hjemmebase

I artikel 11 ændres henvisningen til hjemmen for definition af hjemmebase for afgørelse af lovvalg for fly- og kabinepersonale. Aktuelt er denne personkreds socialt sikret i det medlemsland, hvor hjemmebasen er beliggende.

Det betyder, at operatøren fremover skal tildele (eng.: "assign") hjemmebasen mod den tidligere formulering, hvor operatøren nominerede (eng.: "nominate") hjemmebasen.

Definition af udstationeret arbejdstager

Der indsættes i artikel 12 en henvisning til udstationeringsdirektivet (Direktiv 96/71/EC) og direktivets definition af begrebet ”udstationeret arbejdstager”. Endvidere foreslås afløsningsreglen udvidet til at omfatte selvstændige.

Lovvalg

Der indføres en ny bestemmelse i artikel 13, som entydigt fastlægger lovvalget til det medlemsland, hvorfra en person modtager arbejdsløshedsydelse, hvis personen samtidig udøver beskæftigelse i et andet medlemsland.

Efter gældende regler er lovvalget afhængigt af fordelingen af indtægten fra henholdsvis arbejdsløshedsydelsen og det lønnede arbejde.

Gennemførelsesforordningen tilpasses i overensstemmelse med ændringerne.

Forpligtelse til informationsudveksling og samarbejde

Der indføres en ny artikel 75a, som tydeliggør en allerede gældende forpligtelse for kompetente myndigheder til at sikre informationsudveksling og samarbejde mellem relevante myndigheder og institutioner internt i medlemslandene.

Delegerede retsakter

Kommissionen gives i artikel 88 og 88a beføjelser til, at der vedtages delegerede retsakter for at sikre en rettidig tilpasning af udvalgte bilag til forordningen, der indeholder landespecifikke oplysninger af primært teknisk karakter. Dermed kan bilagene løbende tilpasses uden at skulle genåbne forordningen.

I tillæg til ændringer, der afspejler revision af forordning 883/2004, indgår bl.a. følgende ændringer til gennemførelsesforordning 987/2009:

Svig og fejl

Der indsættes i artikel 1 en definition af ”svig”, som vedrører misbrug af det eksisterende regelsæt for at modtage sociale sikringsydelser eller undgå at betale sociale sikringsbidrag.

Tilsvarende tilpasninger indarbejdes i betragtningerne til forslaget, hvor det bl.a. præciseres, at institutioner og forbindelsesorganer kan indhente og videregive nødvendige oplysninger med henblik på at forebygge svig og fejl.

Regler for udveksling af oplysninger

I overensstemmelse med EU-domstolens retspraksis tydeliggøres det i artikel 19, at den kompetente institution har en forpligtelse til at bekræfte den relevante information knyttet til en ansøgning i forbindelse med afgørelse af, i hvilket medlemsland en person er socialt sikret.

Reglen i artikel 19 angiver også, at sociale sikringsinstitutioner og arbejdstilsyn, samt skatte- og immigrationsmyndighederne både nationalt og på EU-plan har ret til direkte at udveksle oplysninger vedrørende en persons status for så vidt angår social sikring.

Ændringerne til artiklen skal ses i sammenhæng med artikel 75a i forordning 883/04.

Månedlig afrapportering til hjemlandet i forbindelse med eksport af arbejdsløshedsydelse

Kommissionens foreslår i artikel 55 at gøre månedlige afrapporteringer til hjemlandet obligatorisk for de kompetente myndigheder i det medlemsland, som den arbejdsløse rejser til for at søge arbejde.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Forslaget skal i henhold til TEUF artikel 294 vedtages både af Europa-Parlamentet og Rådet i den almindelige lovgivningsprocedure.

Europa-Parlamentet har indledt behandlingen af forslaget i juni 2017. Beskæftigelsesudvalget skal fra efteråret 2017 behandle ordførerens udkast til betænkning. Behandlingen ventes at strække sig frem til den ventede afstemning i udvalget den 19. juni 2018.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen anfører følgende i forslaget:

”Nærhedsprincippet finder anvendelse, idet forslaget ikke hører under Unionens enekompetence.

Målene med forslaget kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne på nationalt, regionalt eller lokalt plan og kan derfor bedre gennemføres på EU-plan af følgende årsager:

Koordineringen af de sociale sikringsordninger omfatter tværnationale situationer, hvor den enkelte medlemsstat ikke kan handle på egen hånd. I henhold til artikel 48 i TEUF kræves der koordinerende foranstaltninger på EU-plan, som er nødvendige for at kunne udøve retten til fri bevægelighed. Uden en sådan koordinering kan der lægges hindringer for den frie bevægelighed: Borgerne ville være mindre tilbøjelige til at flytte, hvis det medførte, at de mistede de rettigheder til social sikring, som de har erhvervet i en anden medlemsstat.

Etableringen af en EU-ramme på dette område sikrer en ensartet fortolkning og beskyttelse af de rettigheder, som mobile EU-borgere og deres familiemedlemmer har, hvilket ikke ville kunne opnås af medlemsstaterne alene på nationalt plan.

Det forenkler ikke blot koordineringen af de sociale sikringsordninger for medlemsstaterne, men sikrer ligeledes ligebehandling af de EU-borgere, som er forsikret i henhold til de nationale lovgivninger om social sikring.

Med forslaget opdateres de gældende koordineringsregler med henblik på at gennemføre de ændringer, der er blevet nødvendige som følge af ændringer i den sociale virkelighed, og for at afspejle de retlige ændringer, der er blevet gennemført på nationalt plan.

Forslaget er derfor i overensstemmelse med nærhedsprincippet.”

Regeringen kan tilslutte sig Kommissionens vurdering af nærhedsprincippet, da der er tale om en revision af en gældende forordning.

6. Gældende dansk ret

Ydelser ved plejebenhov af ubegrænset varighed

Reglerne i EU-forordning 883/2004 om koordinering af ydelser ved sygdom og moderskab omfatter følgende danske ydelser, som beskrevet i vejledning nr. 10329 af 12. december 2016 om koordinering af visse sociale sikringsydelser for borgere, der rejser mellem EU/EØS-landene og Schweiz, og vejledning nr. 9341 af 8. maj 2015 om hjælp og støtte efter serviceloven (vejledning nr. 2 til serviceloven):

- Alle ydelser i sundhedsloven, fx sygehusbehandling, ydelser i praksissektoren, herunder læge- og tandlægehjælp, fysioterapi, medicintilskud, tilskud til høreapparater, de kommunale sundhedsydelser, herunder børne- og ungdomspleje og vederlagsfri genoptræning uden for sygehusregi.
- Visse ydelser efter lov om social service (serviceloven) som har karakterer af naturalydelser ved sygdom, fx merudgiftsydelsen efter § 41, personlig hjælp, pleje og ledsagelse efter § 44-45, personlig hjælp, omsorg og pleje efter §§ 83-87, ledsagelse og kontaktperson efter §§ 97-99, tilskud til pleje efter §§ 95-96, nødvendige merudgifter efter § 100, behandling af stofmisbrugere efter §§ 101-102, hjælpemidler efter § 112, hjælp til forbrugsgoder, hjælp til boligindretning efter § 116, pasning af nærtstående med handicap efter § 118, plejevederlag efter § 119 samt hjælp til sygeplejeartikler efter § 122.
- Endvidere omfattes efter pensionslovgivningen, helbrestillæg, jf. § 14 a i lov om social pension og § 18 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension.

Efter servicelovens § 2 har enhver, der opholder sig lovligt her i landet, ret til hjælp efter serviceloven. Uanset forordningen og de foreslåede ændringer vedrørende ydelser ved plejebenhov af ubegrænset varighed i forordningen har borgere fra andre medlemslande ret til både naturalydelser og kontantydelse efter serviceloven, hvis de har lovligt ophold i Danmark. Det er alene kontantydelse, som kan eksporteres ud af Danmark, og hvor der vil kunne være pligt til at udbetale ydelser efter forordningen, udover hvad der i øvrigt følger af serviceloven.

Arbejdsløshedsydelser

Reglerne om udbetaling af arbejdsløshedsydelser, herunder de regler der er reguleret i forordning 883/04, er reguleret i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. med tilhørende bekendtgørelser.

Efter danske regler stilles der krav om beskæftigelse af mindst 296 timers varighed inden for 3 måneder for at få ret til at sammenlægge forsikrings- og beskæftigelsesperioder.

Efter danske regler eksporteres arbejdsløshedsydelser kun for 3 måneder uden mulighed for at forlænge perioden.

Familieydelse der ydes som indtægterstatning under børnepasningsperioder
Reglerne om barselsdagpenge er reguleret i barselsloven med tilhørende bekendtgørelser og lov om dagpenge ved barsel og adoption.

Barselsdagpenge under forældreorlov betragtes som en ydelse ved moderskab/faderskab, som alene bliver tildelt den/de personer, der opfylder betingelserne for retten til ydelsen. Der er dermed ikke afledte rettigheder til barselsdagpenge.

Horisontale spørgsmål

Ikke-erhvervsaktive mobile EU-borgeres adgang til sociale sikringsydelse
Den foreslåede ændring gælder allerede i Danmark, da der i bopælskrav i love gælder en implicit forudsætning om lovligt ophold. EU-borgere, der ikke har ret til ophold efter EU-retten, har ikke lovligt ophold i Danmark.

Regler for udveksling af oplysninger

I Danmark indgives en ansøgning under tro og love. Dansk praksis er dog, at de af ansøger indsendte oplysninger så vidt muligt bekræftes ved kontrol blandt andet hos SKAT og CPR.

Den kompetente myndighed er forpligtet til at give specifikke og tilstrækkelige oplysninger til registrerede om de formål, hvortil personoplysningerne behandles.

Den kompetente institution i Danmark, International Social Sikring under Udbetaling Danmark, udveksler allerede oplysninger med andre myndigheder i Danmark og i andre medlemslande om de afgørelser, der er truffet af International Social Sikring.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Ydelser ved plejebehov af ubegrænset varighed

Gennemførelse af forslaget medfører ikke ændring i gældende regler. I Danmark er plejeydelser omfattet af forordningens ydelser ved sygdom som følge af EU-retspraksis på området.

Det vurderes ikke, at de foreslåede ændringer af forordningen vil føre til en anden fortolkning af anvendelsesområdet i Danmark, end tilfældet er i dag.

Arbejdsløshedsydelse

Forslagene har konsekvenser for dansk ret ved udbetaling af arbejdsløshedsydelse. Eventuelle ændringer vil ikke kræve ændringer i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., men vil kunne gennemføres i de administrativt fastsatte regler.

Der stilles allerede i dag efter danske regler krav om beskæftigelse af mindst 296 timers varighed inden for 3 måneder for at få ret til at sammenlægge forsikrings- og beskæftigelsesperioder. Det vurderes, at de eksisterende regler om forudgående beskæftigelse umiddelbart vil kunne videreføres med forslaget.

Efter danske regler eksporteres arbejdsløshedsydelse kun for 3 måneder uden mulighed for at forlænge perioden. De gældende regler skal derfor tilpasses ved en forlængelse af minimumsperioden til 6 måneder.

Indførelse af månedlige afrapporteringer til hjemlandet i forbindelse med eksport af arbejdsløshedsydelse har ikke administrative konsekvenser, da Danmark allerede benytter denne praksis.

Der skal fastsættes regler om udbetaling af dagpenge til en grænsearbejder med bopæl i Danmark, som har arbejdet mindre end 12 måneder i et andet land. I disse situationer er Danmark kompetent til at udbetale dagpenge i en periode på minimum seks måneder, og eventuel fuld dagpengeperiode, samtidig med at personen stiller sig til rådighed for arbejdsmarkedet i seneste arbejdsland.

Der skal fastsættes regler om udbetaling af dagpenge for personer, der har været beskæftiget i over 12 måneder i Danmark, men som bor i et andet medlemsland.

Familieydelse der ydes som indtægterstatning under børnepasningsperioder

Forslaget svarer til dansk praksis, så det vil ikke umiddelbart indebære ændringer af dansk ret. Ved at oplyste de danske regler om barselsdagpenge i bilaget til forordningen betragtes ydelse efter denne lovgivning, som en familieydelse med en individuel og personlig ret. Det vil betyde, at retstilstanden i Danmark kan oprettholdes.

Det skal vurderes nærmere, om det vil være hensigtsmæssigt, at barselsdagpenge under forældreorlov efter barselslovens § 21, stk. 1, også bliver optaget på bilaget til forordningen.

Ikke-erhvervsaktive mobile EU-borgere adgang til sociale sikringsydelse

Forslaget vil ikke have lovgivningsmæssige konsekvenser, da det svarer til dansk praksis.

Definitionen af hjemmebase

Det vil skulle nærmere afklares, hvilke konsekvenser ændringen af hjemmebasedefinitionen har for fly- og kabinepersonale, således at socialsikringsstedet er underlagt stabilitet og ikke vil være genstand for hyppige ændringer.

Definition af udstationeret arbejdstager

Betydningen af henvisning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelse skal nærmere afklares.

De nærmere administrative konsekvenser af forslaget om, at afløsningsreglen udvides til at omfatte selvstændige, skal nærmere afklares.

Økonomiske konsekvenser

Ydelse ved plejebehov af ubegrænset varighed

Det forventes, at de økonomiske konsekvenser ved de foreslåede ændringer vil

være begrænsede, da de foreslåede ændringer svarer til dansk fortolkning af gældende EU-retspraksis.

Forordningsændringen kan føre til en øget brug af refusionsordningen, såfremt flere ydelser omfattes af koordineringsreglerne, herunder mellemstatslig afregning. Dette kan både medføre, at Danmark i flere tilfælde kan opkræves betaling, og at Danmark i flere tilfælde vil kunne opkræve betaling fra andre medlemslande. Det kan således ikke udelukkes, at Danmark påføres flere udgifter som følge heraf.

Arbejdsløshedsydelse

De økonomiske konsekvenser i forbindelse med forslaget til ændringer på arbejdsløshedsydelse er søgt foreløbig vurderet. Løbende konsolidering vil ske i takt med, at de enkelte del-forslag afklares yderligere.

På det foreliggende grundlag vurderes meget foreløbigt, at forslaget samlet set medfører merudgifter i størrelsesordenen 100 mio. kr. om året efter skat og tilbageløb, heraf den største post på 67 mio. som følge af nye grænsegængerregler. Hertil kommer afledte konsekvenser i forbindelse med grænsearbejderes adgang til pension, sygesikring mv. Omfanget heraf vil skulle vurderes nærmere.

Derudover vurderes det, at der i forbindelse med forslaget kan være visse øgede administrative omkostninger forbundet med ændringerne i gennemførelsesforordningen. Det vil tilsvarende skulle vurderes nærmere.

8. Høring

Forslaget har været sendt i høring i EU-Specialudvalget vedrørende Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold, herunder arbejdsmarkedets parter med frist den 12. januar 2017. Der er modtaget et samlet svar fra Landsorganisationen i Danmark (LO) og FTF. Derudover er der modtaget svar fra Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Kommunernes Landsforening (KL), Akademikerne (AC) og Finanssektorens Arbejdsgiverforening (FA).

LO og FTF:

LO og FTF har afgivet fælles høringssvar, der også henviser til en fælles skrivelse fra 9. juni 2016, som udover ændringsforslag til forordning 883 også indeholder betragtninger om - og ønsker til ændringer af arbejdstagerbegrebet i EU-lovgivningen.

Baggrunden for LO's og FTF's forslag var iflg. organisationerne dels at sikre, at de danske velfærdsordninger er robuste i forhold til træk på disse af vandrende arbejdstagere, således at ydelsesniveauerne kan opretholdes. Dels var formålet at sikre, at de danske sociale ydelser ikke bruges til social dumping, således som det desværre er set i et ikke ubetydeligt omfang i forhold til SU og børnepenge.

Nedenfor gengives alene den del af høringssvaret, der vedrører bestemmelser i forslaget til revision af forordningen. Høringssvaret i sin helhed er fremsendt parallelt med grund- og nærhedsnotatet. "Vi/vores" nedenfor er lig "LO og FTF".

LO og FTF mener generelt, at Kommissionens forslag er skuffende. Alene vores ønske om at bevare den danske regel med krav om beskæftigelse i mindst 296 timer i løbet af 12 uger for at kunne opnå danske arbejdsløshedsdagpenge er imødekømt. Dette er naturligvis meget positivt.

Det var bebudet, at Kommissionen ville forlænge den periode, hvori man kan medtage dagpenge til et andet EU-land. Det har vi i skrivelsen til regeringen udtalt os imod. Desværre indeholder forslaget en forlængelse af perioden fra tre til seks måneder. Dette forslag må vi udtale os meget stærkt imod.

De danske dagpenge vil i flere østeuropæiske lande udgøre flere gange den arbejdsløn, som vil kunne opnås ved et normalt arbejde i disse lande. Der vil derfor ikke være nogen tilskyndelse til at søge arbejde. Hertil kommer, at der i realiteten ikke vil være kontrolmuligheder i forhold til rådighedsforpligtelsen, når denne kontrol skal ske i et andet land.

Regeringen har udtrykt ønske om, at ufaglærte østarbejdere i Danmark erstattes i videst muligt omfang med danske arbejdsløse. Denne intention deler vi naturligvis. Når imidlertid henses til antallet vil forslagets omkostninger sammen med regeringens ønsker være ganske betydelige. Vi ser gerne en beregning herpå.

En tredje ændring i forhold til dagpenge er et forslag om grænsearbejdere. Her er det i dag bopælslandet, der skal betale dagpenge. Kommissionen foreslår nu, at det er arbejdsstedets land, der efter 12 måneders arbejde skal betale dagpengene. Det er vi imod. Forslaget er både bureaukratisk og uigennemsigtigt for lønmodtagerne. Hertil kommer, at det formentligt vil koste Danmark penge. Vi ser gerne en beregning herpå.

Når det drejer sig om børnepenge, har vi ønsket en indeksering i forhold til leveomkostningerne i det hjemland, hvor børnene har ophold. Et sådant forslag er ikke medtaget. Vores udtrykte ønske om en indeksering af børnepenge (og af SU) er som nævnt båret af hensynet til at undgå social dumping. EU-kommissær Thyssen har forsøgt at bagatellisere betydningen af et sådant forslag. Der er herved imidlertid alene henvist til den procentvise andel af de samlede udgifter til sociale udgifter.

Dette er helt utilstrækkeligt. Foruden hensynet til at modvirke social dumping er der et afgørende hensyn til befolkningernes forståelse for EU-ordningernes indretning. Her er der ingen som helst forståelse for, at der kan opnås børnepenge med en købekraftværdi til mere end 8 gange i opholdslandet i forhold til forholdene i det medlemsland, der afholder udgiften.

Forslaget indeholder en positiv præcisering af ydelser til EU-borgere, der ikke er erhvervsaktive. Her kan Danmark selv beslutte ikke at tilkende disse sociale ydelser. Forslaget bygger dog på EU-Domstolens praksis, og giver derfor ikke nye muligheder for medlemsstaterne.

LO/FTF finder opsummerende, at Kommissionens udspil er skuffende for LO og FTF og vi frygter et øges pres på de danske velfærdsydelser og især dagpengesystemet. LO og FTF opfordrer derfor den danske regering til at arbejde for indekse-

ring af velfærdsydelser/børnepenge og imod forslaget om at forlænge perioden, hvor man kan medtage danske dagpenge til et andet EU-land

DA:

Det overordnede formål med Europa-Kommissionens forslag er at lette arbejdskraftens fri bevægelighed, beskytte vandrende arbejdstageres rettigheder og give nationale myndigheder redskaber til at bekæmpe misbrug eller svig. Sidstnævnte handler i høj grad om at øge befolkningens accept af arbejdskraftens fri bevægelighed.

Arbejdskraftens fri bevægelighed er en integreret del af det indre marked, som der efter DA's opfattelse skal værnes om, og som skal understøttes mest muligt.

Vandrende arbejdstagere skal ikke miste de rettigheder, der bidrager til at fremme arbejdskraftens fri bevægelighed.

Samtidig er det afgørende, at befolkningerne i EU oplever, at tildelingen af velfærdsydelser på tværs af grænser er fair og rimelig. I befolkningerne er der en oplevelse af, at der er en øget tilstrømning af udenlandsk arbejdskraft og som en følge heraf en bekymring over, at folk udefra tager jobs og trækker for meget på velfærdsydelser. Denne bekymring er med til at udfordre befolkningens accept af arbejdskraftens fri bevægelighed.

For at imødekomme bekymringen mener DA, at der er behov for mere synlig kontrol, styrket myndighedssamarbejde og et nationalt råderum til at fastsætte regler, der kan sikre imod uhensigtsmæssig brug.

DA mener, at Europa-Kommissionen bevæger sig i den rigtige retning med sit forslag. Det er bl.a. positivt, at Europa-Kommissionen blåstempler det danske optjeningsprincip for arbejdsløshedsdagpenge (296-timersreglen), og endda udvider det til resten af EU.

DA havde imidlertid gerne set, at Europa-Kommissionen havde været endnu mere ambitiøs, f.eks. ved at foreslå en indeksering af ydelser, herunder i forhold til børnecheck, arbejdsløshedsdagpenge og førtidspension. En sådan indeksering vil skulle afspejle omkostningsniveauet i det land, hvortil ydelsen eksporteres, men omvendt må ydelsen ikke overstige niveauet i det land, som udbetaler ydelsen.

Endelig finder DA, at det er uhensigtsmæssigt, at det foreslås, at perioden, hvor en EU-borger kan tage dagpenge med til et andet EU-land, bliver forlænget fra tre til seks måneder.

Givet materialets omfang og uklarheder omkring rækkevidden af dele af forslaget, forbeholder DA sig retten til at vende tilbage med supplerende bemærkninger.

Europa-Kommissionen foreslår at ændre ligebehandlingsprincippet i artikel 4 i forordning 883/2004 således, at EU-Domstolens afgørelser om, at økonomisk inaktive EU-borgere ikke automatisk har adgang til sociale ydelser, bliver indarbejdet i

forordningen. Forslaget søger at skabe klarhed i forhold til opholdsdirektivets regler.

Den retning, som Europa-Kommissionen bevæger sig med forslaget, er den rette. Det er dog efter DA's opfattelse uklart, hvorvidt forslaget alene forholder sig til rækkevidden af ligebehandlingsprincippet for økonomisk inaktive. I hvilket omfang Europa-Kommissionen med forslaget også søger at tage højde for, hvad der gælder for arbejdssøgende, der efter opholdsdirektivet mister deres arbejdstagerstatus, vil efter DA's opfattelse skulle afklares nærmere.

DA forstår umiddelbart forslaget sådan, at alle sociale sikringsydelser kan undtages fra ligebehandlingsprincippet, uanset om der er tale om sociale sikringsydelser, der betegnes som grundsikringsydelser (ikke bidragspligtige sociale sikringsydelser) eller ydelser, der skal lette overgangen til anden beskæftigelse. Der er efter DA's opfattelse behov for at sikre, at alle sociale ydelser kan undtages.

DA finder, at forslaget, ud over at tage højde for afgørelserne i henholdsvis Brey (C-140/12) og Dano (C-333/13) sagerne, bør udmønte EU-Domstolens afgørelse i Alimanovic-sagen (C-67/14).

Denne sag fastslår, at en arbejdstager, der mister sin arbejdstagerstatus efter at have været i beskæftigelse, ikke har ret til ligebehandling mht. ikke bidragspligtige sociale sikringsydelser i henhold til opholdsdirektivets regler.

Forslaget bør således også præcisere, at medlemsstaterne kan undlade at tildele jobsøgende EU-borgere, der er omfattet af artikel 14, stk. 4 i opholdsdirektivet, sociale ydelser, og at undtagelsen fra forordningens ligebehandlingsprincip derfor bør gælde både for økonomisk inaktive og for de arbejdssøgende, der mister deres arbejdstagerstatus.

DA bemærker i øvrigt, at konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde den 18.-19. februar 2016 om en ny aftale for Storbritannien med EU tog højde herfor. Man erkendte således på EU-niveau på daværende tidspunkt, at der er tale om en relevant problemstilling i forhold til vandrende arbejdstagere og deres adgang til sociale ydelser.

Endelig finder DA, at der er behov for grundlæggende at analysere navnlig samspillet med opholdsdirektivet til bunds, idet der er tale om parallelle regelsæt, der allerede har givet anledning til fortolkning i rækken af afgørelser fra EU-Domstolen, og som ikke afklares af Europa-Kommissionens forslag.

Udspillet fra Europa-Kommissionen indeholder en koordinering og præcisering af, hvilke ydelser der er tilgængelige ved plejebenhov af ubegrænset varighed, og hvor mobile borgere kan gøre krav på disse ydelser. Europa-Kommissionen mener, at forslaget vil skabe større retssikkerhed til den voksende gruppe af borgere, der er afhængige af ydelser ved plejebenhov af ubegrænset varighed.

Det lader til, at Europa-Kommissionen lægger op til en udvidelse af forordningens dækningsområde. DA finder derfor, at der er behov for en nærmere afklaring af

forslagets rækkevidde, herunder hvilke ydelser det konkret drejer sig om i en dansk kontekst.

Europa-Kommissionens forslag åbner op for, at jobsøgende kan eksportere arbejdsløshedsydelse i mindst seks måneder i modsætning til den nuværende minimumsperiode på tre måneder. Europa-Kommissionen mener, at dette vil give bedre mulighed for at finde arbejde for vandrende arbejdstagere fra især Sydeuropa, hvor arbejdsløsheden er høj.

DA er ikke enig i, at dette forslag er en god idé. Perioden på seks måneder, hvor man kan tage sine dagpenge med til et andet EU-land for at søge job, er for lang, idet det er vanskeligt for den betalende medlemsstat at sikre, at den vandrende arbejdstager reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Som noget nyt foreslår Europa-Kommissionen dog, at værtslandet skal sende en månedlig afrapportering til hjemlandet om den vandrende arbejdstagers bestræbelser for at få et job. DA mener, at der her er tale om en forbedring i forhold til de nuværende regler, hvor hjemlandets jobcentre kan efterspørge en rapport om den vandrende arbejdstagers aktiviteter i forhold til at opnå beskæftigelse.

Derudover foreslås det, at medlemslande kan kræve, at en person skal arbejde i mindst tre måneder i medlemslandet, før det er muligt at kræve arbejdsløshedsydelse i medlemslandet. Det vil betyde, at Danmark uden problemer kan beholde den omdiskuterede 296-timersregel, som dermed ikke er i strid med EU-retten og således bliver blåstemplet.

Europa-Kommissionen foreslår også, at grænsearbejdere, det vil sige arbejdstagere, der bor i et land og arbejder i et andet, skal have arbejdsløshedsydelse i det land, hvor personen har arbejdet de seneste 12 måneder. Hvis seneste ansættelse varer under 12 måneder, vil det være bopælslandet, der skal udbetale arbejdsløshedsydelse.

I forhold til arbejdsløshedsydelse til grænsearbejdere bør det afklares, hvordan artikel 65, stk. 4 skal fortolkes. Det fremstår som om, man kan vælge, hvor man vil stå til rådighed, uanset hvorfra man modtager ydelserne.

Det er væsentligt, at modtagerne af arbejdsløshedsdagpenge står til rådighed for det land, som betaler ydelsen. Samtidig skal pligten til at stå til rådighed være reel. Det er således en forudsætning for at kunne stå til rådighed for det danske arbejdsmarked, at ledige kan ovetage arbejde med dags varsel, selv er aktivt arbejdssøgende i Danmark m.m.

Europa-Kommissionen foreslår at ændre reglerne om forældreorlovsydelse, der ydes til en forælder som kompensation for tabt indtægt og løn i forbindelse med udnyttelse af forældreorlovsret i den kompetente medlemsstat.

Med forslaget til ny artikel 68 b, stk. 1 præciseres det, at forældreorlovsydelsen alene vil skulle tildeles den enkelte forælder, som er omfattet af den kompetente medlemsstats lovgivning om forældreorlov.

Der er således ikke tale om, at andre familiemedlemmer kan aflede en ret til forældreorlovsydelse. Dermed indebærer forslaget en klar undtagelse fra reglen om, at der kan ske udbetaling af en ydelse til en forælder, som faktisk forsørger barnet, og som er bosat i en anden medlemsstat efter reglen i artikel 68 a.

DA kan støtte forslaget til præcisering af reglerne, herunder også at det i forhold til nationale myndigheders sagsbehandling efter gennemførelsesforordningen bliver fastslået, at der ikke er pligt til at tage en ansøgning om forældreorlovsydelse fra den anden forælder i betragtning.

DA har ingen bemærkninger til forslaget til artikel 68 b, stk. 2, om muligheden for at tildele en forældreorlovsydelse i fuldt omfang til en berettiget i tilfælde af overlappende regler og konfliktende lovgivninger mellem medlemsstater.

Europa-Kommissionen har valgt ikke at foreslå en ændring af reglerne for eksport af børnetilskud, og foreslår derfor ikke en indeksering. Indeksering af børnetilskuddet har ellers været et dansk ønske. Europa-Kommissionen forklarer, at en sådan ændring vil være for bureaukratisk og kompliceret i forhold til det begrænsede omfang af eksport af børnetilskud.

I aftalen mellem Storbritannien og EU indgik en indeksering af børnetilskuddet. Set i lyset af denne aftale og den politiske debat i øvrigt er det en forkert prioritering af Europa-Kommissionen ikke at arbejde videre med indekseringen, idet det er væsentligt, at EU-borgerne oplever reglerne som fair og rimelige.

Europa-Kommissionen foreslår at ændre artikel 12 i forordningen, som vedrører spørgsmålet om, hvor udsendte eller udstationerede medarbejdere er social sikrede, således at definitionen af udstationeringsbegrebet i forordningen også kobles op på udstationeringsdirektivets definition af udstationering.

DA finder som udgangspunkt, at det er positivt, at det forsøges at skabe sammenhæng mellem socialsikringsreglerne og udstationeringsreglerne.

Europa-Kommissionens foreslår også, at bestemmelsen justeres i forhold til, hvornår der er tale om udskiftning af medarbejdere med den konsekvens, at social sikring i hjemlandet ikke kan opretholdes. Dette vil også gælde i relation til selvstændige.

DA finder, at der er behov for klarhed i forhold til, hvornår der er tale om afløsning af medarbejdere, i særdeleshed fordi afløsningsreglen foreslås udvidet til at omfatte selvstændige. DA bekendt er der allerede i dag sager om forståelsen af den nuværende afløsningsregel.

DA er endvidere ikke enig i, at afløsningsreglen udvides til at omfatte selvstændige, idet der efter DA's opfattelse vil kunne opstå juridisk uklarhed i forhold til fortolkningen af, hvornår der er tale om afløsning. Hertil kommer spørgsmålet om, hvorledes myndighederne skal kontrollere, om der er tale om afløsning i særdeleshed, når der er tale om selvstændige.

DA henviser i den forbindelse til, at udstationeringsbegrebet i udstationeringsdirektivet og spørgsmålet om, hvorvidt en person er omfattet af dette udstationeringsbegreb, kan underkastes en vurdering efter håndhævelsesdirektivets artikel 4 (direktiv 2014/67/EU).

Sammenhængen mellem forslaget om ændring af artikel 12 og de muligheder, der følger af håndhævelsesdirektivet, herunder navnlig spørgsmålet om, hvilken myndighed, der skal stå for kontrollen af dette, er meget uklar.

For at give nationale myndigheder de rette redskaber til at kontrollere arbejdstageres sociale sikring foreslås en styrkelse af en række administrative regler. Derudover fastlægges klarere procedurer for samarbejdet mellem nationale myndigheder omkring udstationering for bedre at håndtere potentiel urimelig praksis eller misbrug.

DA finder, at forslaget til ændring af artikel 5, stk. 1 og 2, i gennemførselsforordning 987/2009 vedrørende myndighedernes administrative samarbejde på den ene side kan sikre en hurtigere sagsbehandling i de situationer, hvor der er tvivl om validiteten af en A1-blanket.

DA finder, at en arbejdsgiver bør kunne søge at få dækket merudgifter hos myndighederne, hvis der er sket fejl fra hjemlandets kompetente myndigheds side i forbindelse med sagsbehandlingen og udstedelse af en A1, og hvor konsekvensen af myndighedens fejl er, at A1-blanketten trækkes tilbage.

KL:

KL har ingen bemærkninger til EU-Kommissionens overordnede formål med revisionen af forordningen, som er at styrke vandrende arbejdstagers ret til fri bevægelighed, samt sikre større retssikkerhed og en lige og retfærdig fordeling af finansielle byrder mellem medlemslandene.

KL ønsker dog at komme med nogle generelle bemærkninger i forhold til nogle af de foreslåede ændringer.

Det fremgår af revisionen, at der er to større ændringer vedrørende udbetaling af arbejdsløshedsydelse:

- 1) at en jobsøgende kan eksportere sin arbejdsløshedsydelse i mindst seks måneder,
- 2) at en grænsearbejder skal have arbejdsløshedsydelse i det land, hvor personen har arbejdet de seneste 12 måneder. Hvis seneste ansættelse varer under 12 måneder, vil det være bopælslandet, der skal udbetale arbejdsløshedsydelse.

I den anledning er der bl.a. i de nye art. 55 stk. 4, art. 55.A, art. 64A og art. 65 kommet en del nye forpligtigelser for arbejdsformidlinger – i Danmark jobcentrene.

KL tager forbehold for de eventuelle økonomiske konsekvenser, som revision af forordning 883/2004 vil medføre for kommunerne, herunder til medfinansiering af

arbejdsløshedsdagpenge og som følge af den øgede administrative belastning for jobcentre.

EU-Kommissionen foreslår ændring af artikel 12, således at definitionen af udstationeringsbegrebet i forordningen kobles op på udstationeringsdirektivets definition af udstationering.

KL bemærker i den forbindelse, at 24 måneders reglen i både denne forordning og i revision af direktivet om udstationerede arbejdstagere er problematisk. Det vil lægge en hindring for arbejdsgiverens mulighed for arbejdstilrettelæggelse, samt at bruge udstationering som et personalepolitiske redskab. Herudover finder KL, at en sådan ordning vil være administrativ tung at håndhæve.

KL gør opmærksom på, at det er vigtigt, at standardprocedurer for format og indhold af dokumenter, der skal bruges til koordinering mellem de nationale myndigheder, er af et sådan format, at de kan indgå i de eksisterende systemer der bruges til dokumenthåndtering.

AC:

AC støtter op om Kommissionens forslag om at forlænge minimumsperioden af eksport af arbejdsløshedsydelsen fra tre til seks måneder med mulighed for forlængelse til hele det tidsrum, hvor den arbejdsløse har ret til ydelsen. Det skal dog være op til den kompetente nationale institution at tage stilling til en evt. forlængelse af søgeperioden.

Eksport af arbejdsløshedsydelsen i seks måneder med mulighed for forlængelse af perioden vil give den jobsøgende en realistisk mulighed for at finde et arbejde og få fodfæste på arbejdsmarkedet. Desuden vil det øge sandsynligheden for at skabe et bedre match mellem den udbudte og efterspurgte arbejdskraft i EU på tværs af landegrænser.

Kommissionen præciserer i ændring til forordning, at den nuværende refusionsprocedure afskaffes og erstattes med en enklere ordning, hvor den medlemsstat, hvor den seneste beskæftigelse har fundet sted, er ansvarlig for udbetalingen af arbejdsløshedsydelsen under forudsætning af, at den ledige har haft arbejde i minimum 12 måneder i denne medlemsstat. AC støtter dette forenklingsforslag.

Endelig foreslår Kommissionen i tværnationale sager en sammenlægning af tidligere forsikringsperioder, beskæftigelsesperioder og perioder med selvstændig virksomhed på min. tre måneder i den medlemsstat, hvor den seneste beskæftigelse fandt sted som forudsætning for at opnå eller bevare ret til arbejdsløshedsydelse. AC bakker op forslag om sammenlægning af forsikringsperioder.

FA:

FA er enig i, at det er vigtigt, at reglerne om koordination af social sikring er tidsvarende, så reglerne er i bedre tråd med den sociale og økonomiske virkelighed i EØS-landene.

På den baggrund bekymrer det FA, at EU-Kommissionen i vid udstrækning genfremsætter forslag, der ikke tidligere har været tilstrækkelig tilslutning til i Rådet.

Desuden synes forslaget ikke at tage højde for den teknologiske udvikling, der er sket siden sidste revision af forordningen.

Særligt i forhold til arbejdsløshedsydelse skal det bemærkes, at EU-Kommissionen i forslaget ikke har belyst, hvorfor en udvidelse af jobsøgningsperioden fra tre til seks måneder er nødvendig.

En dansk undersøgelse foretaget forud for sidste revision af forordningen viste, at de danske jobsøgende, der fandt arbejde i et andet EU-land, i overvejende grad fandt det i løbet af den første måned. Undersøgelsen viste ligeledes, at jobsøgende kun i mindre grad fandt job i anden måned, og stort set ikke i den tredje måned.

FA finder på den baggrund ikke, at behovet for en udvidelse af jobsøgningsperioden er tilstrækkeligt belyst. Udvidelse af perioden ligger desuden heller ikke i tråd med anbefalingerne fra Dagpengekommissionen.

Retten til arbejdsløshedsydelse og pligten til at stå til rådighed for arbejde hænger tæt sammen, hvilket også må gælde ledige der som grænsearbejdere har optjent deres ret til ydelser i et andet land, end hvor de rejser krav om ydelserne.

FA finder, at det er uklart om EU-Kommissionens forslag i tilstrækkelig grad sikrer dette, eller om forslaget giver mulighed for omgåelse af den udbetalende stats rådhedsregler. FA ser derfor gerne dette præciseret af EU-kommissionen.

EU-Kommissionens forslag om at indføre adgang til i højere grad at kunne udstede delegerede retsakter er særligt bekymrende. I de nuværende regler om koordination af sociale sikringsordninger tages der hensyn til nationale særordninger, hvor vi for eksempel i Danmark har frivillig arbejdsløshedsforsikring og en efterlønsordning.

Får EU-Kommissionen bedre muligheder for at udstede delegerede retsakter, vil der være en risiko for, at Danmark i højere grad bliver forpligtet til koordinationsregler, der ikke tilgodeser de særlige danske ordninger. Det er særligt problematisk, fordi disse retsakter ikke har været forhandlet i Rådet, og umiddelbart finder anvendelse uden mulighed for dansk særimplementering.

Det skal yderligere bemærkes, at forslagets lovvalgsbestemmelse synes at indføre en retstilstand, der allerede er lagt til grund i EU-Kommissionens argumentation for at begrænse udstationeringsperioder i forslaget til udstationeringsdirektivet fremsat den 8. marts 2016.

FA har ikke bemærkninger til de øvrige ydelsesområder.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En større gruppe medlemslande forventes generelt at være afvisende over for de ændringer af EU-reglerne, som de anser som indskrænkning af rettigheder, fx forslaget om arbejde i 3 måneder, før der kan åbnes ret til arbejdsløshedsdagpenge, ligesom disse lande forventes at ville gå imod forslag om indeksering af børnenepenge, mens de omvendt forventes at ville støtte de forslag, der ses som udvidelse af rettigheder, særligt forlængelse af eksportperiode for arbejdsløshedsdagpenge.

Samtidig forventes det, at en række medlemslande, på linje med Danmark, vil indtage de modsatte synspunkter på ovennævnte punkter.

Det blev på EPSCO-rådsmødet den 15. juni 2017 bekræftet, at der er en principiel uenighed mellem medlemslandene, hvad angår spørgsmålet om indeksering af børne- og ungeydelsen. Danmark udtrykte sammen med Irland, Østrig og Tyskland opbakning til indeksering, mens en række lande, herunder Polen, Ungarn, Italien og Rumænien, udtalte sig imod.

Vedrørende indeksering af familieydelser har Østrig støttet af Danmark, Tyskland og Irland fremsat ændringsforslag om indeksering på rådsarbejdsgruppeniveau. Der arbejdes aktuelt på afklaring af, om andre lande ligeledes kan støtte forslaget.

Drøftelserne om bestemmelserne vedr. arbejdsløshedsydelser ventes først påbegyndt i 2018.

10. Regeringens generelle holdning

Som det fremgår af regeringsgrundlaget, er regeringens holdning i spørgsmålet om velfærdsydelser i Europa meget klar.

EU skal ikke udvikle sig i retning af en social union.

Reglerne skal være baseret på sund fornuft og rimelighed.

Regeringen ønsker et EU, hvor folk kan søge derhen, hvor der er ledige job og ikke, hvor der er sociale ydelser at få.

Velfærdsydelser skal så vidt muligt forblive i Danmark og gå til dem, som arbejder, bor og bidrager til Danmark i en længere periode.

Regeringen er i forvejen kritisk over for flere af de eksisterende bestemmelser i den gældende forordning.

Forordningen må tilpasses et EU med større forskelle mellem arbejdsmarkedene. Derfor er regeringen også stærkt utilfreds med forslagene om at forlænge eksportperioden for arbejdsløshedsdagpenge og om at gøre seneste arbejdsland ansvarlig for at udbetale arbejdsløshedsdagpenge til grænsegængere, og regeringen er imod disse forslag.

Regeringen noterer til gengæld med tilfredshed, at vigtige danske ønsker om fx en karenperiode på tre måneder for ret til arbejdsløshedsydelser er imødekommet, og at der ikke længere gives mulighed for afledt ret til familieydelser, der skal erstatte indtægt i en børnepasningsperiode.

Det er derimod skuffende, at EU-Kommissionen med sit forslag ikke retter op på skævheder i det eksisterende regelsæt som fx at give medlemsstaterne mulighed for at indeksere børnepenge ved eksport.

Som bekendt var indeksering, bl.a. efter dansk indsats, en del af afgørelse truffet af Det Europæiske Råd den 19. februar 2016 om en ny ordning for Det Forenede

Kongerige (Storbritannien) i Den Europæiske Union, men EU-Kommissionen har med det britiske nej desværre ikke fastholdt forslaget om at indeksere. Den danske regering finder det særdeles ærgerligt, at indekseringsforslaget ikke indgår.

Regeringen går ind for den frie bevægelighed for arbejdskraft i EU, der både er en vigtig individuel ret og en fordel for arbejdsmarkedet og økonomien. Det er imidlertid afgørende, at reglerne forebygger uhensigtsmæssig brug, så der ikke opstår ubalance mellem medlemslandene og unødigt pres på den sociale sikring i nogle medlemslande

Det er en forudsætning for fortsat folkelig opbakning til den fri bevægelighed og det indre marked, at reglerne opleves som rimelige og fair.

Principper om fri bevægelighed og ligebehandling bør ikke lægge unødige hindringer i vejen for national beskæftigelsespolitik og prioriteter.

Regeringen finder, at reglerne i højere grad burde tage højde for de forandringer, der er sket i Europa. Den Europæiske Union er blevet større og har i dag større forskelle mellem velfærdsniveauer og -modeller end tidligere, ligesom arbejdskraftens mobilitet i dag er væsentligt anderledes, end da den oprindelige forordning blev vedtaget.

Derfor har regeringen arbejdet for, at der skulle ske en revision og modernisering af reglerne, så de bedre flugter med regeringens ønsker.

Udover de principielle elementer nævnt ovenfor er der, som også påpeget i høringssvarene, en række elementer i forslaget, der skal skabes mere klarhed over.

Dette vil regeringen arbejde for i de videre forhandlinger, og først når der er mere klarhed, kan regeringen tage stilling til disse elementer og fastlægge en endelig samlet holdning.

Samlet set er regeringens foreløbige holdning til forslaget følgende:

- Regeringen støtter, at forslaget indfører en karenperiode på tre måneder for ret til arbejdsløshedsydelse.
- Regeringen støtter, at forslaget ikke giver mulighed for afledt ret til familieforsikring, der skal erstattes af indtægt i en børnepassningsperiode.
- Regeringen er stærkt tilfreds med, at forslaget ikke indeholder mulighed for indeksering, og regeringen vil arbejde målrettet for, at det bliver muligt at indeksere familieforsikring, så de tilpasses leveomkostningerne i det medlemsland, hvor barnet har bopæl.
- Regeringen er imod og støtter ikke, at minimumsgrænsen for eksport af dagpenge øges fra tre til seks måneder. Brug af så lang en periode kan gøre det svært for hjemlandet at sikre, at den vandrede arbejdstager reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet.
- Regeringen er stærkt tilfreds med og imod forslaget til nye regler for koordinering af arbejdsløshedsydelse for grænsegængere, som indebærer, at arbejdsløshedsydelsen skal udbetales af beskæftigelseslandet, hvis beskæftigelsen har varet over 12 måneder.

- Derudover er der en række administrative bestemmelser i gennemførelsesforordningen, der skal afklares.

Den danske regering vil under forhandlingerne arbejde hårdt for, at EU-Kommissionens forslag i endnu højere grad kommer til at flugte med den danske regerings holdning ovenfor.

Forhandlingsresultatet vil også bero på, hvordan andre medlemsstater og Europa-Parlamentet stiller sig ift. de enkelte dele af forslaget.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 24. februar 2017 forud for EPSCO-rådsmødet den 3. marts 2017, den 9. juni forud for rådsmødet den 15. juni og den 13. oktober forud for rådsmødet den 23. oktober 2017.

Der blev oversendt grund- og nærhedsnotat til Folketingets Europaudvalg den 1. februar 2017.

3. Orlovsdirektivet

- Fremskridtsrapport

Revideret notat. Ændringer i forhold til revideret grund- og nærhedsnotat oversendt til Folketinget den 28. juni 2017 er markeret med streg i venstre margin.

1. Resumé

Direktivforslagets formål er at sikre gennemførelsen af princippet om ligestilling mellem mænd og kvinder med hensyn til mulighederne på arbejdsmarkedet og ligebehandling på arbejdspladsen.

Forslaget skal erstatte forældreorlovsdirektivet og indfører ret til fædreorlov i 10 arbejdsdage, udvider forældreorlovsdirektivets individuelle ret til forældreorlov, som ikke kan overføres mellem forældrene, fra de nuværende 1 til mindst 4 måneder, udvider retten til at anmode om fleksibel tilbagevenden fra orlov, samt indfører en ret til omsorgsorlov i 5 dage om året.

Desuden vil forslaget indføre en ret til ydelser på nationalt sygedagpengeniveau under de nævnte orlovstyper.

Regeringen finder umiddelbart ikke grundlag for at tilsidesætte Kommissionens vurdering af, at nærhedsprincippet er overholdt. Forslaget vil erstatte et eksisterende direktiv, og en sådan ændring af EU-regler må nødvendigvis ske ved et nyt forslag fra Kommissionen.

Forslaget vurderes at ville have lovgivningsmæssige konsekvenser. Forslaget vurderes ligeledes at ville have væsentlige statsfinansielle konsekvenser, idet de nærmere økonomiske konsekvenser p.t. undersøges nærmere.

Regeringen støtter de gældende EU-regler på området, men ser ikke behovet for yderligere EU-regulering af forældreorloven og øremærkning. En udvidelse af de eksisterende rettigheder bør vedtages på baggrund af enighed mellem parterne eller nationalt i de enkelte medlemslande.

Regeringen er meget kritisk over for Kommissionens vurdering af, at fire måneders forældreorlov til hver forælder, der ikke kan overføres, er en passende minimumsstandard for alle medlemslande.

Derudover helt uenig i Kommissionens vurdering af, at den foreslåede bestemmelse om ret til omsorgsorlov nødvendigvis vil understøtte kvinders arbejdsmarkedsdeltagelse og ligestillingen mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet.

Regeringen vil aktivt udfordre Kommissionens argumentation for forslaget og arbejde for at ændre Kommissionens forslag således, at forslagets bestemmelser om forældreorlov og omsorgsorlov gøres væsentligt mere fleksible, og at forslaget vil sikre respekt for nationale modeller og aftaler mellem arbejdsmarkedets parter.

2. Baggrund

Kommissionen har den 26. april 2017 fremlagt forslag til direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner og om ophævelse af

Rådets direktiv 2010/18/EU.

Forslaget sker i forlængelse af, at Kommissionen i 2015 valgte at trække forslaget fra 2008 om at ændre graviditetsdirektivet (direktiv 92/85/EF) tilbage.

Forud for fremsættelsen af forslaget gennemførte Kommissionen en høring af arbejdsmarkedets parter om de udfordringer, der er forbundet med balancen mellem arbejdsliv og privatliv.

Selv om arbejdsmarkedets parter i vid udstrækning er enige om de udfordringer, der er forbundet med balancen mellem arbejdsliv og privatliv, var parterne ikke enige om at indlede forhandlinger med henblik på at indgå en aftale på EU-plan.

Med forslaget ønsker Kommissionen at forbedre balancen mellem arbejdsliv og privatliv, for på denne måde at øge kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet.

I 2015 var beskæftigelsesfrekvensen for kvinder (20-64 år) på 64,3 pct. sammenlignet med 75,9 pct. for mænd i EU.

Retsgrundlaget for forslaget er artikel 153 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), og forslaget er omfattet af den almindelige lovgivningsprocedure.

3. Formål og indhold

Det overordnede formål med forslaget er at sikre gennemførelsen af princippet om ligestilling mellem mænd og kvinder med hensyn til mulighederne på arbejdsmarkedet og ligebehandling på arbejdspladsen.

Forslaget skal bidrage til at:

- Forbedre adgangen til ordninger for opnåelse af balance mellem arbejdsliv og privatliv, såsom orlov og fleksible arbejdsordninger.
- Fremme mænds anvendelse af familieorlov og fleksible arbejdsordninger.

Forslaget skal erstatte det eksisterende forældreorlovsdirektiv. Forslaget viderefører således en række af bestemmelserne herfra, men indfører samtidig nye orlovsrettigheder for fædre og omsorgspersoner, ligesom enkelte af forældreorlovsdirektivets rettigheder udvides, fx retten til at anmode om fleksible arbejdsordninger.

Der er tale om et direktiv bestående af 22 bestemmelser. De væsentligste bestemmelser vurderes at være artiklerne 4-6, 8-9, 11-12 og 14.

Artikel 4

Artikel 4 fastsætter en ret for fædre til at tage fædreorlov i form af en kort orlovsperiode på mindst 10 arbejdsdage i forbindelse med deres barns fødsel. Denne orlov skal tages omkring selve fødselsdatoen og skal være umiddelbart knyttet til fødslen. Retten til fædreorlov skal ikke være begrænset af ægteskabelig eller familiemæssig stilling, som defineret i national ret.

Artikel 5

I artikel 5 fastsættes en minimumsperiode for individuel forældreorlov på fire

måneder, som ikke kan overføres forældrene imellem, og som skal tages inden barnet når en given alder, som skal være mindst 12 år. Der indføres desuden større fleksibilitet med hensyn til måden, hvorpå der kan tages forældreorlov. Det betyder, at forældreorlov kan tages enten som fuldtid, deltid eller i andre fleksible former.

Derudover er bestemmelsen udformet således, at det er medlemsstaterne selv, der i forbindelse med den efterfølgende nationale implementering kan fastsætte:

- En frist for, hvor tidligt en ansat skal give meddelelse om forældreorlov (varsel).
- Hvorvidt retten til forældreorlov skal være afhængig af en vis anciennitet i et og/eller flere ansættelsesforhold.
- Under hvilke omstændigheder arbejdsgiveren eventuelt har ret til at udsætte imødekomme af en anmodning om forældreorlov inden for en rimelig periode.

Artikel 6

I artikel 6 fastsættes en ret for arbejdstagere til at tage såkaldt omsorgsorlov i 5 dage om året i tilfælde af en alvorlig syg eller omsorgskrævende pårørende, som defineret i direktivet. Det bemærkes i den forbindelse, at begrebet ”omsorgsorlov” ikke er defineret i forslaget, idet artikel 3, litra c, i stedet definerer hhv. ”omsorgsperson” og ”omsorgsafhængighed”.

Artikel 8

Efter artikel 8 får arbejdstagere, som gør brug af de forskellige typer orlov, en ret til at modtage en passende ydelse under denne orlov. Ydelsen skal minimum svare til den, som den pågældende arbejdstager ville have været berettiget til i tilfælde af sygeorlov.

Artikel 9

Forældreorlovsdirektivets eksisterende ret for forældre, der vender tilbage fra forældreorlov, til at anmode om fleksibilitet udvides med distancearbejde, som en tredje form for fleksibel arbejdsordning. Anvendelsesområdet udvides med forslaget til at omfatte alle omsorgspersoner samt alle lønmodtagere med børn op til 12 år, hvor grænsen i forældreorlovsdirektivet i dag er 8 år.

Artikel 11

Artikel 11 udvider, som en konsekvens af den nye ret til omsorgsorlov, forældreorlovsdirektivets eksisterende beskyttelse mod mindre gunstig behandling som følge af forældreorlov, til også at omfatte personer, der udnytter direktivforslagets ret til fædre- og omsorgsorlov.

Artikel 12

Artikel 12, stk. 2, giver lønmodtagere ret til at anmode om en skriftlig begrundelse, hvis de mener sig afskediget som følge af udnyttelsen af retten til orlov eller til at anmode om fleksible arbejdsordninger. Artikel 12, stk. 3, indfører delt bevisbyrde i sager omfattet af stk. 2.

Artikel 14

Efter artikel 14 skal medlemsstaterne give arbejdstagere, som klager over overtræ-

dels af deres rettigheder i medfør af direktivet, en passende retsbeskyttelse mod ugunstig behandling eller skadelige følger fra arbejdsgiverens side.

Artikel 19

Med artikel 19 ophæves det gældende forældreorlovsdirektiv 2010/18/EU, men en række bestemmelser i det eksisterende direktiv overføres til det nye direktiv. Det drejer sig om:

- Ret til fravær i force majeure-situationer.
- Bevarelse af ansættelsesrelaterede rettigheder.
- Sanktioner.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Forslaget skal i henhold til TEUF artikel 294 vedtages både af Europa-Parlamentet og Rådet i den almindelige lovgivningsprocedure.

Der foreligger endnu ikke en udtalelse fra Europa-Parlamentet, og tidsplanen for Europa-Parlamentets behandling kendes endnu ikke.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen har om nærhedsprincippet blandt andet anført, at: "Der er allerede en lovgivningsmæssig ramme på EU-plan i forbindelse med politikker til opnåelse af balance mellem arbejdsliv og privatliv, herunder Rådets direktiv 2010/18/EU af 8. marts 2010. Dette viser, at der er bred enighed om behovet for handling på EU-plan på dette område i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Det anføres videre, at: "*Moderniseringen af de eksisterende retlige rammer, der tager sigte på at fastsætte fælles minimumsstandarder for politikker til opnåelse af balance mellem arbejdsliv og privatliv, kan derfor kun opnås gennem en indsats på EU-plan, snarere end af medlemsstaterne alene.*"

Desuden mener Kommissionen bl.a., at det først er, når der er EU-lovgivning på plads, at der vil blive indført lovgivning i de enkelte medlemsstater og i øvrigt blive sikret tilstrækkeligt fremskridt. Og at kun handling på EU-plan vil afhjælpe forskellene mellem de eksisterende nationale retlige bestemmelser om fædreorlov, forældreorlov og omsorgsorlov og om fleksible arbejdsordninger.

Regeringen finder umiddelbart ikke grundlag for at tilsidesætte Kommissionens vurdering af, at nærhedsprincippet er overholdt. Forslaget vil erstatte et eksisterende direktiv, og en sådan ændring af EU-regler må nødvendigvis ske ved et nyt forslag fra Kommissionen.

Regeringen er dog uenig i, at Kommissionens forslag i alle henseender "respekterer de veletablerede nationale ordninger vedrørende orlov og fleksible arbejdsordninger og muligheden for, at medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter kan *aftale de nærmere bestemmelser herom*" og at det "*fuldt ud respekterer enkeltpersoners og familiers frihed og valg*" i forbindelse med tilrettelæggelse af forældreorlov.

Forslaget vil netop fratage forældrene den frihed de har efter de gældende danske regler. Hvis den ene forælder, som Kommissionen anfører, vælger ikke at gøre

brug af sin ret til forældreorlov, vil det i en dansk kontekst betyde, at der samlet set vil blive holdt kortere forældreorlov, med mindre Folketinget beslutter at forlænge retten til forældreorlov med ekstra fire måneder, som frit kan fordeles mellem forældrene. Derudover deler regeringen ikke Kommissionens vurdering af, at forslaget om omsorgslov er egnet til at øge kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet.

Regeringen vil målrettet udfordre rækkevidden af forslagets enkelte bestemmelser, når forhandlingerne påbegyndes.

6. Gældende dansk ret

Det gældende forældreorlovsdirektiv (direktiv 2010/18/EU) er i dag implementeret gennem:

- Barselsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 571 af 29. april 2015 med senere ændringer.
- Ligebehandlingsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 645 af 8. juni 2011 med senere ændringer.
- Lov om lønmodtageres ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager (lov nr. 223 af 22. marts 2006).

Efter barselslovens § 7, stk. 3, har fædre og medmødre ret til 2 sammenhængende ugers orlov efter fødslen eller efter aftale med arbejdsgiveren inden for de første 14 uger efter fødslen (fædre- eller medmødreorlov).

Efter barselslovens § 20 er der ret til barselsdagpenge under fædre- eller medmødreorlov.

Efter barselslovens § 9 har hver forælder ret til forældreorlov i 32 uger. Retten til forældreorlov er en individuel ret, som ikke kan overføres mellem forældrene.

Hver af forældrene har mulighed for at forlænge forældreorloven fra 32 uger til 46 uger. Forældrene har endvidere ret til at udskyde mindst 8 uger og højst 13 uger af forældreorloven til senere afholdelse i en sammenhængende periode, inden barnet fylder 9 år. Retten til at udskyde fravær kan kun benyttes af den ene af forældrene.

Forældrene har under forældreorloven tilsammen ret til barselsdagpenge i 32 uger indtil 46 uger efter fødslen eller barnets modtagelse i hjemmet.

Retten til barselsdagpenge i 32 uger kan enten deles imellem forældrene eller bruges af den ene af forældrene.

Forældrene bestemmer, hvordan retten til barselsdagpenge under forældreorlov skal fordeles mellem dem. Som udgangspunkt lægges det til grund, at forældrene er enige, når Udbetaling Danmark modtager anmodning om udbetaling af barselsdagpenge eller om refusion af barselsdagpenge.

Der er fastsat særlige regler i barselsbekendtgørelsens § 8, der regulerer fordelingen i de tilfælde, hvor forældrene ikke er enige om, hvordan fravær med barselsdagpenge skal fordeles.

Retten til barselsdagpenge under såvel fædreorloven som forældreorloven kræver, at forælderen opfylder et beskæftigelseskrav, som dokumenterer en tilstrækkelig tilknytning til arbejdsmarkedet.

Efter barselslovens § 11 har beskæftigede lønmodtagere ret til at genoptage arbejdet og udskyde mindst 8 uger og højst 13 uger af forældreorloven. Retten til at udskyde fravær kan kun benyttes af den ene af forældrene. Det udskudte fravær skal, når det udnyttes, holdes i en sammenhængende periode. Den udskudte fraværsret skal være udnyttet, inden barnet fylder 9 år.

Efter barselslovens § 12 kan en lønmodtager efter aftale med arbejdsgiveren genoptage arbejdet helt eller delvist under forældreorloven.

Genoptages arbejdet delvist, kan det aftales, at fraværsretten forlænges med den tid, hvori arbejdet har været genoptaget. Genoptages arbejdet på fuld tid kan det aftales, at fraværsretten udskydes med den tid, hvori arbejdet har været genoptaget.

Udskudt fraværsret efter § 12 skal være udnyttet, inden barnet fylder 9 år. Hvis en lønmodtager fratræder, inden den udskudte fraværsret er udnyttet, er retten til fravær betinget af, at lønmodtageren indgår aftale med den nye arbejdsgiver om den udskudte fraværsret.

Efter ligebehandlingslovens § 8 a, stk. 2, kan forældre ved tilbagevenden fra forældreorlov skriftligt anmode arbejdsgiveren om ændrede arbejdstider og -mønstre i en nærmere angivet periode. Arbejdsgiveren skal overveje og besvare en sådan anmodning skriftligt under hensyn til både arbejdsgiverens og lønmodtagerens behov.

Efter § 1, nr. 2, i lov om lønmodtageres ret til fravær fra arbejdet af særlige familiemæssige årsager, har en lønmodtager ret til fravær fra arbejdet, når:

- Lønmodtageren er ansat af kommunen efter bestemmelserne herom i lov om social service til at passe en nærtstående med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse.

Efter servicelovens § 118 har en person, der har tilknytning til arbejdsmarkedet, og der ønsker at passe en nærtstående i hjemmet med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig, herunder uhelbredelig, lidelse, ret til ansættelse af kommunalbestyrelsen når:

- 1) alternativet til pasning i hjemmet er døgnophold uden for hjemmet eller plejebehovet svarer til et fuldtidsarbejde,
- 2) der er enighed mellem parterne om etablering af pasningsforholdet og
- 3) kommunalbestyrelsen vurderer, at der ikke er afgørende hensyn, der taler imod, at det er den pågældende person, der passer den nærtstående.

Den person, der ansættes til at passe en nærtstående, ansættes i indtil 6 måneder – en periode, der kan forlænges med yderligere 3 måneder, når særlige forhold taler for det. Lønnen udgør 22.020 kr. pr. måned i 2017.

Efter ligebehandlingslovens § 9 må en arbejdsgiver ikke afskedige en lønmodtager eller udsætte denne for anden mindre gunstig behandling, fordi denne har fremsat krav om udnyttelse af retten til fravær, har været fraværende efter barselslovens §§

6-14, har fremsat anmodning om ændringer efter denne lovs § 8 a, stk. 2, eller i øvrigt på grund af graviditet, barsel eller adoption.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslagets artikel 5 vil i dets fremsatte form give ret til afholdelse af forældreorlov indtil barnet fylder 12 år. Efter de gældende danske regler skal retten udnyttes inden barnet fylder 9 år.

Forslaget vil derfor kræve en ændring af barselslovens § 11, såfremt forslaget vedtages i dets fremsatte form.

Forslagets artikel 6 vil i dets fremsatte form give ret til orlov i situationer, der vurderes ikke i dag at være omfattet af servicelovens § 118. Serviceloven giver ret til decideret orlov af en længere periode, hvorimod forslagens bestemmelse har mere karakter af en ret til 5 årlige ”fridage”.

Det bemærkes, at en person, der passer en nærtstående, og som ønsker orlov i en kortere periode end en måned, kan aftale dette med sin arbejdsgiver, jf. servicelovens § 118, stk. 3.

Fravær af den type, som er beskrevet i forslaget, kendes i Danmark som omsorgsdage og barns første sygedag, der traditionelt reguleres af arbejdsmarkedets parter i de kollektive overenskomster.

Forslaget vil kræve ændring af lov om ret til fravær af særlige familiemæssige årsager, såfremt forslaget vedtages i dets fremsatte form.

Forslagets artikel 8 i dets fremsatte form med krav om en individuel, ikke-overførbart ret til en passende ydelse under mindst 4 måneders forældreorlov, vil indebære, at dagpengeperioden vil skulle forlænges. Det skyldes, at 4 måneder er længere end de 16 uger, som forældrene efter de danske regler hver især har ret til, hvis de deler barseldagpengere retten ligeligt imellem sig.

Derudover vil retten til barseldagpenge i forældreorlovsperioden skulle individualiseres – dvs. øremærkes hver forælder – uden mulighed for overførsel forældrene imellem.

Begge dele vil kræve en ændring af barselslovens § 21, såfremt forslaget vedtages i dets fremsatte form.

Under forhandlinger har det været lagt til grund – også fra Kommissionen – at der er tale om samme ydelsesniveau som i tilfælde af sygdom.

Forslagets artikel 9 i dets fremsatte form med ret for alle omsorgspersoner samt alle lønmodtagere med børn op til 12 år til at anmode om fleksibilitet, vil kræve en ændring af barselslovens §§ 11-12 samt af ligebehandlingslovens § 8 a, stk. 2.

Endelig skal der i dansk ret indføres en generel ret for omsorgspersoner til at anmode om fleksibel arbejdsanordning.

Forslagets artikel 11 om forbud mod mindre gunstig behandling på grund af udnyttelsen af retten til orlov, herunder omsorgsorlov, vil kræve en ændring af lov om ret til fravær af særlige familiemæssige årsager, såfremt forslaget vedtages i dets fremsatte form.

Forslagets artikel 12, stk. 2, i dets fremsatte form med ret til en skriftlig begrundelse for afskedigelse, som man mener skyldes udnyttelsen af ret til orlov, vil kræve ny lovgivning, evt. ved en ændring af ligebehandlingsloven. Dette skal analyseres nærmere.

Forslagets artikel 12, stk. 3, i dets fremsatte form med en udvidelse af reglerne om delt bevisbyrde til at omfatte sager om afskedigelse, som man mener skyldes udnyttelsen af ret til omsorgsorlov, vil kræve en ændring af ligebehandlingsloven til at omfatte omsorgsorlov.

Forslagets artikel 14 i dets fremsatte form med krav om beskyttelse mod repressalier fra arbejdsgiver i forbindelse med en klage om overtrædelse af direktivets retligheder vil formentlig kræve en præcisering af ligebehandlingslovens § 9, selvom det er almindelig antaget, at § 9 skal fortolkes som indeholdende et forbud på ugunstig behandling fra arbejdsgiverens side som følge af en lønmodtagers klage.

Forslagets artikel 1-4, 7, 10, 13 og 15-19 vurderes ikke at ville have lovgivningsmæssige konsekvenser.

Statsfinansielle, samfundsøkonomiske og administrative konsekvenser

Afhængig af omfanget af orlovstyper, orlovs længde og ydelser, kan de økonomiske konsekvenser samlet set være betydelige. I den fremsatte form vurderes forslaget således at have meget væsentlige statsfinansielle konsekvenser, idet disse er ved at blive undersøgt nærmere.

Forslagets bestemmelse om, at den individualiserede forældreorlovsperiode med ret til ydelser ikke kan overføres mellem forældrene, kan medføre, at der samlet set vil være færre, der vil benytte sig af forældreorloven end under det eksisterende regelsæt, da det ikke kan udelukkes, at fædre ikke vil gøre brug af orloven i samme omfang, som mødrene gør i dag. Det vil betyde mindre offentlige udgifter til barselsdagpenge.

Af samme årsag vil der formentlig være flere børn med behov for daginstitutionsplads eller anden form for pasning på et tidligere tidspunkt end i dag, hvilket vil kunne betyde offentlige merudgifter til pasningsområdet.

En kortere orlovsperiode vil medføre et øget arbejdsudbud.

Forslagets bestemmelse om ret til 5 dages årlig omsorgsorlov med ret til en ydelse er en ny type orlov, som både vil kunne medføre en offentlig merudgift og som generelt vil kunne påvirke arbejdskraftsudbuddet negativt.

Samtidig vil forslaget mindske familiernes frihed og ret til selv at bestemme, hvordan de mest hensigtsmæssigt indretter sig og fordeler forældreorloven mellem sig.

Forslaget forventes samlet set at have begrænsede administrative konsekvenser, idet det dog bemærkes, at der formentlig vil skulle ske tilpasning af Udbetaling Danmarks IT-system.

Afhængig af omfanget af orlovstyper, orlovs længde og ydelser, kan de økonomiske konsekvenser samlet set være betydelige. Dette er ved at blive vurderet nærmere.

8. Høring

Forslaget er sendt i høring i EU-specialudvalget vedrørende arbejdsmarkedet og sociale forhold.

Der er modtaget høringssvar fra Akademikerne (AC), Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Danske Regioner, Finanssektorens Arbejdsgiverforening (FA), FTF, Kommunernes Landsforening (KL), Landsorganisationen i Danmark (LO) og Moderniseringsstyrelsen.

DA har afgivet et supplerende høringssvar, hvorfor afsnittet om DA's holdning er opdateret.

AC

AC støtter op om Kommissionens udspil, herunder forslagene om øremærket orlov, mere fleksibilitet og omsorgsorlov.

DA

DA mener generelt ikke, at forslaget vil bidrage til at fremme kvinders arbejdsmarkedsdeltagelse.

Helt overordnet finder DA, at Europa-Kommissionens forslag til direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv er problematisk i forhold til tilliden til en fremtidig social dialog på europæisk plan og adgangen til at indgå partsaftaler, og er imod, at det foreslås at ophæve det nuværende forældreorlovsdirektiv, som netop er baseret på en partsaftale indgået mellem BusinessEurope og ETUC, og som senest er revideret og ophøjet til direktiv i 2010.

DA understreger i den forbindelse, at det gældende forældreorlovsdirektiv ikke forhindrer medlemsstaterne i at indføre mere gunstige orlovsmuligheder og vælge deres egen model i overensstemmelse med den enkelte medlemsstats arbejdsmarkedsmodel.

Direktivforslaget indeholder endvidere efter DA's opfattelse bestemmelser, som ikke synes at være i overensstemmelse med nærhedsprincippet, herunder særligt artikel 8 om en passende indkomst. Derudover finder DA, at spørgsmålet om adgang til fædreorlov og omsorgsorlov bør være et nationalt anliggende.

I forhold til forslagens artikel 5 om forældreorlov, kan DA ikke støtte forslag, der griber ind i de danske forældreorlovsregler, som både de danske virksomheder og danske forældre har indrettet sig efter.

DA kan endvidere ikke støtte, at adgangen til forældreorlov udvides til barnet er fyldt 12 år. Dette indebærer en væsentlig udvidelse i forhold til de gældende regler og savner saglig begrundelse.

For så vidt angår forslaget artikel 6 om at indføre en ret til fem dages omsorgs-
lov årligt pr. lønmodtager anbefaler DA regeringen at arbejde for, at den foreslåede
ret til omsorgslov udgår af direktivet. Alternativt bør forslaget om ret til om-
sorgslov ændres på en sådan måde, at den kan opfyldes ved de allerede eksiste-
rende muligheder for plejeorlov m.v. i dansk ret.

Efter DA's opfattelse vil forslaget være vanskeligt at håndtere i praksis og vil med-
føre yderligere administrative byrder for arbejdsgiverne. DA kan endvidere ikke
støtte, at der indføres en særlig afskedigelsesbeskyttelse og delt bevisbyrde i sager
om omsorgslov, både fordi selve omsorgsretten er uklart defineret, og fordi der
efter DA's opfattelse ikke er tale om de samme beskyttelseshensyn som ved gravi-
ditets- og barselsorlov. Forslaget vil påvirke arbejdsudbuddet negativt, samtidig
med at der er risiko for, at ordningen misbruges og reelt vil betyde indførelse af
fem yderligere årlige feriedage. Endelig vil en adgang til at bede om fleksible ar-
bejdsordninger ved udnyttelse af omsorgslov indebære betydelige administrative
byrder for en arbejdsgiver, idet ethvert afslag på en sådan anmodning skal begrun-
des.

DA vurderer derudover umiddelbart, at forslaget om omsorgslov vil give anled-
ning til omfattende fortolkningsspørgsmål. I relation til denne del af forslaget fin-
der DA, at forslaget ikke er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Endelig er der i en dansk sammenhæng allerede omfattende frihedsmuligheder for
forældre i form af bl.a. ret til feriefridage og omsorgsdage i overenskomsterne.
Hvis man indfører yderligere orlovsrettigheder, vil dette efter DA's vurdering kun-
ne få negative konsekvenser for arbejdsudbuddet.

For så vidt angår retten til at bede om fleksible arbejdsordninger, finder DA, at
adgangen til at bede om fleksible arbejdsordninger reguleres bedst nationalt og via
kollektive aftaler frem for via lovgivning. DA kan derfor ikke støtte forslaget arti-
kel 9, som går langt ud over de rettigheder, der allerede gælder ved forældreorlov.

DA bemærker yderligere, at der i en dansk sammenhæng er lovgivning, hvorefter
en lønmodtager og arbejdsgiver kan aftale deltidsansættelse efter deltidsloven, og
at der i øvrigt gælder et ligebehandlingsprincip i forbindelse med deltidsansættelse.
Som nævnt indledningsvist kan DA ikke støtte, at der indføres en særlig afske-
digelsesbeskyttelse og delt bevisbyrde i sager, hvor der er anmodet om fleksible
arbejdsordninger. Efter DA's opfattelse er der ikke tale om de samme beskyttelses-
hensyn som ved graviditets- og barselsorlov. I en europæisk sammenhæng vil yder-
ligere beskyttelsesregler risikere at virke mod hensigten og indebære en barriere for
kvinders beskæftigelse.

Danske Regioner

Danske Regioner mener, at den nuværende europæiske lovramme fungerer efter
hensigten og sikrer minimumsbeskyttelse. Yderligere regulering bør derfor være et
anliggende mellem arbejdsmarkedets parter på nationalt plan.

Danske Regioner er af den opfattelse, at Kommissionen går for langt med sit forslag og henviser til, at initiativet ikke er efterspurgt af arbejdsmarkedets parter.

For så vidt angår anvendelsesområdet bemærker Danske Regioner, at forslaget vil have en afsmittende effekt på fx selvstændige, selvom det alene vedrører lønmodtagere.

For så vidt angår definitionerne mener Danske Regioner, at definitionen på forældreorlov er uklar, idet der henvises til ”orlov i forbindelse med et barns fødsel eller adoption”. Definitionen på omsorgsorlov er ligeledes meget uklar ifølge Danske Regioner.

For så vidt angår forældreorlov kan Danske Regioner ikke støtte udvidelse af afholdelsesperioden til 12 år.

Danske Regioner kan heller ikke støtte øremærkningen af forældreorlov til hver forælder. I den forbindelse henvises også til, at forslaget ikke forholder sig til, at stadig flere familier ikke er baseret på traditionelle familiemønstre, og at konsekvenserne for disse familier er uklare. Netop derfor bør reguleringen foretages på nationalt plan.

Danske Regioner kan ikke støtte forslaget om en ret til at få en skriftlig begrundelse fra arbejdsgiver, hvis denne kan udsætte forældreorloven, da dette griber ind i ledelsesretten.

For så vidt angår retten til omsorgsorlov mener Danske Regioner, at det er uklart, hvad der ligger i denne bestemmelse, men påpeger, at det bør fremgå af dokumentationen, at det pågældende familiemedlem er omsorgskrævende.

Danske Regioner finder det ejendommeligt, at retten til fravær i force majeure situationer kan begrænses til en vis varighed.

For så vidt angår retten til en passende ydelse bemærker Danske Regioner, at det er usikkert, hvad der i en dansk kontekst er tale om, herunder om der er tale om barseldagpenge.

For så vidt angår beskyttelse mod afskedigelse og bevisbyrde bemærker Danske Regioner, at der må være tale om en upræcis oversættelse, idet det er baggrunden for afskedigelse der er afgørende, og ikke et spørgsmål om et egentligt forbud.

Endelig bemærker Danske Regioner, at sanktionsbestemmelsen er ny, og at den synes at blande begreberne bøde og kompensation.

FA

FA ser med stor bekymring på forslaget, og vil opfordre regeringen til at sikre opretholdelse af den danske aftalemodel, og undgå at udvide de eksisterende regler.

FA finder overordnet, at Kommissionens forslag berører områder, der er under national kompetence, eller hvor arbejdsmarkedets parter har indgået overenskomster.

FA er bekymret for, om forslaget skal fravriste medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter muligheden for at fastsætte regler eller indgå kollektive aftaler, og vil opfordre til at der fra dansk side gøres opmærksom på forholdet til nærhedsprincippet.

FA's overenskomster indeholder bestemmelser om barselsorlov og forældreorlov, der går videre end den eksisterende lovgivning kræver, og sikrer både virksomhederne og medarbejderne fleksibilitet. Det vil være uheldigt, hvis den balance, der er opnået enighed om i overenskomstforhandlinger, nu skal forskydes og ændres på grundlag af et nyt, og mere vidtgående direktiv

Særligt om forældreorlov bemærkes, at FA ikke anser øremærket barsel som en hensigtsmæssig fremgangsmåde til at sikre ligelig fordeling af forældreorlov mellem mødre og fædre. Det vil være uheldigt at fratage forældrene den eksisterende frihed til at indrette sig efter egne ønsker og forhold i deres konkrete situation.

FA's overenskomster med Finansforbundet og Forsikringsforbundet sikrer adgang til forældreorlov, og der er en høj udnyttelse af disse rettigheder, også blandt fædre, uden at det har været nødvendigt at øremærke orloven.

FA finder det desuden betænkeligt, at der med forslaget om omsorgsorlov indføres udvidede rettigheder.

Forslaget om at udvide de arbejdsordninger, en medarbejder kan anmode om, til også at omfatte distancearbejde, og om at udvide dækningsområdet til alle omsorgspersoner med børn op til 12 år, synes ikke umiddelbart at tage højde for, at langt fra alle arbejdsfunktioner kan varetages gennem distancearbejde. Forslaget indebærer et unødvendigt indgreb i ledelsesretten.

Forslaget vil udvide den særlige beskyttelse mod forskelsbehandling på grund af forældreorlov til at gælde såvel andre former for orlov som fleksible arbejdsordninger. Det er uhensigtsmæssigt at udvide den særlige beskyttelse, og det fremstår uklart, om der er noget reelt behov herfor.

Forslaget indeholder en ændring af bevisbyrdereglerne, der såvel retssikkerhedsmæssigt som procesøkonomisk forekommer uproportional og uhensigtsmæssig.

Hvis en medarbejder alene skal have den – subjektive – opfattelse, at han eller hun er blevet afskediget på grund af benyttelse af de beskyttede rettigheder, bliver arbejdsgiveren pålagt en langt større byrde i forhold til at retfærdiggøre i øvrigt sagligt begrundede opsigelser. De eksisterende bevisbyrderegler er tilstrækkelige, og bør ikke forskubbes yderligere.

Vedtages forslaget til artikel 12, må det forudses, at de fagretlige systemer, domstolene og Ligebehandlingsnævnet vil skulle tage stilling til et betydeligt større antal sager, alene fordi bevisbyrden kun vil kræve, at den opsagte medarbejder,

skal have en opfattelse af forskelsbehandling, og ikke derudover behøver at sandsynliggøre eller påvise forhold, der giver anledning til at formode, at der er sket ulovlig forskelsbehandling.

FA finder, at gennemførelsesbestemmelsen i artikel 20 vil indebære en begrænsning af adgangen til aftaleimplementering i kollektive overenskomster, og dermed indskrænke anvendelsen af den danske model.

FTF

FTF glæder sig over, at EU-Kommissionen nu bevæger sig ind på barselsområdet. Forslaget om 4 måneders øremærket barsel til hver forælder er et fint signal og i god tråd med FTF's politik. En del af direktivets øvrige forslag er dog allerede gældende i Danmark eller kræver nærmere udredning.

FTF vurderer ikke, at forslaget om fædreorlov får betydning for de danske forhold, men finder at det er et fint fremskridt, hvis rettigheden kan vedtages på EU-niveau.

FTF kan ikke støtte, at arbejdsgiver får mulighed for at kunne udsætte forældreorloven grundet virksomhedens drift, da dette potentielt vil kunne begrænse lønmodtagernes mulighed for kunne tilrettelægge efter hensigten og efter familiens forhold.

FTF undrer sig over, at forslaget angiver anciennitet som betingelse for orlov. Typisk benyttes anciennitetsbestemmelser alene til at afgøre betalingen under orloven fx om orlov kan afholdes med løn i kollektive overenskomster.

For så vidt angår omsorgsorlov finder FTF det noget uklart, hvad der præcist ligger i forslaget, hvorfor samspillet med både lovgivning og overenskomster er vanskeligt at vurdere og kræver nærmere undersøgelse.

Gælder forslaget fx også hvis en ægtefælle bliver syg, hvilke lidelser er omfattet og medføre forslaget at der kan kræves omsorgsorlov til pasning af alle familiemedlemmer? FTF kan støtte at EU sikrer minimumsrettigheder, der kan komme arbejdsmodtagere der ikke er dækket af kollektiv overenskomst til gavn.

For så vidt angår force majeure bestemmelsen, vurderer FTF ikke, at denne vil have konsekvens for Danmark.

FTF finder der positivt, at arbejdstagerne sikres en passende kompensation i forbindelse med orlov i overensstemmelse med de nationale forhold fx som bestemt i national ret og/eller kollektive overenskomster.

FTF undrer sig over, at forslaget opererer med et angivet ydelsesniveau. Sygeorlov vil i nogle tilfælde give fuld løn i en periode, hvorimod sygedagpenge er svarende til barselsdagpengeniveauet.

For så vidt angår fleksible arbejdsordninger finder FTF, at disse, herunder adgang til hjemmearbejde, som udgangspunkt er et anliggende for arbejdsmarkedets parter. Men forslaget kan være fint for det ikke overenskomstdækket arbejdsmarked.

For så vidt angår ansættelsesrelaterede rettigheder finder FTF, at det er de samme rettigheder, der henvises til i bestemmelsens stk. 1 og 2. Det er således uklart, hvad der ligger i forslaget og kræver nærmere udredning.

FTF finder det positivt, at den beskyttelse mod forskelsbehandling, der på nuværende tidspunkt er fastsat i direktivet om forældreorlov, opretholdes og udvides, så den også omfatter andre former for orlov eller fleksible arbejdsordninger, der følger af forslaget til det nye direktiv.

FTF kan støtte at beskyttelsen mod afskedigelse angivet i forældreorlovsdirektivet udvides til også at beskytte arbejdstagere, der gør brug af fædreorlov, forældreorlov, omsorgsorlov, fleksible arbejdsordninger, mod afskedigelse i den periode, hvor de ansøger om eller gør brug af disse rettigheder.

KL

KL mener, at den nuværende europæiske lovramme, der relaterer til balancen mellem arbejdsliv og privatliv er robust og giver en god minimumsbeskyttelse. Yderligere regulering af området er et anliggende mellem arbejdsmarkedets parter på nationalt plan.

KL er af den opfattelse, at EU-Kommissionen går for langt med sit forslag til direktiv, og at dette ikke ligger i tråd med Kommissionens egen mission om "at være stor på store ting og små på små ting" — som det er udtrykt i Kommissionens dagsorden om Bedre Regulering. KL mener derimod, at EU-Kommissionen bør fokusere på ikke-lovgivende tiltag og støttende foranstaltninger.

For så vidt angår forældreorlov mener KL, at forældreorlov er et nationalt anliggende, og kan derfor ikke støtte Kommissionens forslag.

For så vidt angår retten til at anmode om fleksibel afholdelse af forældreorlov påpeger KL, at ethvert skriftligt afslag vil udgøre en større administrativ byrde for kommunerne som arbejdsgiver. Det er meget vigtigt for KL, at det alene er "en ret til at anmode" og ikke "en ret til at få det", da dette vil gribe ind i ledelsesretten. Muligheden for en fleksibel afholdelse af orlov afhænger af mange parameter, fx arbejdspladsens størrelse, karakteren af arbejdsopgaverne og de andre medarbejderes behov.

For så vidt angår omsorgsorlov bemærker KL, at forslaget ligger udover de kommunale regler, der hovedsageligt vedrører børn og ikke andre tætte familiemedlemmer. KL finder, at spørgsmålet fortsat skal være et emne for arbejdsmarkedets parter og et nationalt anliggende. Betaling for orlov af denne type må anses for et nationalt anliggende.

KL's aftale om fravær af familiemæssige årsager angiver forskellige regler om finansiering afhængig af orloven. Det nye forslag vil udgøre en stor finansiel udfordring for kommunerne.

For så vidt angår retten til en passende ydelse finder KL, at løn er en national kompetence, hvilket også fremgår af traktatens art. 153. KL mener derfor, at dette punkt bør slettes eller "sikre" bør tages ud af artiklen.

For så vidt angår ydelsesniveauet påpeger KL, at det er uklart, hvad der menes med sygeorlov, og om der er tale om fuld løn i en dansk kontekst eller sygedagpenge. Dette udgør en stor forskel for arbejdsgivere.

Ifølge den kommunale aftale på området har forældrene tilsammen barselsdagpenge i 32 uger, hvoraf syv uger til faren, seks uger til moren og seks uger til deling er med fuld løn. Barselsdagpenge ligger på samme niveau som sygedagpenge.

Forslaget indfører delt skriftlig bevisbyrde i tilfælde af, vedkommende bliver afskediget på baggrund af, arbejdstageren har anmodet om eller har taget orlov som omhandlet i art. 9. Forslaget skaber en større administrativ byrde for kommunerne.

Endelig bemærker KL for så vidt angår sanktionsbestemmelsen, at det er uklart, hvorfor Kommissionen i artiklen henviser til bøde som en sanktionsmulighed, eller på hvilket grundlag den skal gives.

LO

LO kan støtte, at der udarbejdes et forbedret forældreorlovsdirektiv og en styrkelse af familie- og arbejdslivsbalancen.

Generelt er det LO's opfattelse, at et direktiv på dette område ikke må tilsidesætte national lovgivning, eller overenskomstvilkår. Det skal endvidere sikres, at direktivet kan aftaleimplementeres, da dele af direktivet er relateret til vilkår i overenskomster.

Desuden mangler direktivet en egentlig "regnbuebestemmelse", der eksplicit sikrer medmødre eller medfædre fulde forældrerettigheder efter direktivet.

LO finder, at det bør overvejes, om det i lyset af udviklingen på arbejdsmarkedet med nye ansættelsesformer er hensigtsmæssigt at begrænse direktivets anvendelsesområde og dermed alle tilknyttede rettigheder, herunder ret til passende indkomst i forbindelse med afholdelse af orlov, til arbejdstagere.

LO finder det positivt, at fædre sikres ret til orlov i minimum 10 arbejdsdage i forbindelse med barns fødsel, og bemærker, at det svarer til de danske regler.

For så vidt angår forældreorlov, finder LO det tvivlsomt om udvidelsen af perioden for afholdelse af forældreorlov fra 9 år til 12 år vil bidrage til at forbedre sammenhængen mellem arbejdsliv og forældrelev.

Det er et vigtigt signal at sende, at begge forældre har lige meget ret til orloven og LO støtter generelt at fædre skal opfordres til at tage en større del af orloven, som i dag er meget skævt fordelt.

LO kan ikke støtte, at der ikke er mulighed for overdragelse forældre i mellem. Det begrænser familiernes fleksibilitet i forhold til selv at kunne planlægge fordelingen af orloven. Det forhindrer fx også fædre i at holde mere end 4 måneders orlov, da mødre ikke kan overdrage deres del.

LO finder, at anciennitetsbestemmelsen er problematisk, fordi den potentielt vil kunne udelukke mange forældre, der arbejder i brancher med hyppige jobskifte og generelt usikre ansættelsesforhold, fra at blive omfattet af bestemmelserne af forældreorlov. LO finder bestemmelsen om arbejdsgiverens mulighed for udskydelse af orlov af hensyn til virksomhedens drift helt uacceptabelt – særligt inden for barnets første leveår.

For så vidt angår retten til omsorgsorlov bemærker LO, at det er uklart, hvad der præcist ligger i forslaget og hvordan det potentielt vil spille sammen med de allerede aftalte rettigheder til fravær og/eller orlov. Forslaget kræver derfor en nærmere udredning.

LO bemærker for så vidt angår force majeure bestemmelsen, at der i sidste linje gives mulighed for at begrænse retten til arbejdsfrihed som følge af force majeure. Begrænsningen kendes fra tidligere direktiv, men findes ikke i dansk ret – dvs. den gældende lov om lønmodtageres ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager.

LO finder det positivt, at arbejdstagerne sikres en passende kompensation i forbindelse med orlov i overensstemmelse med de nationale forhold fx som bestemt i national ret og/eller kollektive overenskomster.

Det undrer LO, at forslaget lægger op til et specifikt ydelsesniveau. I bemærkningerne til bestemmelsen står ydelsesniveauet imidlertid nævnt som sygedagpenge og ikke sygeorlov. Sygeorlov vil i mange tilfælde være lig med ret til fuld løn i en periode, hvorimod sygedagpenge er svarende til barseldagpengeniveauet. Derfor bør dette afklares nærmere.

LO støtter muligheden for at lønmodtagere sikres ret til at anmode om fleksible arbejdsordninger. Det er uklart, hvilke former der præcist menes med fleksible arbejdsordninger, og dette bør afklares nærmere.

For så vidt angår arbejdsgivers pligt til at overveje og besvare anmodninger om fleksibilitet, finder LO det ikke muligt at vurdere betydning heraf, herunder om arbejdsgiver i givet fald vil kunne begrunde et afslag med henvisning til bestemmelser aftalt i en overenskomst.

For så vidt angår de ansættelsesrelaterede rettigheder finder LO, at det bør præciseres, at hvis arbejdstager opsiges under orloven, da skal lønnen/erstatningen herfor i opsigelsesperiode beregnes på baggrund af arbejdstagers fulde løn. Ligeledes er det svært at vurdere, hvad bestemmelsen omkring social sikring går ud på.

LO støtter en styrkelse af beskyttelsen mod afskedigelse og bemærker, at der bør indføres ikke blot delt men omvendt bevisbyrde efter dansk model.

Moderniseringsstyrelsen (som repræsentant for de statslige arbejdsgivere) Moderniseringsstyrelsen finder, at formuleringerne i artikel 3 bør præciseres. Særligt definitionerne i litra c) og e) er uklare, og det er usikkert hvilke sygdomme, der giver ret til omsorgsorlov.

Med forslaget om forældreorlov vil forældre kunne holde deres orlov indtil barnet fylder 12 år. I forbindelse med udskydelse af orlov bør de vilkår, som gælder i dag ved udskydelse af orlov, videreføres. Der bør i forbindelse med anmodning om orlov ikke fastsættes formkrav i forbindelse med begrundelse af afslag.

For så vidt angår omsorgsorlov bemærker Moderniseringsstyrelsen, at området i dag i et vist omfang er reguleret i staten. Der ses ikke at være behov for yderligere regulering.

For så vidt angår spørgsmålet om en passende ydelse, så forudsætte Moderniseringsstyrelsen, at der er tale om en ydelse svarende til sygedagpenge/barselsdagpenge. Det kan konstateres, at hvis forslaget gennemføres, vil forældres samlede fraværsret med ret dagpenge blive forøget med ca. 2 ½ uge. Forslaget indebærer samtidig en mindre fleksibilitet i forældrenes indbyrdes fordeling af orloven.

Moderniseringsstyrelsen er positiv over for fleksible arbejdsordninger, men mener ikke at der skal fastsættes formkrav.

Moderniseringsstyrelsen har noteret sig muligheden for aftaleimplementering.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Medlemslandene er generelt positive over for forslaget om indførelse af fædreorlov med en passende ydelse.

Derimod er der ganske udtalt modstand mod, dels at minimumsniveauet for en passende ydelse under både forældreorlov og omsorgsorlov skal være sygedagpengeniveau, dels at øge den ikke-overførbare forældreorlov fra 1 til 4 måneder, fordi det begrænser familiernes frie valg. Særligt sygedagpengeniveauet har medført, at ganske mange lande har taget et undersøgelsesforbehold for forslaget på grund af de potentielle store statsfinansielle konsekvenser af forslaget for de enkelte lande.

Bekymringen for de statsfinansielle konsekvenser af forslaget samt længden af den ikke-overførbare forældreorlov på 4 måneder er det, der umiddelbart samler flest medlemslandes modstand mod forslaget. Ønsket om at kunne beholde etablerede orlovssystemer og bevare familiernes selvbestemmelse er således stærkt hos de fleste medlemslande.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter de gældende EU-regler på området, men ser ikke behovet for yderligere EU-regulering af forældreorloven og øremærkning. En udvidelse af de eksisterende rettigheder skal vedtages på baggrund af enighed mellem parterne eller nationalt i de enkelte medlemslande. Regeringen er derfor meget kritisk over for det fremlagte direktivforslag og vil under forhandlingerne udfordre Kommissionens argumentation vedrørende behovet for rækkevidden af forslagets nye bestemmelser.

Regeringen er generelt meget kritisk over for Kommissionens analyse og vurdering af, at udvikling af orlovsrettigheder og tiltag til forbedring af forældres familie- og arbejdslivsbalance bedst sikres gennem den foreslåede yderligere regulering. Regeringen er heller ikke enig i, at Kommissionens forslag ”respekterer de veletablerede

de nationale ordninger vedrørende orlov og fleksible arbejdsordninger og muligheden for, at medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter kan aftale de nærmere *bestemmelser herom*” og at det *”fuldt ud respekterer enkeltpersoners og families frihed og valg”* i forbindelse med tilrettelæggelse af forældreorlov.

I den forbindelse er det afgørende for regeringen, at det gældende forældreorlovsdirektiv bygger på en europæisk partsaftale, og at den hidtidige EU-regulering således har været drevet af et fælles ønske herom fra de europæiske parter.

Regeringen deler ønsket om, at flere fædre tager mere orlov, men står fast på, at der bør være fleksible rammer, så familierne har frihed til selv at fordele forældreorloven efter den enkelte families behov og ønsker.

Regeringen finder, at forslaget vil fratage forældrene den frihed til selv at fordele forældreorlov med barseldagpenge mellem sig, som de har efter de gældende danske regler. Hvis den ene forælder vælger ikke at gøre brug af sin ret til barseldagpenge under forældreorlov, vil det i Danmark betyde, at der samlet set enten vil blive holdt kortere forældreorlov, eller den anden forælder vil forlænge sin forældreorlov på nedsatte barseldagpenge.

Adgang til orlov og arbejdsfleksibilitet er vigtige forudsætninger for at sikre børnefamilierne gode rammer og mulighed for at forene arbejds- og familieliv – også til gavn for virksomhederne. Men dette løses bedst af familierne selv og inden for rammerne af nationale regler og arbejdsmarkedet/-modeller.

Regeringen har således noteret sig, at de danske arbejdsmarkedsparter ved de seneste to overenskomstforhandlinger har prioriteret at give bedre lønrettigheder til forældre på forældreorlov. Netop bedre lønvilkår forventer regeringen vil have en positiv effekt på fædres orlovsafholdelse.

Regeringen er endvidere helt uenig i Kommissionens vurdering af, at fire måneders ikke-overførbare forældreorlov med ydelser er en passende minimumsstandard for alle medlemslande.

Derudover er regeringen helt uenig i Kommissionens vurdering af, at den foreslåede ret til omsorgsorlov reelt vil understøtte kvinders arbejdsmarkedsdeltagelse og ligestillingen mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet. Som Kommissionen selv er inde på, så er det overvejende kvinder, der benytter sig af de eksisterende orlovsmuligheder. Kommissionen har efter regeringen opfattelse ikke fremlagt evidens for, at en ny type orlov, som fx den foreslåede omsorgsorlov, vil blive benyttet ligeligt af mænd og kvinder.

Desuden reguleres denne type orlov typisk af arbejdsmarkedets parter, og det mener regeringen fortsat er den bedste måde.

Hvis retten til ydelser under forældreorlov ikke gøres overførbare, vil de danske barseldagpengeregler skulle ændres således, at der indføres 4 måneders øremærket, ikke-overførbare barseldagpengeret til hver forælder under forældreorlov.

De øvrige medlemslande er primært optaget af at nedbringe ydelsesniveauet og antallet af øremærkede måneder. En reduktion af de øremærkede måneder er også i Danmarks interesse, hvorimod en nedbringelse af ydelsesniveauet ikke vil have nogen betydning for de danske regler. Det skyldes, at Danmark vil skulle fastholde det nuværende danske ydelsesniveau for barseldagpenge, da medlemslandene ikke med henvisning til EU-lovgivning kan sænke et eksisterende rettighedsniveau.

Regeringen vil derfor arbejde for, at forslagens bestemmelser om forældreorlov og omsorgsorlov gøres mere fleksible, og at forslaget giver plads til nationale modeller og aftaler mellem arbejdsmarkedets parter.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Der blev oversendt foreløbigt grund- og nærhedsnotat den 24. maj 2017 og revideret grund- og nærhedsnotat den 28. juni 2017.

4. Rådskonklusioner om fremtidens arbejdsmarked

- Vedtagelse

Nyt notat.

1. Baggrund

Fremtidens arbejdsmarked er et af de prioriterede områder for det estiske EU-formandskab, og udkastet til rådskonklusioner følger op på en konference afholdt af formandskabet om samme emne.

Udgangspunktet for rådskonklusionerne er, at der er behov for, at EU og EU-landene forbereder sig på fremtidens arbejdsmarked.

Her tænkes især på den teknologiske udvikling, herunder automatisering og digitalisering, men også andre faktorer så som globalisering og demografiske ændringer.

2. Formål og indhold

Rådskonklusionerne omhandler, hvorledes EU og EU-landene bør forberede sig på fremtidens arbejdsmarked.

Med udgangspunkt i respekten for national kompetence og arbejdsmarkedets parter rolle og autonomi opfordres der blandt andet til:

- At EU-landene tilpasser arbejdsmarkedet og de sociale sikringsordninger til de nye arbejdsformer, herunder stigning i antallet af selvstændige.
- At EU-landene i samarbejde med arbejdsmarkedets parter sikrer, at uddannelse samt voksen- og efteruddannelse bidrager til, at arbejdsstyrkens kompetencer matcher den teknologiske udvikling og fremtidens efterspørgsel.

Rådet opfordrer til, at der også fortsat sker vidensudveksling om fremtidens arbejdsmarked mellem relevante aktører.

3. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

4. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

5. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

6. Konsekvenser

Rådskonklusionerne har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, statsfinansielle eller samfundsøkonomiske konsekvenser, administrative konsekvenser for erhvervslivet eller konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

7. Høring

Specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold er orienteret om rådskonklusionerne på mødet i udvalget den 20. november 2017.

8. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det ventes, at de øvrige medlemsstater vil støtte vedtagelsen af rådskonklusionerne.

9. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter vedtagelsen af rådskonklusionerne.

10. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Rådskonklusionerne har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

5. Direktiv om iværksættelse af aftale om ændring af direktiv 2009/13/EF i overensstemmelse med ændringsforslagene fra 2014 til ILO-konventionen om søfarendes ansættelsesforhold af 2006

Revideret notat

1. Resume

Direktivet gennemfører en række ændringer til ILO-konventionen om søfarendes arbejdsforhold fra 2006 (MLC). Ændringerne vedrører efterladte søfarende og økonomisk kompensation til søfarende ved død eller langvarig invaliditet som følge af arbejdsskade eller sygdom mv.

Formålet med direktivforslaget er at gennemføre en aftale indgået mellem *European Community Shipowners' Association (ECSA)* og *European Transport Workers' Federation (ETF)* om iværksættelse af ændring af direktiv 2009/13/EF i overensstemmelse med MLC-ændringerne fra juni 2014. Forslaget giver EU-medlemsstaterne mulighed for at fastholde eller fastsætte gunstigere standarder for arbejdstagerne og tage hensyn til særlige nationale forhold.

Kommissionen ønsker med forslaget at skabe en konsolideret lovramme, som skal regulere arbejdsvilkårene for søfarende for herigennem at forbedre leve- og arbejdsvilkårene for arbejdstagere i søfartssektoren og sikre dem beskyttelse i tilfælde af, at de bliver efterladt, dør eller bliver langvarigt invalide, som følge af arbejdsrelateret skade, sygdom eller fare. Ifølge forslaget skal direktivet være implementeret to år efter endelig vedtagelse.

MLC-ændringerne fra 2014 er gennemført i dansk ret. De danske regler på området lever dermed i alt væsentligt op til kravene i direktivforslaget. Forslaget kan dog give anledning til mindre præciseringer i bekendtgørelser. Da MLC-ændringerne allerede er indført i Danmark, vurderes forslaget ikke i sig selv at have samfundsøkonomiske, statsfinansielle, erhvervsøkonomiske eller øvrige konsekvenser.

Regeringen stiller sig positiv over for direktivudkastet, ligesom man støttede ændringerne til MLC.

2. Baggrund

Kommissionen har den 27. juli 2017 fremsat forslag til direktiv om iværksættelse af den aftale, der er indgået mellem ECSA og ETF, KOM (2017) 0406.

I 2006 vedtog Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) konventionen om søfarendes arbejdsforhold (MLC), som indeholder et sæt af rettigheder og beskyttelse på arbejdspladsen for alle søfarende uanset deres nationalitet og skibets flag. MLC er indtil videre blevet ratificeret af 81 lande, herunder alle EU-medlemslande bortset fra Slovakiet, Tjekkiet og Østrig, der ikke har kyststrækning.

MLC blev indarbejdet i EU-lovgivningen ved Rådets direktiv 2009/13/EF.

Søfarende, der arbejder langt fra hjemmet, er dog stadig sårbare over for eventuelt at blive efterladt i udenlandske havne. Ifølge data fra Den Internationale Arbejds-

organisation er 192 handelsskibe siden 2004 blevet efterladt, og heraf var 21 fartøjer under EU-flag. I 2016 blev fem handelsskibe med i alt 58 søfarende efterladt i havne i EU.

Den Internationale Arbejdskonference godkendte derfor en række ændringer til MLC på sit 103. møde i Genève den 11. juni 2014. Ændringerne vedrører efterladte søfarende og økonomisk kompensation til søfarende ved død eller langvarig invaliditet som følge af arbejdsskade eller sygdom mv. Folketingets Europaudvalg er tidligere forelagt en selvstændig sag om ændringerne til MLC, som alle EU's medlemslande stemte for.

Den 5. december 2016 indgik arbejdsmarkedets parter i EU's søfartssektor en aftale om ændring af direktiv 2009/13/EF om iværksættelse af MLC-ændringerne fra 2014. Med Kommissionens direktivforslag gennemføres aftalen mellem ECSA og ETF i EU-lovgivningen.

Direktivforslaget er oversendt til Rådet den 27. juli 2017 i dansk sprogversion.

Forslaget er fremsendt med hjemmel i traktatens (TEUF) artikel 155, stk. 2, hvorefter Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal på forslag fra Kommissionen. Europa-Parlamentet skal underrettes, hvilket er sket med Kommissionens oversendelse af forslaget.

Forslaget er ifølge Kommissionen i tråd med dennes arbejde med at etablere et retfærdigt og ægte transeuropæisk arbejdsmarked, som giver arbejdstagerne tilstrækkelig beskyttelse og bæredygtige jobs. Kommissionen ønsker at forbedre arbejdsvilkår, sundhed, sikkerhed og social beskyttelse for søfarende, der arbejder på fartøjer, der fører et EU-medlemsstats flag.

Ændringen til MLC er gennemført i dansk ret ved lov nr. 400 af 5. maj 2016 om ændring af lov om søfarendes ansættelsesforhold m.v.

3. Formål og indhold

Forslagets formål er at iværksætte den aftale, som er indgået mellem ECSA og ETF, om ændring af direktiv 2009/13/EF i overensstemmelse med ændringsforslagene fra 2014 til ILO-konventionen om søfarendes arbejdsforhold, som blev godkendt af Den Internationale Arbejdskonference den 11. juni 2014.

Kommissionen anfører, at formålet er at forbedre arbejdsforholdene for søfarende om bord på fartøjer, der sejler under EU-flag, ved at indarbejde en række krav i EU-lovgivningen.

Implementeringsfristen foreslås at være to år.

Forslaget indeholder to elementer:

Den første del af direktivforslaget om efterladte søfarende vedrører de tilfælde, hvor en skibsreder ikke kan dække udgifterne til søfarendes hjemrejse, eller hvor en skibsreder har efterladt søfarende på et skib uden at opfylde sine grundlæggende forpligtelser over for de søfarende, der er om bord, f.eks. ved at undlade at stille mad eller drikkevarer til rådighed, sørge for deres hjemrejse eller betale løn.

Forslaget medfører, at der fastsættes en række krav til at oprette et finansielt sikkerhedssystem, der skal dække eventuelle lønudståender, udgifter til hotelophold og hjemsendelse m.v. for søfarende, der efterlades om bord på et skib. Det finansielle sikkerhedssystem kan oprettes på forskellige måder, herunder som social sikring, en fond, en forsikring eller lignende.

Den anden del handler om økonomisk kompensation ved søfarendes død eller langvarige invaliditet som følge af en arbejdsskade, sygdom eller fare.

Der vil som følge af begge ændringsforslag blive stillet krav om, at der om bord på skibene skal opslås dokumentation for, at der er oprettet et finansielt sikkerhedssystem til hjemsendelse af søfarende og dækning for krav på økonomisk kompensation ved død eller langvarig invaliditet.

Forslagets ændringer af MLC fra 2014 vil blive underlagt kontrolforanstaltningerne i håndhævelsesdirektivet 2013/54/EU.

De lande, der på forhånd har ratificeret MLC-ændringerne, skulle allerede have gennemført disse i national ret senest januar 2017. Dette er som tidligere nævnt sket i Danmark.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Kommissionen har underrettet Europa-Parlamentet i henhold til artikel 155, stk. 2, i TEUF ved at oversende sit forslag til et direktiv, der indeholder aftalen. Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen anfører, at forslaget sikrer, at EU-retten og MLC håndhæves korrekt i hele EU. Denne målsætning kan ikke opfyldes af medlemsstaterne alene, da ændringer af EU lovgivning alene kan vedtages på EU-plan. EU's fiskerflåder og EU's havne og tredjelands flåder skal desuden behandles ens. Rådet slog desuden fast i sin afgørelse 2014/346/EU, at dele af konventionens regler og ændringerne henhører under Unionens kompetence og vedrører spørgsmål om, hvilke regler Unionen har vedtaget.

Forslaget skaber ifølge Kommissionen en merværdi for de medlemsstater, der ikke er bundet af MLC eller endnu ikke har ratificeret ændringerne af konventionen, idet aftalen kan anvendes på redere, der fører medlemsstatens flag og derved sikrer lige samt forbedrede arbejdsvilkår for søfarende om bord på flagstatens fartøjer.

Forslaget skaber desuden også merværdi for de medlemsstater, der allerede er bundet af ændringerne, da rederne, udover kontrolsystemet i henhold til MLC, vil blive underlagt EU-rettens tilsyns- og kontrolsystem, herunder EU-Domstolens jurisdiktion. Dette vil forbedre de søfarendes beskyttelse og forventes at øge medlemsstaternes og redernes overholdelse af de nye krav.

Kommissionen anfører derfor, at forslaget er en enkel måde at ratificere de obligatoriske ændringer til MLC på og samtidig sikre, at medlemsstaterne anvender en

konform fortolkning af ændringerne. Dette er nødvendigt for at sikre lige vilkår for alle flåder og havne i EU.

Det er regeringens opfattelse, at forslaget overholder nærhedsprincippet, da harmoniseringen af arbejdsforhold alene kan ske gennem fælleslovgivning.

6. Gældende dansk ret

I Danmark blev ændringerne i MLC om efterladte søfarende og økonomisk kompensation til søfarende ved død eller langvarig invaliditet som følge af arbejdsskade eller sygdom mv. gennemført allerede ved lov nr. 400 af 5. maj 2016 om ændring af lov om søfarendes ansættelsesforhold m.v., bekendtgørelse nr. 1346 af 21. november 2016 om forsikring eller anden garanti til dækning af rederens ansvar over for de søfarende og skibsføreren i tilfælde af misligholdelse af ansættelsesforhold, m.fl.¹ Ændringsloven og bekendtgørelserne blev sat i kraft den 1. januar 2017.

Disse regler sikrer, at rederne skal tegne en finansiel sikkerhed for efterladte søfarende og udestående lønkrav m.v. for alle søfarende på danske skibe. Lønmodtagernes Garantifond (LG) dækker i dag de krav, som opstår som følge af konkurs og visse andre former for insolvens. De krav, der ikke dækkes af LG, dækkes af lovbestemt finansiel sikkerhed, som allerede helt eller delvist er dækket af eksisterende danske socialordninger. Den sikring af den søfarende, som forslaget lægger op til om arbejdsskader og arbejdsbetingede sygdomme er i dag dækket af den gældende arbejdsskadesikringslov, jf. lovbekendtgørelse nr. 216 af 27. februar 2017. Alle søfarende om bord på danske skibe er i dag omfattet af arbejdsskadeordningen, hvor rederierne eller arbejdsgiverne skal tegne forsikringen.

Udgifter til søfarendes lægehjælp, lægemidler, visse tandlægebehandlinger, sygehusbehandlinger m.v. dækkes af den særlige sygesikringsordning for søfarende m.v., jf. bekendtgørelse nr. 1331 af 5. december 2006 om den særlige sygesikringsordning for søfarende m.fl.. Ordningen omfatter også søfarende, som er blevet efterladt.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget giver ikke anledning til lovændringer i dansk ret.

Forslaget kan dog give anledning til mindre administrative præciseringer i det danske regelsæt på Erhvervsministeriets område, nemlig at certifikatet for den finansielle sikkerhed skal indeholde rederens navn.

Økonomiske konsekvenser

¹ Som følge af lovændringen blev der udstedt følgende bekendtgørelser: bekendtgørelse nr. 1339 af 21. november 2016 om opslag af erklæring vedrørende beskyttelsen af de søfarende og skibsføreren i henhold til lov om arbejdsskadesikring; bekendtgørelse nr. 1344 af 21. november 2016 om ændring af bekendtgørelse om fravigelser fra lov om søfarendes ansættelsesforhold m.v. for fiskeskibe; bekendtgørelse nr. 1352 af 21. november 2016 om ændring af bekendtgørelse om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen D, teknisk forskrift for skibes bygning og udstyr m.v., passagerskibe i national fart; bekendtgørelse nr. 1351 af 21. november om ændring af bekendtgørelse om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen F, mindre erhvervsfartøjers bygning og udstyr m.v.; bekendtgørelse nr. 1350 af 21. november om ændring af bekendtgørelse om teknisk forskrift om skibe til særlige formål (bevaringsværdige skibe, lystfiskerskibe m.v.).

Erhvervsstyrelsen har oplyst, at man vurderer, at direktivet medfører løbende administrative konsekvenser for erhvervslivet under 4 mio. kr. årligt, og at disse omkostninger derfor ikke vil blive kvantificeret yderligere.

Beskyttelsesniveauet

Forslaget vurderes ikke at have øvrige efterlevelseskonsekvenser for det maritime erhverv.

8. Høring

Forslaget er sendt i høring i Specialudvalget for Skibsfart den 17. august 2017 med frist den 29. august 2017. Forslaget er desuden sendt i høring i Det Faste ILO-udvalg under Beskæftigelsesministeriet den 18. august 2017 med frist den 30. august 2017.

Der er ikke modtaget bemærkninger til forslaget.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Generelt forventes de øvrige medlemsstater at stille sig positive over for Kommissionens forslag.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen stiller sig positiv over for direktivudkastet, ligesom man støttede ændringerne til MLC. Regeringen støtter generelt, at internationale standarder for arbejdstagere i søfartssektoren modsvares af tilsvarende standarder på EU-plan.

Regeringen arbejder målrettet for, at der i forhandlingerne ikke sker væsentlige ændringer af direktivforslaget, som forringer danske skibes konkurrenceevne i forhold til MLC.

Regeringen stiller sig derfor positiv over for direktivudkastet.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Der blev oversendt grund- og nærhedsnotat til Folketingets Europaudvalg den 22. september 2017.

6. Forslag til Rådets direktiv om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering

- Fremskridtsrapport

Revideret notat. Ændringer er markeret med streg i venstre margin.

1. Resumé

Kommissionen har den 2. juli 2008 for Rådet fremsat et forslag til direktiv om ligebehandling uden for arbejdsmarkedet af alle uanset religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Der er nedsat en tværministeriel følgegruppe med henblik på at analysere forslagens juridiske og økonomiske konsekvenser. Regeringen er som udgangspunkt positiv over for en styrket indsats mod diskrimination og bakker op om håndhævelsen af menneskerettighederne. Forslaget til direktiv, som det er fremlagt, giver dog anledning til en række betænkeligheder, idet forslaget indeholder en række vagt afgrænsede bestemmelser og ligeledes vagt udformede undtagelser fra direktivets anvendelsesområde. Det er derfor nødvendigt at få belyst en række spørgsmål vedrørende forslagens nærmere juridiske og økonomiske konsekvenser - herunder rækkevidden af flere mere generelle afgrænsede bestemmelser, inden en nærmere holdning fastlægges. Regeringen vil arbejde for en afklaring af de afgrænsnings- og fortolkningsspørgsmål, der knytter sig til direktivforslaget, navnlig i relation til beskyttelsen mod forskelsbehandling på grund af alder og handicap.

Siden forelæggelsen af forslaget i juli 2008 har forslaget været behandlet under det franske, tjekkiske, svenske, spanske, belgiske, ungarske, polske, danske, cypriotiske, irske, litauiske, græske, italienske, lettiske, luxembourgiske, nederlandske, slovakiske og maltesiske formandskab.

Sagen forventes ligeledes drøftet under det estiske formandskab. Der forventes en fremskridtsrapport inden rådsmødet. Der forekommer ikke fremskridt af nævneværdi karakter.

2. Baggrund

Baggrunden for forslaget er at gennemføre princippet om ligebehandling mellem mennesker uden for arbejdsmarkedet uanset deres religion eller tro, handicap, alder eller seksuelle orientering. Der fastsættes regler om forbud mod diskrimination af de nævnte årsager, og der etableres en ensartet minimumsbeskyttelse inden for EU af mennesker, som har været udsat for en sådan diskrimination.

Forslaget supplerer eksisterende EU-lovgivningsrammer, under hvilke der er forbud imod diskrimination på grundlag af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering alene i henseende til beskæftigelse, ansættelse og erhvervsuddannelse.

Forslaget bygger på de strategier, der er udviklet siden Amsterdam Traktaten, om at bekæmpe diskrimination og er konsistent med EU's tværgående mål, herunder især Lissabon-strategien for vækst og beskæftigelse (og efterfølgende Europa 2020-strategien) og målene for processen vedrørende social beskyttelse og social inklusion.

Lignende diskriminationsforbud findes bl.a. i artikel 26 i FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder, hvoraf det fremgår, at alle mennesker er lige for loven og er berettiget til lovens ligelige beskyttelse uden nogen forskelsbehandling. I denne henseende skal loven forbyde enhver forskelsbehandling og sikre alle ligelig og effektiv beskyttelse imod forskelsbehandling af nogen grund, herunder race, hudfarve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social herkomst, formueforhold, fødsel eller anden stilling. Tilsvarende indeholder artikel 14 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention et generelt diskriminationsforbud, men i modsætning til artikel 26 i FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder finder diskriminationsforbuddet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention alene anvendelse i forhold til de rettigheder, der omfattes af denne konvention med tilhørende protokoller.

EU's Charter om grundlæggende rettigheder indeholder også et generelt diskriminationsforbud i artikel 21.

3. Formål og indhold

Der tages i det følgende udgangspunkt i den oprindelige direktivtekst af juli 2008, da der ikke siden er fremlagt en ny version af teksten.

Formålet med direktivet er ifølge forslaget art. 1 at bekæmpe forskelsbehandling på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering og at gennemføre princippet om ligebehandling uden for arbejdsmarkedet. Direktivet forbyder ikke ulige behandling på grund af køn, som er omfattet af EUF-traktatens artikel 19 og 157 og dertil knyttet afledt ret.

De øvrige artikler:

Artikel 2: Begrebet forskelsbehandling

Definitionen af princippet om ligebehandling er baseret på den definition, der fremgår af de tidligere direktiver, der er vedtaget i henhold til den tidligere EF-traktats art. 13, stk. 1.

Direkte forskelsbehandling består i at behandle nogen anderledes udelukkende på grund af vedkommendes alder, handicap, religion eller tro eller seksuelle orientering. Indirekte forskelsbehandling foreligger, hvor en bestemmelse eller praksis, som forekommer neutral, reelt kan have en særlig ufordelagtig konsekvens for en person eller en gruppe af personer, for hvem særlige forhold gør sig gældende.

Som i direktiv 2000/43/EF, 2000/78/EF og 2002/73/EF er det muligt at retfærdiggøre indirekte forskelsbehandling, hvis den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et legitimt mål, og midlerne til at opfylde det hensigtsmæssige og nødvendige.

Chikane er forskelsbehandling, hvis en persons optræden har til formål at krænke en anden persons værdighed og skabe et truende, nedværdigende eller ubehageligt klima m.v. Denne definition er identisk med definitionerne i de andre direktiver vedtaget med den tidligere EF-traktats art. 13, stk. 1, som retsgrundlag.

Manglende "tilpasninger i rimeligt omfang" i relation til mennesker med handicap anses for at være forskelsbehandling. Dette er ifølge forslaget i overensstemmelse med FN-konventionen om rettigheder for mennesker med handicap og med direktiv 2000/78/EF.

Ulige behandling på grund af alder kan være lovlig, hvis den er begrundet i et legitimt formål, og hvis midlerne til at opfylde det pågældende formål er hensigtsmæssige og nødvendige (proportionalitetsprincippet). Forslaget er således ikke til hinder for, at der fastsættes en bestemt aldersgrænse for adgang til sociale goder, til uddannelse og til visse varer og tjenester, i det omfang ovenstående betingelser opfyldes.

De allerede vedtagne direktiver giver mulighed for undtagelser fra forbuddet mod direkte forskelsbehandling i tilfælde af "regulære og afgørende erhvervmæssige krav", hvad angår forskelsbehandling på grund af alder og i forbindelse med forskelsbehandling på grund af køn, med hensyn til adgang til varer og tjenester.

Der er indsat en særlig bestemmelse om finansiel virksomhed, idet alder og handicap kan være en afgørende faktor for risikovurderingen i forbindelse med bestemte produkter og dermed for prisen. Anvendelsen af alder og handicap ved risikovurderingen skal være baseret på nøjagtige data og statistikker.

Direktivet berører ikke nationale foranstaltninger, der er nødvendige af hensyn til den offentlige sikkerhed, den offentlige orden, for at forebygge forbrydelser, for at beskytte sundheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

Artikel 3: Anvendelsesområde

Forskelsbehandling på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering foreslås forbudt i både den offentlige og den private sektor med hensyn til social beskyttelse, herunder social sikring, sundhedsydelse, sociale goder, uddannelse, adgang til varer og tjenester, herunder boliger, som er tilgængelige for offentligheden.

Med hensyn til adgang til varer og tjenester er kun faglig eller erhvervmæssig virksomhed omfattet.

De forskellige områder er kun omfattet i det omfang, spørgsmålet falder ind under Unionens kompetence. Således henhører f.eks. tilrettelæggelsen af skolesystemet og indholdet af undervisningen og aktiviteter i forbindelse hermed, herunder tilrettelæggelsen af undervisning for handicappede, under medlemsstaternes kompetence, og de kan have bestemmelser om ulige behandling i forbindelse med adgang til uddannelsesinstitutioner og indholdet af og aktiviteter i undervisningen, herunder undervisning af personer med særligt behov. Medlemsstaterne kan endvidere give mulighed for ulige behandling ved adgang til uddannelsesinstitutioner baseret på religion eller tro.

Teksten gør det klart, at spørgsmål i forbindelse med civilstand og familiemæssig status, herunder adoption, falder uden for direktivets anvendelsesområde. Dette indbefatter reproduktive rettigheder. Medlemsstaterne kan frit beslutte, om de ønsker at indføre og anerkende retligt registrerede partnerskaber. Hvis imidlertid

sådanne forhold i national ret anerkendes som ligestillet med ægteskaber, finder princippet om ligebehandling anvendelse.

Det foreslås, at direktivet ikke finder anvendelse på national lovgivning om statens og dens institutioners sekulære status eller om religiøse organisationers status.

Direktivet omfatter ikke forskelsbehandling på grund af nationalitet og berører ikke bestemmelser og betingelser vedrørende tredjelandsstatsborgere og statsløse personers indrejse og ophold i medlemsstaterne og heller ikke nogen form for behandling, der skyldes de pågældendes retsstilling.

Artikel 4: Ligebehandling af mennesker med handicap

Det forudsættes i forslaget, at der indføres reel og lige adgang for mennesker med handicap til social beskyttelse, sociale goder, sundhedsydelse og uddannelse samt adgang til varer og tjenester, herunder boliger og transport, som er tilgængelige for offentligheden. Denne forpligtelse er begrænset i det omfang, den ville medføre en uforholdsmæssig stor byrde eller ville kræve grundlæggende ændringer inden for de pågældende områder. I bestemte tilfælde kan individuelle tilpasninger i rimeligt omfang være nødvendige for at sikre, at en bestemt handicappet har reel adgang. Dette er dog kun tilfældet, hvis det ikke indebærer en uforholdsmæssig stor byrde.

Artiklen indeholder en ikke-udtømmende liste over, hvilke faktorer der kan tages i betragtning ved vurderingen af, om byrden er uforholdsmæssig stor, herunder organisationens størrelse og ressourcer, de skønnede omkostninger og de mulige fordele ved forbedret adgang for mennesker med handicap.

Artikel 5: Positiv særbehandling og særforanstaltninger

Bestemmelsen er identisk med andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Der gives mulighed for at opretholde eller vedtage særforanstaltninger med henblik på at forebygge eller opveje ulemper knyttet til religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.

Artikel 6: Mindstekrav

Bestemmelsen er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Den giver medlemsstaterne mulighed for at fastlægge et højere beskyttelsesniveau end garanteret ved direktivet og forbyder omvendt, at medlemsstaternes niveau for beskyttelse mod forskelsbehandling bør sænkes ved gennemførelsen af direktivet.

Artikel 7: Klageadgang

Denne bestemmelse er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Det foreslås, at borgere, der mener, at de har været udsat for forskelsbehandling, bør kunne anvende administrative eller retlige procedurer, også efter at det forhold, under hvilket forskelsbehandlingen angiveligt har fundet sted, er ophørt.

Organisationer, der har en legitim interesse i at bekæmpe forskelsbehandling, gives mulighed for at hjælpe ofre for forskelsbehandling i retslige eller administrative procedurer. Nationale regler om søgsmålsfrister berøres ikke af denne bestemmelse.

Artikel 8: Bevisbyrde

Bestemmelsen er identisk med tilsvarende bestemmelser i direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag samt med bevisbyrdedirektivet, jf. direktiv 97/80/EF om bevisbyrden i forbindelse med forskelsbehandling på grundlag af køn.

I alle sager, hvor princippet om ligebehandling hævdes krænket, foreslås det, at princippet om delt bevisbyrde skal finde anvendelse. Som i de tidligere direktiver finder delt bevisbyrde ikke anvendelse i tilfælde, hvor den påståede forskelsbehandling forfølges strafferetligt.

Artikel 9: Beskyttelse mod repressalier (victimisering)

Bestemmelsen er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Der foreslås indført foranstaltninger til beskyttelse af enkeltpersoner mod repressalier som følge af, at de har gjort deres rettigheder i henhold til direktivet gældende.

Artikel 10: Formidling af oplysninger

I denne bestemmelse, der er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag, foreslås det, at medlemsstaterne skal informere om direktivet og nationale bestemmelser.

Artikel 11: Dialog med relevante interessenter

Denne bestemmelse er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Den har til formål at fremme dialogen mellem de relevante offentlige myndigheder og organer som f.eks. ngo'er, der har en legitim interesse i at bidrage til bekæmpelsen af forskelsbehandling på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.

Artikel 12: Organer til fremme af ligebehandling

Denne bestemmelse er den samme som i to andre direktiver vedtaget i henhold til den tidligere EF-traktats artikel 13. I henhold til denne artikel skal medlemsstaterne have et eller flere organer ("ligebehandlingsorgan") på nationalt plan til fremme af ligebehandling af alle uden forskel på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.

Bestemmelsen er en gengivelse af bestemmelsen i direktiv 2000/43/EF vedrørende adgang til varer og tjenester og bygger på tilsvarende bestemmelser i direktiv 2002/73/EF²⁵ og 2004/113/EF. Den fastsætter minimumskompetencen for organer på nationalt plan, der bør handle uafhængigt for at fremme princippet om ligebehandling. Medlemsstaterne kan beslutte, at disse organer skal være de samme som dem, der allerede er oprettet i henhold til de tidligere direktiver.

En af ligebehandlingsorganernes opgaver er at give uafhængig bistand til ofre for forskelsbehandling. De skal også kunne foretage uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger på ligebehandlingsområdet.

Artikel 13: Overholdelse

Denne bestemmelse er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Medlemsstaterne forpligtes til at ophæve alle love og administrative bestemmelser, der strider mod princippet om ligebehandling. Endvidere kan alle aftaleretlige bestemmelser, virksomheders interne regler og vedtægter for foreninger, der strider mod ligebehandlingsprincippet, erklæres ugyldige eller ændres.

Artikel 14: Sanktioner

Denne bestemmelse er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. I overensstemmelse med EF-Domstolens praksis fastsættes det, at der ikke bør være nogen øvre grænse for den godtgørelse, der skal betales i tilfælde af krænkelser af princippet om ligebehandling. Godtgørelsen skal være effektiv, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have en præventiv effekt.

Artikel 15: Gennemførelse

Denne bestemmelse er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Den giver medlemsstaterne en frist på to år til at inkorporere direktivet i national ret og at meddele Kommissionen teksten til de nationale bestemmelser. Medlemsstaterne kan bestemme, at forpligtelsen til at sikre reel adgang for mennesker med handicap først skal gælde fire år efter vedtagelsen af direktivet.

Artikel 16: Rapport

Denne bestemmelse er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Kommissionen skal i henhold til denne artikel aflægge rapport over for Europa-Parlamentet og Rådet om anvendelsen af direktivet på grundlag af oplysninger fra medlemsstaterne. Der skal i rapporten tages hensyn til de synspunkter, der fremsættes af arbejdsmarkedets parter, de relevante ngo'er og Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder.

Artikel 17: Ikrafttræden

Denne bestemmelse er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag. Direktivet træder i kraft på dagen for offentliggørelsen i Den Europæiske Unions Tidende.

Artikel 18: Adressater

Denne bestemmelse, hvoraf det fremgår, at direktivet er rettet til medlemsstaterne, er den samme som i de andre direktiver med den tidligere EF-traktats artikel 13 som retsgrundlag.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet afgav en udtalelse om forslaget den 2. april 2009.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen har beskrevet forslagets forhold til nærheds- og proportionalitetsprincippet således:

”Subsidiaritetsprincippet finder anvendelse, for så vidt som forslaget ikke er omfattet af Fællesskabets ene kompetence. Målene for forslaget kan ikke i tilstrækkelig

grad opfyldes af medlemsstaterne alene, fordi kun foranstaltninger på fællesskabsplan kan sikre, at der er et minimumsniveau for beskyttelse mod forskelsbehandling på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering i alle medlemsstaterne. En fællesskabsretsakt giver retssikkerhed med hensyn til borgernes og de økonomiske aktørers rettigheder og forpligtelser, også hvis de bevæger sig mellem medlemsstaterne. Erfaringerne med de tidligere direktiver, der er blevet vedtaget i henhold til EF-traktatens artikel 13, stk. 1 (EUF-traktatens artikel 19, stk. 1), viser, at de har haft en positiv virkning med hensyn til at opnå en bedre beskyttelse mod forskelsbehandling. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet går det foreslåede direktiv ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå de fastlagte mål.

Nationale traditioner og tilgange på områder som f.eks. sundhedsydelse, social beskyttelse og uddannelse er desuden generelt mere forskellige end på beskæftigelsesområdet. Disse områder er kendetegnet ved legitime samfundsmæssige valg på områder, hvor medlemsstaterne har kompetencen.

De europæiske samfunds forskellighed er en af Europas styrker og skal respekteres i henhold til subsidiaritetsprincippet. Spørgsmål som tilrettelæggelse af uddannelsessystemet og undervisningens indhold, anerkendelse af civilstand eller familiemæssig status, adoption, reproduktive rettigheder og andre lignende spørgsmål afgøres bedst på nationalt plan. Ingen medlemsstat skal derfor som følge af direktivet ændre sin gældende lovgivning eller praksis med hensyn til disse spørgsmål. Det berører heller ikke nationale bestemmelser om kirkers eller andre religiøse organisationers aktiviteter eller deres forhold til staten. Det vil således f.eks. fortsat være medlemsstaterne alene, der træffer afgørelse om spørgsmål som tilladelse til selektiv adgang til skoler, forbud mod eller accept af at bære eller bruge religiøse symboler i skolen, anerkendelse af ægteskab mellem personer af samme køn og eventuel regulering af forholdet mellem organiseret religion og *staten*.”

Regeringen kan tilslutte sig denne vurdering.

6. Gældende dansk ret

I den danske lovgivning opereres der i vidt omfang med aldersgrænser i forskellige sammenhænge. Bestemmelsen i direktivforslaget er i sin nuværende form så elastiske, at det ikke kan udelukkes, at Danmark vil kunne komme i en situation, hvor Kommissionens og EU-Domstolens opfattelse af, hvornår en aldersgrænse er fastsat efter objektive og rimeligt begrundede kriterier, og hvad der er et legitimt formål, ikke nødvendigvis vil være sammenfaldende med den danske opfattelse.

På den baggrund vurderes det, at i det omfang alder skal være omfattet af direktivet, skal direktivforslaget være mere præcist i form af angivelser af områder, der kan undtages helt fra direktivet.

Direktivforslaget indeholder desuden en særlig bestemmelse om ligebehandling af mennesker med handicap. Artiklen skal sikre reel og lige adgang for mennesker med handicap til social beskyttelse, sociale goder, sundhedsydelser og uddannelse samt adgang til varer og tjenesteydelser, herunder boliger og transport, som er tilgængelige for offentligheden. Denne forpligtelse er begrænset, i det omfang den

ville medføre en uforholdsmæssig stor byrde eller vil kræve grundlæggende ændringer inden for de pågældende områder. Artiklen er uklar, hvilket gør det vanskeligt at afgrænse bestemmelsens omfang. Eksempelvis fremgår det af artiklen, at medlemsstaterne kan foretage ”rimelig tilpasning” for at sikre gennemførelsen af rettighederne, så længe disse ikke medfører ”uforholdsmæssig stor byrde”.

Der er taget udgangspunkt i det oprindelige fremsatte direktivforslag som grundlag for de juridiske overvejelser på det enkelte ressortministeries område, som beskrives nærmere nedenfor, da forhandlingerne fortsat ikke har ført til nye konkrete tekstforslag, som alle medlemmer er enige om.

Børne- og Socialministeriets område

Det må overordnet antages, at aldersbestemmelser i forhold til Børne og Socialministeriets område er objektivt og rimeligt begrundet i et legitimt formål og derfor ikke udgør forskelsbehandling i direktivets forstand. Når en endelig direktivtekst foreligger, vil regeringen på baggrund af denne vurdere, hvorvidt der måtte være behov for ændringer som følge af vedtagelse af direktivforslaget. Det gælder for eksempel ydelser efter serviceloven.

Handicap

Serviceloven indeholder en del bestemmelser om tilbud til personer med handicap, herunder bestemmelser om positiv særbehandling i form af kompensation for at sikre reel ligestilling. Følgende bestemmelsers relation til direktivforslaget vurderes at skulle undersøges nærmere.

Hjælp til dækning af merudgifter

§ 100 i serviceloven pålægger kommunalbestyrelserne at yde hjælp til dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse til personer mellem 18 år og folkepensionsalderen med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der efter § 15 a i lov om social pension har opsat udbetalingen af folkepensionen.

Det skal bemærkes, at Børne- og Socialministeriet og Beskæftigelsesministeriet blev frifundet i en sag om, hvorvidt det er i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 14 sammenholdt med tillægsprotokol 1, artikel 1, at en borger ikke længere tildeles dækning af merudgifter efter serviceloven efter overgang til folkepension samt invaliditetsbeløb efter førtidspensionsloven.

Ledsageordning

§ 97, stk. 2, i serviceloven pålægger kommunalbestyrelserne at tilbyde 15 timers ledsagelse om måneden til personer mellem 12 år og folkepensionsalderen, dog således at aldersgrænsen ikke kan blive mindre end 67 år, der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. §97, Stk. 2, fastslår, at personer, der er visiteret til 15 timers ledsagelse om måneden ved det fyldte 67. år, bevarer denne ret efter det fyldte 67. år.

Beskyttet beskæftigelse

§ 103 i serviceloven pålægger kommunalbestyrelserne at tilbyde beskyttet beskæftigelse til personer mellem 18 år og folkepensionsalderen, som på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke

kan opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår på arbejdsmarkedet, og som ikke kan benytte tilbud efter anden lovgivning.

Beskyttet beskæftigelse adskiller sig fra beskæftigelse efter reglerne på Beskæftigelsesministeriets område ved at blive betragtet som en social foranstaltning. Dette indebærer bl.a., at personer i beskyttet beskæftigelse ikke har krav på at modtage feriepenge og sygedagpenge mv. i lighed med personer på det ordinære arbejdsmarked.

Botilbud

For botilbud til længerevarende ophold for personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne efter servicelovens § 108 er der ikke fastsat regler om specifikke indretningskrav i lovgivningen, men botilbuddet skal være egnet til formålet.

For almene ældreboliger, herunder boliger der udlejes til mennesker med handicap, er der derimod fastsat specifikke indretningskrav i lovgivningen, f.eks. at hver bolig skal være forsynet med selvstændigt toilet og bad.

Handleplaner

§ 141 i serviceloven forpligter kommunalbestyrelserne til at skønne, om det er hensigtsmæssigt at tilbyde at udarbejde en handleplan for indsatsen, når der ydes hjælp til personer under folkepensionsalderen efter lovens afsnit 5.

Indhentelse af samtykke fra børn over 15 år

Ifølge serviceloven skal der ved visse afgørelser indhentes samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og fra den unge, hvis denne er over 15 år.

Dette gælder eksempelvis i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet, jf. § 53. Er der tale om børn under 15 år, vil der således ikke være krav om, at den pågældende har givet samtykke til den iværksatte foranstaltning.

Klagereglerne

For en række afgørelser om foranstaltninger efter serviceloven, der vedrører børn og unge er aldersgrænsen for partsstatus og klageadgang fastsat til 12 år. Det gælder eksempelvis i afgørelser om valg af anbringelsessted og afgørelser om samvær og kontakt jf. § 167 i serviceloven.

Efterværn

Efter servicelovens § 76 kan kommunalbestyrelsen tilbyde støtte, der har til formål at bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse for den unge mellem 18-22 år, når det må anses for af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unge er indforstået hermed.

Børn og unge, der er tvangsanbragt **umiddelbart inden** det 18. år, **har** ret til at få efterværn i form af en kontaktperson frem til det fyldte 23. år. Støtten tilbydes unge, der ikke tilbydes støtte i form af opretholdelse af døgnophold efter § 76, stk. 3, nr. 1.

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde unge, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er eller var anbragt uden for hjemmet, jf. § 52, stk.3, nr. 7, på eget værelse, kollegium eller kollegielignende opholdssteder, støtte i form af en kontaktperson frem til det 19. år. Støtten tilbydes unge, der ikke tilbydes støtte i form af opretholdelse af døgnophold efter § 76, stk. 3, nr. 1.

Tilbuddene efter § 76 ophører ved det fyldte 23. år. I flere situationer vil der imidlertid være mulighed for, at der kan iværksættes en foranstaltning efter voksenreglerne i serviceloven som eksempelvis § 85, der bl.a. vedrører hjælp, omsorg og støtte i tilfælde af psykiske, fysiske eller sociale problemer.

Efter servicelovens § 76 a skal kommunalbestyrelsen tilbyde hjælp efter stk. 2 og 3. til unge i alderen 18 til 22 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unges værge er indforstået hermed.

For unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er anbragt uden for hjemmet efter reglerne i kapitel 11 i en plejefamilie efter § 66, stk. 1 nr. 1-3, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om, at døgnopholdet, jf. § 52, opretholdes. Såfremt den unges plejefamilie ikke længere vurderes egnet som plejefamilie for den pågældende unge, kan kommunalbestyrelsen tilbyde den unge anbringelse i en anden plejefamilie, som den unge har en nær relation til og er tryk ved. Ved tilbud om anbringelse hos en anden plejefamilie skal betingelserne i stk. 1 være opfyldt.

Opretholdelsen af døgnophold skal ophøre, når det ikke længere opfylder sit formål under hensyn til den unges behov for støtte, dog senest når den unge fylder 23 år.

Beskæftigelsesministeriets område

Arbejdsløshedsforsikringslovgivningen, sygedagpengeloven, kontanthjælpslovgivningen, børnetilskudsreglerne, beskæftigelsesindsatsloven og pensionsreglerne indeholder aldersgrænser på en lang række områder i relation til erhvervelse af ret til f.eks. arbejdsløshedsdagpenge, sygedagpenge m.v. F.eks. ophører retten til arbejdsløshedsdagpenge/efterløn, når en person når folkepensionsalderen, og førtidspension kan som udgangspunkt ikke tilkendes personer under 40 år.

Ligeledes findes der aldersbestemmelser i efterlønsordningen, i fleksydelsesreglerne, delpensionsreglerne, fleksjobreglerne, i de særlige ungeretler i reglerne om medlemskab/optagelse i en arbejdsløshedsforsikringsordning og i reglerne om arbejdsskadeforsikring.

Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.

Forskelsbehandlingsloven indeholder et forbud mod direkte og indirekte forskelsbehandling på grund af en række kriterier, bl.a. race og etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering på arbejdsmarkedet. Loven baserer sig bl.a. på EU-direktiv 2000/43/EF og EU-direktiv 2000/78/EF.

Lønmodtagere og ansøgere til ledige stillinger er beskyttet mod forskelshandling i forbindelse med ansættelse, under ansættelsen, i forbindelse med afskedigelse, forflyttelse, forfremmelse og med hensyn til løn og arbejdsvilkår. En arbejdsgiver

må ikke forskelsbehandle ansatte med hensyn til adgang til erhvervmæssig videreuddannelse, omskoling, m.v. Loven gælder for både arbejdsgivere, for enhver, der driver vejlednings- og uddannelsesvirksomhed og for enhver, der anviser beskæftigelse.

Loven indeholder en pligt for arbejdsgiveren til at foretage hensigtsmæssige tilpasninger i betragtning af de konkrete behov for at give personen med handicap adgang til beskæftigelse. Pligten til at foretage tilpasninger må imidlertid ikke være urimelig byrdefuld for arbejdsgiveren. Hvis byrden lettes i tilstrækkeligt omfang gennem offentlige foranstaltninger, anses byrden ikke for at være uforholdsmæssig stor.

Arbejdsløshedsforsikring

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har vurderet, at aldersgrænserne i arbejdsløshedsforsikringsloven ikke umiddelbart udgør et problem i forhold til direktivet. Det forudsætter, at de aldersbestemte regler i arbejdsløshedsforsikringsloven kan undtages fra begrebet forskelsbehandling efter artikel 2, stk. 6, og ikke er omfattet af anvendelsesområdet som beskrevet i artikel 3, stk. 1, litra a-b).

For at blive optaget som medlem i en dansk a-kasse er det en betingelse, at man er fyldt 18 år og ikke er mindre end 2 år fra folkepensionsalderen. Hvis man har gennemført en uddannelse, der giver grundlag for optagelse i en a-kasse, kan man optages som medlem, selv om man ikke er fyldt 18 år. Medlemskabet af en a-kasse ophører ved udgangen af den måned, hvor man når folkepensionsalderen.

Det er en betingelse for ret til arbejdsløshedsdagpenge, at man er medlem af en a-kasse. Hvis man ikke opfylder aldersbetingelserne for ret til medlemskab, kan man derfor heller ikke få arbejdsløshedsdagpenge.

Et medlem af en a-kasse kan overgå til et særligt seniormedlemsskab efter udgangen af den måned, hvor pågældende når folkepensionsalderen. Hvis man ikke er medlem af en a-kasse i forvejen, kan man blive optaget som seniormedlem, når man har nået folkepensionsalderen. Seniormedlemsskab af en a-kasse giver ikke ret til arbejdsløshedsdagpenge eller andre ydelser fra a-kassen. Seniormedlemsskab giver ret til hjælp til og vejledning om jobsøgning, hvis seniormedlemmet anmoder herom.

Arbejdsskadelovgivningen

Bestemmelser, der relaterer sig til handicapkriteriet
Erstatning for tab af erhvervsevne samt godtgørelse for varige mén efter lov om arbejdsskadesikring fastsættes på grundlag af arbejdsskadens følger. Erstatningen kan nedsættes eller efter omstændighederne bortfalde, hvis tilskadekomnes aktuelle lægelige og sociale situation ikke udelukkende kan henføres til arbejdsskaden. Der ydes således ikke kompensation for tilskadekomnes samlede helbredsmæssige og/eller erhvervmæssige forringelse, når tilskadekomnes helbredsmæssige og/eller erhvervsevne allerede var nedsat før skaden. Det samme gælder, når den forudbestående sygdom med sikkerhed på et senere tidspunkt ville have medført i det væsentlige de samme følger, selvom skaden ikke var sket.

Følgerne af forudbestående skader eller handicap kan have betydning for erstatningsudmålingen. Det betyder, at erstatning og godtgørelse kan nedsættes, når det er dokumenteret, at hele eller dele af det varige mén/tab af erhvervsevne skyldes andre forhold end arbejdsskadens følger. Det bemærkes, at personer med handicap kan kompenseres økonomisk efter anden social lovgivning.

Bestemmelser, der relaterer sig til alderskriteriet

Godtgørelse for varigt mén er en økonomisk kompensation for de varige ikke-økonomiske følger af en arbejdsskade. Godtgørelsen nedsættes med en procent for hvert år, tilskadekomne er ældre end 39 år ved arbejdsskadens indtræden. Var tilskadekomne fyldt 60 år ved arbejdsskadens indtræden, nedsættes godtgørelsen med yderligere 1 pct. for hvert år, den pågældende var ældre end 59 år ved arbejdsskadens indtræden. Godtgørelsen nedsættes dog ikke yderligere efter det fyldte 69. år. Baggrunden, for at det er valgt at lade godtgørelsen nedsætte for ældre personer, er, at ældre personer ikke skal leve så længe med det varige mén som yngre personer.

Erstatning for tab af erhvervsevne tilkendes som løbende erstatning. Udbetalingen af den løbende erstatning ophører, når modtageren opnår ret til folkepension. Hvis tabet af erhvervsevne er under 50 procent, bliver den løbende erstatning omsat til et engangsbeløb (kapitalerstatning). Er erhvervsevnetabet over 50 procent, har den tilskadekomne mulighed for at få omsat et beløb, der svarer til et tab af erhvervsevne på 50 procent, til en kapitalerstatning, mens den resterende del af erstatningen udbetales som en løbende erstatning. Kapitaliseringsfaktorerne, der anvendes til omsætning af løbene erstatning til kapitalerstatning, fastsættes efter aktuarmæssige principper. Dette betyder, at kapitaliseringsbeløbet er forskelligt i forhold til alder, således at det udbetalte kapitalbeløb er mindre jo ældre tilskadekomne er.

Beskæftigelsesindsatsen

Adskillige ordninger under beskæftigelseslovgivningen har snæver sammenhæng med folkepensionsalderen. Det gælder fx efterløn, fleksydelse og delpension, som er tilbagetrækningsordninger før folkepensionsalderen.

Beskæftigelsesindsatsen (lov om en aktiv beskæftigelsesindsats) indeholder en række målgruppeafgrænsninger, som knytter sig til alder eller handicap (begrænsninger i arbejdsevnen). Der kan opstilles følgende (foreløbige) liste over beskæftigelsesrelaterede ordninger, der indeholder bestemmelser – direkte eller indirekte – om alder/handicap:

Ordning	Afgrænsning
Fleksjob	Væsentlig og mere end midlertidig begrænsning i arbejdsevnen. Ophører ved folkepensionsalderen eller ved overgang til fleksydelse.
Løntilskud til førtidspensionister (skånejob)	Forudsætter førtidspension (som kræver væsentlig og varig begrænsning i arbejdsevnen).

Revalidering	Væsentlig begrænsning i arbejdsevnen med mulighed for selvforsørgelse ved f.eks. skift af erhvervsområde. Revalideringsydelse er subsidiær ift. alle andre former for forsørgelse.
Tilskud til udgifter til hjælpemidler	Forudsætter at hjælpemidlet har afgørende betydning for ansættelsen eller beskæftigelsen i egen virksomhed, eller at redskabet eller arbejdspladsindretningen kompenserer for personens eventuelle begrænsning i arbejdsevnen. Tilskuddet ophører ved folkepensionsalderen.
Personlig assistance til handicappede (kompensationsloven)	Varig og betydelig psykisk/fysisk funktionsnedsættelse.
Seniorjob	Forsikrede ledige, hvis ret til dagpenge, udløber tidligst 5 år før efterlønsalderen, har ret til ansættelse i et seniorjob, når dagpengereetten er udløbet og indtil efterlønsalderen. Det er en betingelse, at personen betaler til efterlønsordningen, og at personen vil kunne opfylde anciennitetskravet for efterløn, når vedkommende når efterlønsalderen.

Fleksjob

Hvis alderskriteriet i direktivforslaget skal forstås således, at man kan fastsætte en aldersgrænse ud fra objektive kriterier - f.eks. at folkepensionsalderen er 65 år for alle - og at forskellige ydelser ophører (for alle), når de opnår folkepensionsalderen (fordi pensionen så træder i stedet), så er det Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings vurdering, at der ikke er udgifter ift. fleksjobordningen ved direktivforslaget. Dog skal det nævnes, at der er det særlige forhold knyttet til fleksjobordningen, at fleksjob ophører ved opnåelse af folkepensionsalderen, selvom man i øvrigt kan fortsætte på det ordinære arbejdsmarked efter, at man har nået folkepensionsalderen. Umiddelbart er det vurderingen, at heller ikke dette har betydning i forhold til direktivforslaget, da man ikke mister retten til at arbejde, og derfor stadig er ansat hos arbejdsgiveren, indtil man bliver afskediget.

Mht. handicapkriteriet i fleksjobordningen er det endvidere umiddelbart vurderingen, at direktivets bestemmelser om handicap ikke giver problemer, da det fortsat må være muligt at afgrænse en ordning til nogle bestemte handicap/et væsentlighedskriterium, som så omfatter alle borgere. Også ud fra den betragtning er det opfattelsen, at der ikke er udgifter til fleksjobordningen ved direktivforslaget.

| Reglerne om kompensation til personer med handicap i erhverv

I relation til reglerne om kompensation til mennesker med handicap i erhverv m.v. gælder, at personer med handicap som udgangspunkt er omfattet af den ordinære beskæftigelsesindsats. Er der behov for kompensation for den nedsatte arbejdsevne, er der regler i lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. om fortrinsadgang, personlig assistance til handicappede i erhverv og under efter- og videreuddannelse og om isbryderordningen. De væsentligste regler omhandler personlig assistance, der kan ydes til ledige, lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende, som på grund af en varig og betydelig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse har behov for særlig personlig bistand.

Formålet med reglerne om kompensation til mennesker med handicap i erhverv er at give personer med handicap kompensation for handicappet, således at disse personer bliver ligestillet med personer uden handicap og dermed får samme muligheder for erhvervsudøvelse.

Umiddelbart er det vurderingen, at det også i denne sammenhæng ikke er i strid med direktivforslaget at afgrænse en ordning ud fra et væsentlighedskriterium, som omfatter alle borgere. Det er derfor vurderingen, at der ikke er udgifter ift. ordningen om kompensation til personer med handicap i erhverv ved direktivforslaget.

Kontanthjælpssystemet

På kontanthjælpsområdet afhænger en persons sats blandt andet af, om personen er under 25 år, fyldt 25 år eller fyldt 30 år. Aldersgrænserne er politisk bestemte og begrundes i ”den sædvanlige uddannelsesalder”, hvorfor satserne for de yngre aldersgrupper under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse er fastsat ud fra SU-niveauet for at sikre, at det ikke er det sociale ydelsesniveau, der forhindrer de unge i at starte på en uddannelse med SU. Dog kan unge, der ikke vurderes uddannelsesparate fx på grund af sociale eller sundhedsmæssige problemer, få et aktivitetstillæg oven i satsen, ud fra en betragtning om at de ikke kan reagere på et økonomisk incitament til uddannelse i form af en lavere sats.

Bestemmelsen i art. 6, 1. pkt., i direktivet angiver, at forskelsbehandlingen kan retfærdiggøres ud fra tre kriterier 1) den skal være objektivt retfærdiggjort ud fra et legitimt mål, 2) den skal være passende og 3) den skal være nødvendig. Indholdet af disse tre kriterier vil i sidste ende bero på en fortolkning hos EU-domstolen. Dette er ikke uproblematisk, da EU-domstolen i andre sammenhænge har pålagt en meget snæver fortolkning af lignende proportionalitetshensyn. Der er således en vis risiko for, at den aldersafgrænsning, der politisk er fastsat i kontanthjælpssystemet, vil blive underkendt, fordi de ikke lever op til de tre kriterier, der er opregnet i bestemmelsen, og derfor vil blive betragtet som udtryk for diskrimination.

Sygedagpenge

På sygedagpengeområdet er der som udgangspunkt ikke nogen aldersbegrænsning for udbetalingen af sygedagpenge. Der er dog en aldersbegrænsning mht. varighedsbegrænsningen, dvs. spørgsmålet om, i hvor lang tid, der kan udbetales sygedagpenge. Mens udbetaling af sygedagpenge som udgangspunkt ophører, når der er udbetalt sygedagpenge i 22 uger i de 9 forudgående kalendermåneder, ophører sygedagpengene for personer, der har nået folkepensionsalderen, når der er udbetalt sygedagpenge i mere end 26 af de forudgående 12 kalendermåneder. Der er desuden ikke de samme forlængelsesmuligheder som for den øvrige personkreds.

Begrundelsen herfor er, at der er adgang til en anden forsørgelsesydelse, nemlig folkepensionen. Det ville være uhensigtsmæssigt, hvis man ved at sygemelde sig før folkepensionen kunne sikre sig en langt højere ydelse i en årrække.

Jobafklaringsforløb

Sygemeldte, som fortsat er uarbejdsdygtige, og som ikke kan få forlænget deres sygedagpenge, har ret til jobafklaringsforløb med ressourceforløbsydelse i en periode på op til 2 år. I jobafklaringsforløb er der fastsat den aldersgrænse, at jobafklaringsforløb ophører på det tidspunkt, hvor personen når folkepensionsalderen.

Folkepension, førtidspension og børnetilskudsudbetalinger.

Kontantydelse kan udbetales efter

- Lov om højeste, mellem, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.
- Lov om social pension
- Lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag

For disse ydelser gælder, at retten til ydelser er aldersbestemte. For børnetilskud gælder, at retten til ydelsen bortfalder, når barnet har opnået myndighedsalderen på 18 år, førtidspension kan tilkendes og udbetales fra det 18. år og til folkepensionsalderen, mens folkepension kan udbetales fra folkepensionsalderen, der aktuelt er 65 år. Det må antages, at aldersbestemmelser i forhold til disse ydelser er objektivt og rimeligt begrundet i et legitimt formål og derfor ikke udgør forskelsbehandling i direktivets forstand. Det gælder også i forhold til seniorførtidspension, som kan tilkendes personer med mindre end fem år til folkepensionsalderen.

Med førtidspensionsreformen, som trådte i kraft 1. januar 2013, blev der indført en aldersgrænse for førtidspension, således at førtidspension som udgangspunkt ikke kan tilkendes personer under 40 år. Personer i alderen fra 18 til 39 år kan tilkendes førtidspension, hvis det er dokumenteret eller det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres.

Aldersgrænserne er politisk bestemte og begrundes i, at man ikke vil parkere unge på en varig forsørgelsesydelse, hvis der på sigt er mulighed for, at personen med den rette indsats kan blive en del af arbejdsmarkedet. Det må - som med de øvrige pensionsregler - antages, at aldersbestemmelsen er objektiv og rimeligt begrundet i et legitimt formål. Dog har EU-domstolen i andre sammenhænge pålagt en meget snæver fortolkning af proportionalitetshensynet.

Beskæftigelsesministeriet er ikke bekendt med, at de gældende regler på området har ført til domfældelse, der har statueret aldersdiskrimination. Østre Landsret har ved dom af 5. oktober 2017 som 1. instans, frifundet Børne- og Socialministeriet i to sager. Sagerne angik, om dansk lov om bortfald af visse sociale ydelser til personer med funktionsnedsættelse ved opnåelse af folkepensionsalderen er i strid med Danmarks internationale forpligtelser som diskrimination på grund af alder eller handicap.

Der er ikke foretaget en tilbundsående analyse af aldersdiskrimination efter direktivteksten i relation til alle dele af ydelsesområdet herunder særligt ydelser, fx handicapkompenserende ydelser, der ophører ved overgangen til folkepension, og

ydelse, fx boligydelse efter gunstigere boligstøttere- gler, der som udgangspunkt kun gives til folkepensionister.

Tilskud til udgifter til hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 100

Det fremgår af beskæftigelsesindsatsloven, at der kan gives tilskud til udgifter til hjælpemidler med henblik på at fremme, at personer opnår eller fastholder ordinær ansættelse, ansættelse efter lov om seniorjob eller hvis personen driver selvstændig virksomhed. Tilskuddet kan ydes til hjælpemidler i form af arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger.

Det er en betingelse for at modtage tilskuddet, at personen er omfattet af målgruppen i beskæftigelsesindsatsloven, samt at:

- tilskuddet enten er af afgørende betydning for ansættelsen eller beskæftigelsen i egen virksomhed, eller
- redskabet eller arbejdspladsindretningen kompenserer for personens eventuelle begrænsning i arbejdsevnen.

Ankestyrelsen har i principafgørelse N-15-06 fra 2006 truffet afgørelse om, at en folkepensionist ikke er omfattet af bestemmelsen om tilskud til udgifter til hjælpemidler. I afgørelsen har Ankestyrelsen lagt vægt på, at folkepensionister ikke er omfattet af personkredsen i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Umiddelbart er det vurderingen, at det ikke anses for at være i uoverensstemmelse med EU-rettens forbud mod forskelsbehandling på grund af alder, at man ikke kan få hjælpemidler efter folkepensionsalderen. Det skyldes, at man ved folkepensionsalderen er sikret et forsørgelsesgrundlag. En person, der modtager folkepension, har ikke længere pligt til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet for at få udbetalt pensionen.

Kulturministeriets område

Der findes ikke på Kulturministeriets område love, der indebærer direkte diskrimination af mennesker som følge af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.

Ophavsretsloven

Der er foreskrevet positiv særbehandling af blinde, svagtseende, døve og talelidende samt personer i øvrigt, der på grund af handicap er ude af stand til at læse trykt tekst, fx ordblinde, i ophavsretsloven, jf. § 17. Ifølge bestemmelsen er det tilladt at gengive og sprede eksemplarer af udgivne værker til brug for de ovennævnte, når gengivelsen og de spredte eksemplarer er særligt bestemt til brug for disse personer.

Licensbekendtgørelsen

DR Licens kan efter ansøgning bevilge blinde og stærkt svagtseende personer, der bor alene eller bor i husstande udelukkende med andre blinde eller stærkt svagtseende personer og/eller hjemmeboende børn uanset alder, fritagelse for medieli- cens. Ved blinde og stærkt svagtseende forstås personer, som er medlem af Dansk Blindesamfund eller opfylder betingelserne for at blive medlem af Dansk Blinde- samfund.

Sundheds- og Ældreministeriets område

Spørgsmål om især alder er reguleret i en række sammenhænge i sundhedslovgivningen. Som eksempler kan nævnes bestemmelserne vedr. mindreåriges adgang til at samtykke til behandling og aktindsigt (Sundhedslovens § 17), adgangen til at oprette livstestamenter (Sundhedslovens § 26), transplantation fra levende og afdøde personer (Sundhedslovens §§ 52 og 53), reglerne vedr. valg af sikringsgruppe og praktiserende læge (Sundhedslovens §§ 58 og 59), gratis tandpleje til børn og unge under 18 år, en række alderskriterier i forbindelse med vaccinations- og screeningsprogrammer (f.eks. i forbindelse med influenzavaccine, HPV-vaccine og screening for brystkræft og livmoderhalskræft) og tilskud til behandling af angst ved privatpraktiserende psykolog. Hertil kommer regler om aldersgrænser ift. sterilisation (sundhedslovens § 105) og kastration (sundhedslovens § 115). Endvidere er det i om lov om assisteret reproduktion fastsat, at assisteret reproduktion ikke må finde sted i de tilfælde, hvor den person med livmoder og æggestoksvæv, der skal føde barnet, er ældre end 45 år (§ 6).

Det er overordnet vurderingen, at aldersbestemmelserne i sundhedslovgivningen er objektivt og sagligt begrundet i legitime og faglige hensyn. Det kan dog ikke på nuværende tidspunkt udelukkes, at der vil kunne blive behov for ændringer heri som følge af en vedtagelse af direktivforslaget.

I forhold til direktivudkastets forbud mod diskrimination på grund af seksuel orientering bemærkes, at ifølge Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse nr. 768 af 10. juli 2008 om sikkerhed ved bloddonation skal blodbankerne forud for tapping af humant blod undersøge, om donor er egnet til donation efter kriterier nævnt i bilag 2 til bekendtgørelsen. Et af disse kriterier er seksuel adfærd, og dette kan indebære udelukkelse af donorer "som på grund af deres seksuelle adfærd er udsat for stor risiko for at påføre sig alvorlige smitsomme sygdomme, der kan overføres med blodet".

Begrundelsen for kravene i bekendtgørelsen er dels at sikre bloddonorer bedst muligt mod komplikationer ved tapping, dels at opnå bedst mulig sikkerhed ved anvendelse af lægemidler, der er fremstillet af humant blod. For at opnå dette udelukkes personer, hvor der er en potentiel risiko for overførsel af infektion med blodet.

Bekendtgørelsen er gennemførelse af direktiv 2004/33/EF.

Endvidere er det forhold, at en mand har haft sex med en anden mand, nævnt som én blandt flere risikofaktorer ved vurderingen af en sæddonorkandidats egnethed. Det er imidlertid ikke en udelukkelsesgrund, at en mand har haft sex med en anden mand, og en homoseksuel mand kan således efter en konkret vurdering være at være egnet som sæddonor, jf. Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse nr. 764 af 26. maj 2015 om humane væv og celler.

Ældre

Generelt gives hjælp til ældre borgere i Danmark på baggrund af en behovsvurdering og dermed ikke på baggrund af aldersafgrænsning eller anden afgrænsning, såsom køn, etnisk oprindelse eller økonomisk formåen. Kommunalbestyrelsen skal

eksempelvis tilbyde personlig pleje og praktisk hjælp i hjemmet til borgere, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre disse opgaver. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse træffe afgørelse om tildeling af hjælpen på baggrund af en konkret, individuel vurdering.

Forebyggende hjemmebesøg

Serviceoven forpligter kommunerne til at tilbyde forebyggende hjemmebesøg mindst 1 gang om året til alle over 80 år samt til særlige risikogrupper i alderen 65-79 år. Kommunalbestyrelsen kan vælge at undtage de borgere, som modtager både personlig pleje og praktisk hjælp, fra ordningen om forebyggende hjemmebesøg.

Miljø- og Fødevareministeriets område

Direktivet vurderes ikke at have konsekvenser indenfor Miljø- og Fødevareministeriets område.

Det kan dog nævnes, at der i Miljø- og Fødevareministeriets lovgivning findes visse regler, som indeholder krav om, at en ansøger skal have en vis alder for at få del i et gode eller lignende. Der kan til eksempel være tale om den såkaldte "Yngre jordbruger-ordning", hvor en ansøger bl.a. skal være under 40 år for at kunne opnå de særligt gunstige lån, som er omfattet af ordningen. Men sådanne eksempler, hvor der er fastsat særlige alderskriterier i national lovgivning på Ministeriet for Miljø- og Fødevareministeriets område, er ikke i strid med direktivforslaget, idet kriterierne er objektive, sagligt begrundet og proportionelle, jf. forslagens artikel 2, stk. 6.

Erhvervsministeriets område

Finanstilsynet har oplyst, at det fremgår af nr. 15 i præambel teksten, at "Inden for bank- og forsikringsvirksomhed og i forbindelse med andre finansielle tjenester anvendes der aktuarmæssige faktorer og risikofaktorer i tilknytning til handicap og alder. Dette bør ikke betragtes som forskelsbehandling, hvis de pågældende faktorer må anses for at være afgørende for risikovurderingen".

Faktorerne baseret på handicap og alder er her baseret på faglige vurderinger og er ikke udtryk for forskelsbehandling. Hvis det ønskes, at Finanstilsynet skal have ansvaret for og derved føre tilsyn med, at der alene anvendes aktuarmæssige faktorer og risikofaktorer i tilknytning til handicap og alder, som anses for afgørende for risikovurderingen, således at usaglig forskelsbehandling undgås, skal der indarbejdes en lovhjemmel hertil i den finansielle lovgivning

Frekvensloven

Frekvensloven fastsætter regler om adgangen til at anvende frekvenser. Loven har ikke forskellige regler for anvendelse af frekvenser afhængig af brugeren - reglerne forskellige beror i stedet på den konkrete frekvensanvendelse. Det betyder, at nogle former for frekvensanvendelse er fritaget for krav om tilladelse - det gælder så i givet fald alle brugere, der anvender de pågældende frekvenser. På nogle områder forudsætter anvendelsen af frekvenser, at man har bestået en prøve - det gælder på det maritime område, luftfartsområdet og radioamatørområdet. Da der er tale om skriftlige prøver, kan det være vanskeligt for f.eks. en svært synshandicappet radioamatør at gå til prøve.

Derfor giver loven mulighed for at fastsætte regler om afholdelse af særlige prøver for brugere med et handicap. Hjemlen er udnyttet, ligesom muligheden for afholdelse af sådanne specialprøver med jævne mellemrum udnyttes.

Bekendtgørelse om digitale radio- og tv-tjenester (hjemmel i teleloven og tv-standardloven)

Bekendtgørelsen fastsætter en række regler, der sikrer modtagelsen af digitale radio- og tv-tjenester. I forbindelse med den nye teledirektivpakke fra 2009 er reglerne blevet revurderet, herunder i forhold til handicappede lyttere og seere. Vurderingen er, at reglerne i deres nuværende form er tilstrækkeligt rummelige også i forhold til denne seergruppe. Der vurderes derfor ikke umiddelbart at være behov for ændringer i forbindelse med implementeringen af ligebehandlingsdirektivet.

R&TTE-loven (lov om radio- og teleterminaludstyr og elektromagnetiske forhold)

R&TTE-loven fastsætter regler om markedsføring og brug af radioudstyr, teleterminaludstyr og elektriske og elektroniske apparater. Loven skelner således alene på baggrund af brugerens funktion i den konkrete situation - det vil sige brugeren som fabrikant, ansvarlig for markedsføring, almindelig bruger etc. Der vurderes derfor ikke umiddelbart at være behov for ændringer i forbindelse med implementeringen af ligebehandlingsdirektivet.

Regler om forsyningspligt eller slutbrugerforhold

Forslaget til ligebehandlingsdirektiv synes ikke at give anledning til ændring af regler om forsyningspligt eller slutbrugerforhold.

Der er både i den gældende lov om konkurrence og forbrugerforhold på telemarkedet og i bekendtgørelse nr. 701 af 26. juni 2008 om forsyningspligttydelser (forsyningspligtbekendtgørelsen) særregler om adgang til elektroniske kommunikationsnet og -tjenester for personer med handicap. Eksempelvis er der i forsyningspligtbekendtgørelsen regler om etablering af en teksttelefonitjeneste med tilhørende formidlingscentral samt nummeroplysning og automatisk gennemstilling til reduceret pris for nærmere afgrænsede grupper af handicappede. Disse forsyningspligtregler er baseret på direktiv 2002/22/EF om forsyningspligt og brugerrettigheder i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. Særreglerne for personer med handicap udgør "særforanstaltninger" og er derfor i overensstemmelse med ligebehandlingsdirektivets forslag til artikel 5, der tillader "Positiv særbehandling og særforanstaltninger".

Det bemærkes i øvrigt, at der er vedtaget en ny lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (lov nr. 169 af 3. marts 2011), der bl.a. implementerer en række særbestemmelser vedr. personer med handicap, jf. direktiv 2009/136/EF om ændring af bl.a. direktiv 2002/22/EF om forsyningspligt og brugerrettigheder i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester mv.

Det bemærkes, at den gældende lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (lov nr. 169 af 3. marts 2011), bl.a. implementerer en række særbestemmelser vedr. personer med handicap, jf. direktiv 2009/136/EF om ændring af bl.a.

direktiv 2002/22/EF om forsyningspligt og brugerrettigheder i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester mv.

Justitsministeriets område

Forslaget ses umiddelbart at berøre følgende regler inden for Justitsministeriets område:

Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race

Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv., jf. lovbekendtgørelse nr. 626 af 29. september 1987, som ændret ved lov nr. 433 af 31. maj 2000, indeholder et forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv. inden for erhvervs-mæssig eller almenyttig virksomhed. Det er ifølge denne lov forbudt på grund af en persons race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering at nægte at betjene den pågældende på samme vilkår som andre eller at give en person adgang på samme vilkår som andre til sted, forestilling, udstilling, sammenkomst eller lignende, der er åben for almenheden. Overtrædelse af denne lov straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Den nævnte lov omfatter ikke forskelsbehandling på grund af handicap eller alder, og loven omfatter endvidere ikke uagtsomme forhold.

De i straffeloven og retsplejeloven (vedrørende behandlingen af straffesager) indeholdte bestemmelser med aldersgrænser mv. omfattes ikke af direktivforslagets anvendelsesområde, jf. forslaget til artikel 3, stk. 1.

Samlet set vurderes forslaget ikke at have konsekvenser indenfor Justitsministeriets område.

Udlændinge- og Integrationsministeriets område

For så vidt angår udlændingeområdet lægges til grund, at det fremgår af direktivforslaget, at det ikke omfatter udlændingeområdet, jf. artikel 3, stk. 5. I sin nuværende form kan bestemmelsen dog forstås således, at det kun er reglerne om muligheden for at indrejse og opholde sig i medlemsstaten, der falder uden for direktivet. Formuleringen bør derfor præciseres, så det klart fremgår, at også de betingelser, som tredjelandsstatsborgere og statsløse personer opholder sig på i medlemsstaten, falder uden for direktivet. Det bør ligeledes sikres, at "betingelser vedrørende ophold" også omfatter udvisning, afvisning og udrejse.

Integrationsloven

Integrationsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1127 af 11. oktober 2017, indeholder aldersgrænser for så vidt angår tilbud om integrationsprogram, som retter sig mod voksne mennesker og iværksættes med henblik på at skabe mulighed for selvfor-sørgelse. Aldersgrænsen knytter sig til myndighedsalderen, men integrationspro-grammet kan også efter en konkret vurdering tilbydes til uledsagede mindreårige flygtninge. Disse aldersgrænser findes objektivt og rimeligt begrundet.

Integrationsloven indeholder endvidere enkelte bestemmelser om særlige tilbud og tilskudsordninger, som kan iværksættes i forhold til bestemte aldersgrupper. Disse bestemmelser er begrundet i behovet for en særlig indsats i forhold til disse alders-grupper med henblik på at hjælpe de pågældende i uddannelse eller beskæftigelse. Bestemmelserne er således udtryk for positiv særbehandling.

Repatrieringsloven

I repatrieringsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1129 af 13. oktober 2017, er størrelsen af den hjælp til etablering, der kan udbetales til en udlænding, der ønsker at vende tilbage til sit hjemland eller tidligere opholdsland, knyttet til en aldersgrænse på 18 år. Endvidere er muligheden for at yde hjælp til udgifter til sygeforsikring eller behandlingsudgifter knyttet til en aldersgrænse på 18 år, mens hjælp til udgifter til skolegang kan ydes til børn, der på tidspunktet for repatriering er mellem 5 og 16 år.

Repatrieringsloven indeholder endvidere aldersgrænser for så vidt angår muligheden for at opnå den pensionslignende reintegrationsbistand, som er knyttet til en antagelse om manglende muligheder for at skaffe sig et forsørgelsesgrundlag i hjemlandet på grund af alder og f.eks. helbredsforhold. Disse aldersgrænser er således udtryk for positiv særbehandling.

Lov om etnisk ligebehandling

Lov om etnisk ligebehandling, jf. lovbekendtgørelsen nr. 438 af 16. maj 2012, som ændret ved § 14 i lov nr. 553 af 18. juni 2012, indeholder et forbud mod direkte og indirekte forskelsbehandling på grund af race og etnisk oprindelse uden for arbejdsmarkedet. Loven baserer sig bl.a. på EU-direktiv 2000/43/EF.

Loven indeholder forbud mod direkte og indirekte forskelsbehandling. Lovens forbud mod forskelsbehandling gælder for al offentlig og privat virksomhed, for så vidt angår social beskyttelse, herunder social sikring og sundhedspleje, sociale goder, uddannelse samt adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, herunder bolig, der er tilgængelige for offentligheden. Forbuddet mod forskelsbehandling gælder endvidere for medlemskab af og deltagelse i en organisation, hvis medlemmer udøver et bestemt erhverv, samt de fordele, sådanne organisationer giver medlemmerne. Loven gælder ikke for udøvelse af aktiviteter af rent privat karakter.

Det følger af bestemmelsen i § 3, stk. 1, at ingen må udsætte en anden person for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af vedkommendes eller en tredjemands race eller etniske oprindelse. Lov om etnisk ligebehandling indeholder ikke nogen nærmere afgrænsning af den beskyttede persons kreds. Det bemærkes i den forbindelse, at når der ikke i lovgivningen udtrykkeligt er angivet en persons kreds, for hvilken loven gælder, finder loven anvendelse for enhver, der opholder sig på dansk territorium.

Ligebehandlingsnævnet har kompetence til at behandle klage over forskelsbehandling i henhold til lov om etnisk ligebehandling. Det er en forudsætning, at eventuelle administrative klagemuligheder er udtømt. Ligebehandlingsnævnets kompetence er reguleret i lov om ligebehandlingsnævnet, jf. lovbekendtgørelse nr. 1230 af 2. oktober 2016.

Forsvarsministeriets område

Uddannelserne i Forsvaret og Beredskabsstyrelsen er opdelt i værnepligtsuddannelser og øvrige uddannelser.

Værnepligtsuddannelsen ligger til grund for langt de fleste uddannelser i Forsvaret. Det er en betingelse for at påbegynde værnepligtsuddannelsen, at man ved sessionshandlingen på Forsvarets Dag erklæres egnet eller begrænset egnet til værnepligtstjeneste.

For værnepligtige i Beredskabsstyrelsen (redningsspecialist) stilles samme krav om egnethed til værnepligtstjeneste, som gælder i Forsvaret. For fysisk eller psykisk handicappede stiller dette en hindring i forhold til værnepligtstjeneste.

Der er en aldersgrænse i forhold til værnepligtstjeneste i Forsvaret og Beredskabsstyrelsen. Det fremgår af værnepligtsloven (LBK nr. 225 af 13. marts 2006) § 25, stk. 2, ”at værnepligtige, der ikke inden deres fyldte 32. år har påbegyndt værnepligtstjenesten, kan ikke indkaldes til sådan tjeneste”.

De fleste uddannelser på Forsvarets og Beredskabsstyrelsens områder er primært målrettet opgaveløsningen på disse områder, hvorfor fysisk og psykisk egnethed til at løse opgaverne inddrages i vurderinger om optagelse på uddannelserne.

Ved optagelsen til uddannelser i Forsvaret lægges der vægt på, at ansøgeren kan håndtere både de studiemæssige krav, der er til selve uddannelsen, og de fysiske og mentale krav, der retter sig mod det militære fagområde, som uddannelsen retter sig mod.

På samme måde kræver især de grundlæggende uddannelser i redningsberedskabet, at deltagerne har en vis fysisk styrke, hvorfor der stilles krav til deltagerens helbred. Samtidig kræver redningsarbejde i al almindelighed en robust psyke. Den ansvarlige udbyder af den enkelte uddannelse skal vurdere den enkelte deltagers egnethed til at gennemføre uddannelsen og dennes egnethed til efterfølgende at virke i redningsberedskabet. Det sikres blandt andet gennem tests og helbredsundersøgelser. Derudover udbyder Beredskabsstyrelsen seks uddannelser, hvor der udover ovenstående kræves en helbredsattest.

Undervisningsministeriets område

Forbud mod diskrimination på grund af alder

For så vidt angår direktivudkastets forbud mod diskrimination pga. alder skal Undervisningsministeriet gøre opmærksom på, at der i love og bekendtgørelser findes alderskrav og aldersbegrænsninger. Som eksempler kan især nævnes bestemmelser, der udgør kriterier for udløsning af statstilskud for elever og kursister på skolerne:

- § 13, stk. 1, i lov om efterskoler og frie fagskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 1076 af 8. juli 2016, indeholder krav til minimums- og maksimumsalder for elever på efterskoler og frie fagskoler.
- § 7, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1833 af 18. december 2015, om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v. med senere ændringer, indeholder minimums- og maksimumsalder for, at elever kan indgå i opgørelsen af skolens elevtal og dermed få statstilskud.

- Alderskriterierne for statstilskud til frie grundskoler og efterskoler følger undervisningspligten, som er fastlagt i lov om folkeskolen, jf. teksten nedenfor om folkeskolen.
- Ved lov nr. 1570 af 21. december 2010 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenundervisning mv., lov om private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseksamen (hf-kurser) og lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) mv. blev det vedtaget, at undervisningsministeren fastsætter regler om, at kursister, der modtager efterløn eller en aldersbetinget pension, og som ikke eller kun i mindre omfang har en arbejdsmarkedstilknytning, skal yde en deltagerbetaling, der er højere end den almindelige deltagerbetaling. Loven vedrører AVU og gymnasiale uddannelser tilrettelagt som enkeltfag. Kursister, der modtager efterløn eller en aldersbetinget pension, og som har en videregående uddannelse, skal ikke betale den forhøjede deltagerbetaling, men den fulde deltagerbetaling som alle andre kursister med videregående uddannelse. Forhøjelse af deltagerbetalingen fastsættes i de årlige finanslove og udgør i finansåret 2015 750 kr.
- § 1, stk. 1, i lov om produktionsskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 97 af 26. januar 2017, indeholder maksimumalder for påbegyndelse af produktionsskoletilbud med statstilskud (op til 25 år), og § 1, stk. 2, i lov om erhvervsgrunduddannelse mv., jf. lovbekendtgørelse nr. 738 af 20. juni 2016, er der fastsat en maksimumalder for påbegyndelse af erhvervsgrunduddannelse (op til 30 år).
- § 66 m i lov om erhvervsuddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 271 af 24. marts 2017 indeholder en maksimumsalder for adgang til et særligt afslutningsforløb i erhvervsuddannelserne (eud+) og § 66 v i samme lov indeholder en maksimumsalder for adgang til erhvervsuddannelse tilrettelagt for unge, som samtidig er en minimumsalder for adgang til erhvervsuddannelse tilrettelagt for voksne.

Af andre eksempler kan nævnes skoleydelse, jf. § 17, stk. 2, i lov om produktionsskoler, hvor skoleydelsens størrelse differentieres efter, om eleven er over eller under 18 år, samt for så vidt angår elever over 18 år, om disse er ude – eller hjemmeboende. Tilsvarende gør sig gældende for skolepraktikydelse som er fastsat med hjemmel i § 66 k i lov om erhvervsuddannelser.

Det kan endvidere nævnes, at der i folkeskoleloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 747 af 20. juni 2016 er fastsat aldersgrænser for undervisningspligtens indtræden (1. august i det kalenderår, hvor barnet fylder 6 år) og ophør (den 31. juli ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin eller senest den 31. juli i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år eller har afsluttet uddannelse, der er ligestillet med grundskolen) (se § 34, stk. 1). Der endvidere bestemmelser om alder ved indskrivning i folkeskolen før undervisningspligtens indtræden (barnet kan indskrives fra begyndelsen af det kalenderår, hvor det fylder 5 år) (se § 36, stk. 1) og om alder ved optagelse i børnehaveklassen før undervisningspligtens indtræden (barnet kan optages i børnehaveklassen i det kalenderår, hvor barnet inden den 1. oktober fylder 5 år) (se § 37).

Forbud mod diskrimination for religion eller tro

For så vidt angår direktivudkastets forbud mod diskrimination p. g. a. religion eller tro skal Undervisningsministeriet gøre opmærksom på, at de frie grundskoler som udgangspunkt selv beslutter, hvilke elever skolen vil optage. Det fremgår dog af bemærkningerne til L 105, folketingssamling 2004-05 (2. samling), at: "De frie grundskoler er omfattet af lov om etnisk ligebehandling og lov om inkorporering af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Skolerne må således ikke forskelsbehandle på grund af race eller etnisk oprindelse, herunder i forbindelse med beslutningen om, hvem de vil have som elever. I øvrigt henvises til bemærkningerne til forslag 3 nedenfor." Og af bemærkningerne til nr. 3 fremgår det: "Det vil som følge heraf være i strid med bestemmelsen, hvis skolen i sin optagelsespraksis udøver diskrimination på baggrund af køn eller etnisk oprindelse. Bestemmelsen vil derimod ikke afskære skoler, der bygger på en bestemt religiøs overbevisning, fra kun at have elever med den samme religiøse overbevisning som skolen eller kun at have elever, hvis forældre har den samme overbevisning som skolen." Tilsvarende principper gælder for efterskoler og frie fagskoler.

Forbud mod diskrimination af mennesker med handicap

Det kan indledningsvis nævnes, at der i folkeskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 747 af 20. juni 2016) er regler for elever med særlige behov (handicap). Der henvises til § 3, stk. 2, hvorefter børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, gives specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand i specialklasser eller specialskoler. Der gives desuden specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til børn, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt. Af folkeskolelovens § 3 a følger endvidere, at børn, der har behov for støtte, og som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte. Hvis der er behov herfor, skal der gives personlig assistance, der kan hjælpe barnet til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.

Herudover findes på ministeriets område en del regelsæt om pligt til at tilbyde specialundervisning og om tilskud til specialundervisning og lignende, der foregår på de selvejende uddannelsesinstitutioner.

Det er umiddelbart vanskeligt at vurdere forslaget's konsekvenser på området, herunder med hensyn til eventuelle merudgifter i form af krav om større tilskud til mennesker med handicap.

Det er desuden vanskeligt at vurdere forslaget's konsekvenser i forhold til den aktuelle udmøntning af sektoransvaret. Der er på de forskellige uddannelsesniveauer og -områder forskel på, hvorvidt der er en lovreguleret forpligtelse til at yde specialpædagogisk støtte. På nogle områder er der lagt op til, at der kan tages hensyn til personer med funktionsnedsættelse, mens der på andre områder i uddannelseslovene er en direkte forpligtelse for institutionerne til at yde specialpædagogisk støtte.

Ydermere er det vanskeligt at vurdere konsekvenserne af forslaget's begreb 'proaktivitet', såvel i forhold til merudgifter som i forhold til praksis for støttetildeling, m.v.

På det frie skoleområde findes følgende regler om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand samt inklusion og om statstilskud hertil:

Efter friskolelovens § 3, stk. 1, nr. 1- 3, jf. lovbekendtgørelse nr. 1075 af 8. juli 2016, skal en fri grundskole

- 1) give specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever i medfør af § 3, stk. 2, 2. pkt., i lov om folkeskolen, jf. dog stk. 2
- 2) tilbyde supplerende undervisning eller anden faglig støtte til en elev, der har brug for støtte, og som ikke kan understøttes alene ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, med henblik på elevens inklusion i den almindelige undervisning, jf. § 3 a, 1. pkt., i lov om folkeskolen,
- 3) yde personlig assistance, der kan hjælpe en elev til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen, hvis der er behov herfor, jf. § 3 a, 2. pkt., i lov om folkeskolen.

Ifølge friskolelovens § 11, stk. 1, nr. 1 og 2, litra a og c, fastsættes der på finansloven af driftstilskudsbevillingen et særligt tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, til personlig assistance, til hjælpemidler til elever i tilfælde, hvor der er et særligt behov herfor, samt et særligt tilskud til ekstraudgifter til befordring af elever med svære handicap. Ifølge friskolelovens § 11, stk. 1, nr. 4, fastsættes der et særligt tilskud til supplerende undervisning eller anden faglig støtte til en elev, der har brug for støtte, og som ikke kan understøttes alene ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, med henblik på elevens inklusion i den almindelige undervisning.

Efter § 3, stk. 1, i lov om efterskoler og frie fagskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 1076 af 8. juli 2016 kan efterskoler, og frie fagskoler tilbyde specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever i medfør af § 3, stk. 2, i lov om folkeskolen. Efter § 3 a i samme lov skal efterskoler og frie fagskoler tilbyde supplerende undervisning eller anden faglig støtte til en elev, der har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, med henblik på elevens inklusion i den almindelige undervisning, jf. § 3 a, 1. pkt., i lov om folkeskolen. Hvis der er behov herfor, skal skolerne give personlig assistance, der kan hjælpe en elev til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med undervisningen, jf. § 3 a, 2. pkt., i lov om folkeskolen.

I henhold til § 25, stk. 1, i lov om efterskoler og frie fagskoler yder staten tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. Endvidere yder staten efter samme lovs § 25 a tilskud til dækning af ekstraudgifter, der er godkendt af undervisningsministeren, til personlig assistance, jf. § 3 a, 2. pkt., og hjælpemidler til elever i tilfælde, hvor der er et særligt behov herfor. Efter samme lovs § 24 a yder staten endelig tilskud til efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejds-skoler til støtte til elever, der er omfattet af § 3 a, til inklusion af disse elever i den almindelige undervisning.

Det fremgår endvidere af § 15, stk. 2, i lov om efterskoler og frie fagskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 1076 af 8. juli 2016, at kurset skal være åbent for alle, der opfylder kravene til minimumsalder. Deltagelse i et kursus kan dog gøres betinget af højere alder, men ikke af bestemte kundskaber, uddannelser, stillinger, erhverv

eller ansættelsesforhold og lign. eller af medlemskab af bestemte foreninger eller organisationer.

På ungdomsuddannelsesområdet kan der ydes særlige tilskud til institutionernes udgifter til specialpædagogisk bistand. Efter § 29 i lov om erhvervsuddannelser skal skolerne give specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever, der har behov for det. Efter § 18 i lov om kombineret ungdomsuddannelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 779 af 15. juni 2015 og endvidere efter § 18 a, i lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 749 af 21. juni 2016 og efter § 44 i lov om institutioner for almene gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 21. juni 2016, kan der ydes særlige tilskud til institutionens udgifter til elever og kursister, der efter følgende love skal have tilbud om specialpædagogisk bistand:

- Lov nr. 1716 af 27. december 2016 om de gymnasiale uddannelser
- lov om erhvervsuddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 271 af 24. marts 2017 og

Der kan knytte sig en særlig problemstilling i forhold til efter- og videreuddannelsesområdet, idet der bortset fra arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU) og enkeltfags HF ikke findes en støtteordning for specialpædagogisk bistand.

Specialpædagogisk bistand til AMU-deltagere ydes som en forsøgsordning med hjemmel i tekstanmærkning 159 ad FL. § 20.98.31.30. Bevillingen anvendes til videreførelse af forsøgsordningen vedrørende forbedring af handicappedes vilkår på AMU-uddannelser ved institutioner for erhvervsrettet uddannelse ved udvikling og anskaffelse af kompenserende undervisningsmaterialer og udstyr. Der kan af den afsatte bevilling udbetales specialpædagogisk støtte til deltagere på arbejdsmarkedsuddannelser, så deltagere med et særligt behov får mulighed for at gennemføre en arbejdsmarkedsuddannelse. Der er tale om en bevilling, som kan bruges til personer med særlige behov, herunder blandt andet hørehæmmede, synshandicappede, bevægelseshandicappede, ordblinde og læsesvage samt andre, f.eks. psykisk udviklingshæmmede.

Midlerne kan blandt andet bruges til særligt udstyr, udvikling af egnede undervisningsmaterialer, afholdelse af særligt tilrettelagte uddannelsesforløb for psykisk udviklingshæmmede, rådgivning af uddannelsesstederne, efteruddannelse af lærerne og informationsspredning. Indsatsen er en forlængelse af den forsøgsordning, der blev iværksat i 1998, og er en fortsættelse af initiativerne inden for denne ramme.

Undervisningsministeriet skal betone, at området adskiller sig fra de fleste andre uddannelser, ved at der i meget vidt omfang er tale om kortvarige kurser. Det vil formentlig kunne udløse ganske betydelige merudgifter, hvis der bliver fastlagt en forpligtelse til at betjene disse deltagere på samme måde som personer, som deltager i mere langvarige uddannelser, især hvis ordblinde og personer med tilsvarende vanskeligheder omfattes af reglerne.

Forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne samt almen voksenuddannelse

Lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne, jf. lovbekendtgørelse nr. 96 af 26. januar 2017, og lov om almen voksenuddannelse og om anerkendelse af realkompetence i forhold til fag i almen voksenuddannelse, i hf-uddannelsen og i uddannelsen til studentereksamen (avu-loven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1073 af 4. september 2013, indeholder ikke regler om specialpædagogisk støtte. Der er heller ikke mulighed for at yde specialpædagogisk støtte hertil i henhold til lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 748 af 16. maj 2015 (denne lov hører under Uddannelses- og Forskningsministeriets ressortområde). Det må imidlertid forventes, at en gennemførelse af forslaget vil kunne medføre krav om en tilsvarende ordning, som er gældende for de videregående uddannelser efter lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser.

Det fremgår af artikel 14, at sanktionen for forskelsbehandling på baggrund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering, er en økonomisk godtgørelse. Undervisningsministeriet antager på den baggrund, at der vil blive tale om en godtgørelsesordning svarende til den, der følger af lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 645 af 8. juni 2011 med senere ændringer, og at der således ikke som i dansk rets almindelige erstatningsregler forudsættes, at der er lidt et tab.

Ligebehandling af kvinder og mænd uden for arbejdsmarkedet

Ligebehandling af kvinder og mænd uden for arbejdsmarkedet i Danmark er reguleret af Lov om ligestilling af kvinder og mænd.

Ligebehandlingsnævnet afgjorde den 27. april 2017 en sag efter lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet (forskelsbehandlingsloven), hvorefter forbuddet mod forskelsbehandling også gælder enhver, der driver vejlednings- og uddannelsesvirksomhed i forhold til erhvervsuddannelse og erhvervsmæssig videreuddannelse. Ligebehandlingsnævnet vurderede i den konkrete sag, at indklagede (en erhvervsskole) driver uddannelsesvirksomhed, der falder inden for forskelsbehandlingslovens anvendelsesområde, da der er tale om uddannelse med henblik på lønnet beskæftigelse.

Transport-, Bynings- og Boligministeriets område

Individuel handicapkørsel

Ordnningen om individuel handicapkørsel i § 11 i lov om trafikselskaber pålægger kommunerne som minimum at etablere kørsel til personer, der som følge af deres bevægelseshandicap har behov for hjælpemidler, og som følge deraf ikke kan benytte den almindelige offentlige transport – selv om transportmidlet måtte være handicapvenligt indrettet. Personer med andet handicap er i udgangspunktet ikke omfattet af denne ordning, men vil ofte være omfattet af andre ordninger. Da der i henhold til lovgivningen er tale om en minimumsordning, står det kommunerne frit for at inkludere personer med andre typer af handicap i ordningen. Den individuelle handicapkørsel er tiltænkt at dække såkaldt spontankørsel, der forventes at række ud over transport til behandling, terapi og lignende, da det i loven er lagt til grund, at denne type kørsel er omfattet af andre kørselsordninger. Ministeriet har i efteråret 2015 vurderet, at ordningen også kan anvendes til fx behandling, terapi og lignende, idet det forudsættes, at borgere visiteret til andre ordninger med det for-

mål, vil have et klart økonomisk incitament til at benytte disse andre ordninger i stedet. Der er en risiko for, at direktivets art. 3 sammenholdt med art. 4 vil blive fortolket således, at der er tale om forskelsbehandling, når ét handicap giver adgang til den individuelle kørselsordning, mens et andet ikke gør.

Rabatordninger afhængige af alderskriterier

Direktivets artikel 13 indeholder bestemmelse om, at ikke kun love men også administrative bestemmelser og virksomheders aftaleretlige bestemmelser vil kunne rammes af direktivets diskriminationsforbud. På denne baggrund må det bemærkes, at der overalt i den kollektive transport findes eksempler på rabatordninger, som enten direkte eller indirekte er afhængige af alder. Som eksempler kan nævnes, at børn under 12 år de fleste steder rejser gratis med bus og tog, når de ledsages af en voksen, og at personer, som er fyldt 65 år eller som modtager social pension, kan få 50 % rabat på billetprisen. Endvidere findes der eksempler på studierabatter, lejrskolerabatter og familierabatter. I de fleste tilfælde fastsættes rabatterne af de offentlige transportudbydere, f.eks. DSB og trafikskaberne. I andre tilfælde er der indgået særlige aftaler mellem Transport-, Bygnings- og Boligministeriet og enkelte private transportvirksomheder om at yde visse rabatter til børn, pensionister og studerende. Det må antages, at disse rabatordninger kan være i strid med direktivets forbud mod aldersdiskrimination.

Forbedringer af adgangen til den kollektive transport

Tilgængelighedsforbedringer med ”tilbagevirkende kraft”, hvor transportsektoren qua direktivet pålægges inden for en aftalt årrække, jf. artikel 15, at udføre f.eks. tilgængelighedsforbedringer af eksisterende infrastruktur, der ikke er planlagt som led i det almindelige renoveringsarbejde eller udbygning af infrastrukturen, vil imidlertid kunne indebære en ganske betydelig økonomisk byrde. På denne baggrund er det vigtigt, at der fastsættes klare definitioner af, hvilke forbedringer der kan kræves, som en direkte følge af direktivet.

Tilgængeliggørelse af boligbyggeri

For så vidt angår bygningsområdet indeholder direktivet i artikel 4 en bestemmelse om tilgængeliggørelse af boligbyggeri. Det er dog på nuværende tidspunkt ikke klart i hvilket omfang, direktivet vil være gældende. Efter Transport-, Bygnings- og Boligministeriets opfattelse kan der både være tale om tiltag i forhold til nybyggeri og i det eksisterende boligbyggeri.

Transport-, Bygnings- og Boligministeriet vurderer, at de gældende regler for nybyggeri og ombygninger i form af byggeloven og bygningsreglementets bestemmelser lever fuldt op til direktivforslagets målsætninger for tilgængelighed for mennesker med handicap. Såfremt direktivet indebærer, at der skal ske væsentlige tilpasninger i forhold til tilgængelighed i den eksisterende bygningsmasse på boligområdet vil det kunne blive forholdsvist omkostningsfuldt set i relation til omfanget af de krævede tiltag.

Direktivets konsekvenser for ministeriets ressortområde vil således være afhængige af de endelige formuleringer af direktivteksten, især i forbindelse med krav om tilgængelighed til den eksisterende bygningsmasse.

Artikel 4, 8 indeholder en bestemmelse, der pålægger medlemsstaterne, at fremme forskning og udvikling af universelt designede produkter og serviceydelser. Dette kan ikke støttes fra dansk side.

Almene boliger

Almene familieboliger er åbne for alle befolkningsgrupper.

Man skal være fyldt 15 år for at kunne blive opnoteret på venteliste til en ledig bolig. Denne aldersgrænse er objektiv og rimeligt begrundet i et legitimt formål. Bestemmelsen udgør derfor ikke forskelsbehandling i direktivets forstand.

Herudover er der fastsat regler om boliger specielt for unge og ældre samt handicappede (almene ungdomsboliger og almene ældreboliger). Der er her tale om at stille boliger til rådighed for grupper med et særligt boligbehov - dvs. positiv særbehandling.

Der findes ikke regler, der udgør diskrimination eller forskelsbehandling i direktivets forstand.

Privat udlejningsbyggeri

Der er ikke i lejelovgivningen fastsat bestemmelser om udlejningskriterier og ventelister. I privat udlejningsbyggeri bestemmer ejeren derfor i kraft af ejendomsretten, hvem boligerne skal udlejes til, idet loven om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. sætter bestemte grænser herfor.

Der findes ikke regler for udlejning af private boliger, der udgør diskrimination eller forskelsbehandling i direktivets forstand.

Kirkeministeriets område

Direktivet vurderes ikke at have konsekvenser for folkekirkens virksomhed, idet dens forhold til staten er undtaget fra direktivets anvendelsesområde.

Finansministeriets område

Tilgængelige it-løsninger i den offentlige sektor

For så vidt angår tilgængelige it-løsninger i den offentlige sektor, er der på Digitaliseringsstyrelsens ressortområde ingen egentlig lovgivning på området. Dog er offentlige myndigheder, som følge af aftalen om de obligatoriske, åbne standarder, forpligtet til at overholde WCAG 2.0-standarden for tilgængeligt indhold på internettet i forbindelse med nye eller relancerede hjemmesider. Denne aftale giver mulighed for afvigelse gennem "Følg eller forklar"-modellen, som til dels vurderes at kunne adressere spørgsmål ang. "rimelige tilpasninger".

Det bemærkes, at der, som det er tilfældet på en række andre områder, som berøres af direktivet, allerede i dag stilles krav om tilgængelig digital information og tjenesteydelser fra både offentlige og private informations- og tjenesteudbydere i artikler i FN's handicapkonvention. I 2015 trådte den europæiske standard EN 301 549 - Accessibility requirements suitable for public procurement of ICT products and services in Europe desuden i kraft. Også i 2015 trådte Udbudsloven i kraft med § 40s bestemmelse om, at ved indkøb, der er beregnet til anvendelse af fysiske personer, skal de tekniske specifikationer undtagen i behørigt begrundede tilfælde

fastsættes under hensyntagen til adgangsmuligheder for handicappede eller design for samtlige brugere.

Direktivet om tilgængeligheden af offentlige organers websteder og mobilapplikationer er vedtaget november 2016 og forventes snarest at træde i kraft. Der vil herefter være 21 måneder til at implementere direktivet i dansk lovgivning.

7. Konsekvenser

Forslaget er fortsat under forhandling, og der stilles derfor fortsat ændringsforslag, herunder vedrørende tilgængelighed og ikrafttrædelsesperioder. Hertil kommer, at Europa-Kommissionen har fremsat forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser for så vidt angår tilgængelighedskrav til produkter og tjenesteydelser (såkaldte tilgængelighedsdirektiv), som må formodes også at have konsekvenser for nærværende forslag. Der kan derfor ikke på nuværende tidspunkt gives et realistisk bud på forslagens konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet og beskyttelsesniveauet, herunder tilgængeligheden til offentlige bygninger. Det bemærkes dog, at forslagens potentielle konsekvenser for statsfinanserne må forventes at være væsentlige. Forslaget har været blokeret i flere år og er fortsat blokeret, og der er ikke udsigt til ændring heri i nærmeste fremtid. Skulle forslaget antage en mere endelig form og en vedtagelse være inden for realistisk rækkevidde, vil der blive igangsat et tværministerielt arbejde med at fastlægge konsekvenserne af forslaget.

8. Høring

Forslaget er sendt i høring i Specialudvalget for arbejdsmarkedet og sociale forhold og har været drøftet på flere møder i udvalget.

KL finder det problematisk, at alder indgår på lige fod med de resterende rettigheder. KL anmodede i forbindelse med høringen om EU traktatens artikel 13 om at alderskriteriet udgik. En tilsvarende anmodning fremsatte KL i forbindelse med høringen vedrørende direktiv 2000/78.

Løsningen med at indsætte en undtagelsesbestemmelse om at ulige behandling på grund af alder ikke er forskelsbehandling, såfremt der er et objektive og rimeligt begrundet legitime formål (artikel 6 i direktiv 200/78 og artikel 2 stk. 6 i det nye direktivforslag) – er ikke en god løsning. Belært af erfaringerne fra EU retssagerne C-411/05, C-361/07, C-555/07, C88/08 og C-299/08 finder KL det nødvendigt, at der tages et klart forbehold for alder, og at det inddrages som diskriminationskriterium i direktivforslaget.

Alder bliver ofte brugt som et objektive kriterium dels i forhold til lovgivning dels i forhold til administration for eksempel: erhvervelse af kørekort, ret til stemmeafgivning ved demokratiske valg og meget mere. Det er alle disse lovmæssige og administrative bestemmelser som efter direktivets vedtagelse pludselig er potentiel EF-stridige og ulovlige.

Artikel 3 litra c) siger, at uddannelse er et af de områder, hvor direktivet finder anvendelse. KL finder at uddannelse er et nationalt anliggende at artikel 3 litra c) derfor bør udgå – uanset artikel 3 stk. 3. Derved er artikel 3 stk. 3 redundant og bør ligeledes udgå.

I artikel 7 indføres bestemmelser om klageadgang. KL finder at dette er et nationalt anliggende som allerede er reguleret via EF domstolens afgørelser. Artiklen bør udgå.

Artikel 8 omhandler i realiteten krav om omvendt bevisbyrde. KL finder, at dette selv om det kendes fra andre direktiver, at det er meget kritisabelt i forhold til retssikkerheden. KL skal anmode om at bestemmelsen udgår. KL skal erindre om de meget store betænkeligheder der fra dommers side kom til udtryk efter gennemførelsen af omvendt bevisbyrde i ligestillingssagerne.

Efter artikel 11 tilføjes: ”Medlemsstaterne tilskyndes at inddrage arbejdsmarkedets parter, i det omfang arbejdsmarkedet berøres”.

Artikel 13 om overholdelse er en nyskabelse. Dette er et nationalt anliggende og KL skal anmode om, at det udgår.

Artikel 14 om sanktioner har vi set flere forslag. Sanktionsbestemmelser er et nationalt anliggende i EF retten. Der er en eksisterende EF domstolspraksis der på en balanceret måde varetager de tværnationale hensyn. Bestemmelsen bør derfor udgå.

KL skal afslutningsvis takke for fremsendelsen af høringen og anmode om, at sagen efterfølgende behandles i Specialudvalget således, at der kan gives et klart mandat i de forestående europæiske forhandlinger til de danske forhandlere.

Dansk Arbejdsgiverforening (DA) har forstået direktivforslaget således, at det skal regulere beskyttelse mod forskelsbehandling uden for arbejdsmarkedet, og at det skal supplere de eksisterende direktiver for så vidt angår diskriminationskriterierne, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Det vil sige, at nærværende direktivforslag vedrører området social beskyttelse, sociale goder, uddannelse og adgang til varer og tjenesteydelser.

DA skal oplyse, at DA på den baggrund vil koncentrere sig om en række principielle væsentlige dimensioner af forslaget og vedrørende forskelsbehandlingsområdet, der rækker ud over direktivforslagets direkte og umiddelbare reguleringsøjemed, og som efter DA's opfattelse skal indgå i den danske samt europæiske politiske proces vedrørende direktivforslaget.

Der er efter DA's vurdering tale om, at man med forslaget bekræfter og forstærker en udvikling – herunder via EF-Domstolen – der ligger langt ud over den ramme for regulering, der umiddelbart kan læses af direktivet.

DA skal på det kraftigste understrege, at DA finder, at alle mennesker har ret til en retfærdig, fair og saglig behandling, og at ingen skal diskrimineres – det vil sige uden saglig grund forskelsbehandles. DA tager således afstand fra diskrimination af mennesker på baggrund af religion, tro, handicap, alder eller seksuel orientering.

Det er derimod efter DA's opfattelse en forudsætning for civilisation og demokrati, at mennesker legitimt kan behandles forskelligt i varierende retlige og civile sam-

menhænge. Efter DA's opfattelse er det helt nødvendigt, at man fra dansk politisk side fra regeringen til Folketinget gør sig forslaget og dets generelle implikationer på forskelsbehandlingsområdet helt klart. Forslaget kan efter DA's opfattelse også få implikationer for arbejdsmarkedet og det almindelige kernestof i arbejds- og ansættelsesretten. Det er herunder vigtigt, at man tager EF-Domstolens fortolkningsmetode med i betragtning allerede nu, når direktivet skrives og dermed i den politiske proces om vedtagelsen af et direktiv. Direktiverne på navnlig diskriminationsområdet skaber en retsikkerhed med hensyn til forhold, der i øvrigt i samfundet må betragtes som legitime. Med hensyn til alderskriteriet vil forslaget f.eks. medføre, at sådanne forhold fremover skal bedømmes ud fra et juridisk perspektiv, om de (undtagelsesvis) kan opretholdes og dermed genstand for tvivl og klagemål hos myndigheder, retsinstanser m.v.

Ophøjelse til absolut beskyttelse

Direktivforslaget henviser bl.a. til Traktatens art. 6 samt forskellige internationale instrumenter, herunder i FN samt i den Europæiske Menneskerettighedskonvention, EU's charter m.v. særligt med hensyn til de i direktivet nævnte beskyttelseskriterier. Disse henvisninger er isoleret set korrekte, men det er vigtigt at erkende, at disse henvisninger ikke alene er "henvisninger i snæver forstand". Henvisningerne skal derimod ses som et element, der i sig selv ikke alene bekræfter, men også giver juridisk samt politisk rum for, at man via direktivforslaget bidrager til at regulere diskriminations- og forskelsbehandlingsområdet mere vidtgående og intenst end direktivforslaget selv.

DA skal bemærke, at disse internationale instrumenter er af mangeartet forskellig karakter og uens for de forskellige diskriminationskriterier. Dette medfører, at man f.eks. via nærværende direktivforslag giver alle de nævnte kriterier en juridisk absolut beskyttelse på allerhøjeste juridiske niveau via den højeste fællesnævner. DA kan konstatere, at man på diskriminationsområdet generelt og fejlagtigt opererer med en teori om, at beskyttelsesniveauer fra grunden må betragtes som et "retstomt rum", såfremt et område ikke er eller belægges med eksplicit lovgivning. Et eksempel på denne fejlslutning kan f.eks. henvises til almindelige forvaltningsretlige regler – herunder lighedsgrundsætningen og saglighedskravet i dansk offentlig ret, som jo vil være dækkende uanset nærværende direktivforslag!

Trædestensprincippet

Direktivforslaget vil som nævnt løfte beskyttelse op på det allerhøjeste niveau i den retlige trinfølge. Dette medfører dels den nævnte absolutte karakter af beskyttelsen, men også at det må formodes, at de bagvedliggende instrumenter, som er baggrund for direktivforslaget samt det nye direktiv, gensidigt anvendes til generelt at fortolkes gensidigt udvidende, da de jo bekræfter hinanden netop via direktivforslaget. Det medfører f.eks., at beskyttelselementer, som er eller kan indfortolkes i det ene instrument, men ikke i et andet via retspraksis vil blive fortolket ind i det andet instrument alene ud fra en formålsfortolkning. Det ene instrument anvendes således som trædesten for en beskyttelse på et andet område, og omvendt således at beskyttelsen alt andet lige konstant fremmes på et stadigt højere niveau.

Ingen lukket liste af beskyttelseskriterier

Der ligger i selve den nævnte henvisning i direktivforslaget og dermed den angivne baggrund for direktivforslaget i andre retsinstrumenter en principiel stillingtagen

og virkning, som man allerede nu bør gøre sig klart: Der er ikke tale om en lukket liste af diskriminationskriterier heller ikke med vedtagelsen af dette direktivforslag. Det må vurderes, at man med tiden tillige på EU-niveau vil regulere andre af de ikke-forskelsbehandlingskriterier, som også ligger i de nævnte internationale instrumenter, hvor man i alt opregner mindst ca. 25 ikke forskelsbehandlingskriterier. Der må således på relativt kortere sigt imødeses et yderligere pres fra EU-niveau for at indsætte andre diskrimineringskriterier uden for og på arbejdsmarkedet.

Hertil kommer, at man som nævnt neden for ikke kan udelukke, at EF-Domstolen på egen hånd – i kraft af bl.a. dette direktiv – lægger nye diskrimineringskriterier ind i sin praksis. Dette kan være kriterier, der er opregnet i de internationale instrumenter, eller det kan være helt nye kriterier, som EF-Domstolen måtte finde frem til som forhold, der kan findes af en eller anden art i europæisk ret – herunder i national ret. Se bl.a. herom nedenfor.

Yderligere diskriminationsbeskyttelse

Man skal også gøre sig klart, at der heller ikke med dette direktivforslag er tale om en slutregulering af diskriminationsområdet. Det må tillige vurderes, at der på relativt kortere sigt må imødeses et yderligere pres fra EU-niveau for at indsætte nye og strammere diskrimineringsredskaber i direktiverne m.v. uden for og på arbejdsmarkedet. Hertil kommer, at man som nævnt nedenfor ikke kan udelukke, at EF-Domstolen på egen hånd – i kraft af bl.a. dette direktiv – strammer beskyttelsesniveauet via sin praksis. Dette kan være stramninger, f.eks. forbud, der er opregnet i andre internationale instrumenter, visse medlemsstater, eller det kan være helt nye krav eller udvidende fortolkninger, som EF-Domstolen måtte kunne finde frem til.

Tage højde for EF-Domstolens fortolkningsmetode allerede nu

DA skal anbefale, at alle de indledende betragtninger, der skal indskrænke direktivets område, flyttes fra direktivets såkaldte betragtninger og indsættes i selve direktivteksten, da man kan frygte, at de ellers ikke tillægges vægt af EF-Domstolen eller fortolkes indskrænkende. Omvendt skal man tage højde for, at begreber i øvrigt i direktivet, hvis de ikke er meget skarpt formuleret i selve direktivets egentlige normerende tekst, vil blive fortolket udvidende henholdsvis indskrænkende afhængig af sagens karakter. DA skal i den forbindelse f.eks. henvise til EF-Domstolens afgørelser i dels den såkaldte Mangold-sag (C 144/04) fra 2006 og Coleman-sagen (C 303/06) fra 2008. Også andre afgørelser fra EF-Domstolen i og uden for arbejdsmarkedet kan dokumentere dette.

I Mangold-sagen kom EF-Domstolen frem til, at fællesskabsretten som sådan – som navnlig udviklet via praksis af EF-Domstolen selv – og ikke direktivet om forskelsbehandling indeholder det egentlig princip om forbud mod forskelsbehandling på grund af alder. Den fællesskabsretlige norm udfyldes nok af direktivet, men normen gælder uanset direktivet. I Coleman-sagen kom EF-Domstolen frem til, at da direktivet om forskelsbehandling skal bekæmpe alle former for forskelsbehandling, vil den gælde alle, således også en pårørende til en handicappet, hvor den pårørende påstod sig forskelsbehandlet på grund af sin tilknytning til en handicappet. Man kan på baggrund af bl.a. ovennævnte vurdere, at direktiverne og deres udsagn som sådan ikke er afgørende for EF-Domstolens vurdering af de enkelte sager, og hvor langt beskyttelsesniveauet mod diskrimination reelt kan siges at være i EU.

Direktiverne bruges derimod af EF-Domstolen som en bekræftelse af, at den bagvedliggende ret er en del af EU-retten uanset dens juridiske styrke. Dette er jo bl.a. dette, som bekræftes i f.eks. dette direktivforslag, hvor man fra medlemsstaternes side direkte erklærer, at en række internationale instrumenter og EU-ret uanset forskellig juridisk styrke i forvejen er og fremover skal og kan anvendes af EF-Domstolen.

Det følger heraf, at EF-Domstolen formentlig vil kunne antage den fortolkning, at beskyttelse med hensyn til de ovennævnte forskelsbehandlingskriterier allerede eksisterer, jf. ræsonnementet i Mangold-dommen eller med henvisning til de principper i EU-retten, internationale instrumenter m.v., som direktivforslaget selv henviser afhængigt og absolut allerede er gældende i EU-retten og med en styrke, der ligger langt ud over f.eks. direktivets direkte udsagn og begrænsninger samt præciseringer. Allerede nu må man således på grundlag af afgørelsen i ovennævnte Coleman-sag vurdere, at begrebet ”ingen” i direktivforslaget art. 2 (”1. I dette direktiv betyder princippet om ligebehandling, at ingen må udsættes for direkte eller indirekte forskelsbehandling af nogen af de i artikel 1 anførte grunde”) mindst skal fortolkes i overensstemmelse med denne, således at ”ingen” gælder enhver med nogen som helst tilknytning af nogen art til de pågældende diskriminationskriterier. I samme retning kan formentlig begrebet ”nogen” i pågældende bestemmelse fortolkes.

På den baggrund må man f.eks. også vurdere, at det forhold, at direktivet betegner sig i art. 1 som givende (alene) en ”ramme for bekæmpelse” af forskelsbehandling som værende af meget begrænset juridisk værdi. Som eksempel kan tilsvarende nævnes betragtning 16) hvorefter: *”Enhver har frihed til at indgå aftaler, herunder frihed til at vælge en aftalepartner til en given transaktion. Dette direktiv bør ikke finde anvendelse på økonomiske transaktioner foretaget af private, for hvem disse transaktioner ikke udgør en faglig eller erhvervmæssig virksomhed.”* Dette er en klart stærkere bestemmelse end den tilhørende artikeltekst, hvorefter: *”Litra d) finder kun anvendelse på privatpersoner i det omfang, de udøver faglig eller erhvervmæssig virksomhed.”*

Her må man f.eks. nødvendigvis forholde sig til spørgsmål om tilfælde, hvor den private aktivitet kun udgør eller kan siges at udgøre en mindre eller alene accessorisk ”faglig eller erhvervmæssig virksomhed”, ligesom begreberne ”private” og ”økonomiske transaktioner” samt ”faglig eller erhvervmæssig virksomhed” levner stort rum for fortolkninger.

Også andre dele af direktivet må man vurdere vil blive tillagt en udvidende fortolkning af EF-Domstolen henset til direktivets baggrund og formål. Det gælder f.eks. art. 3, stk. 1 ”social beskyttelse”, ”sociale goder” og ”uddannelse”. Særligt vedrørende alder kan påpeges, at art. 2, stk. 6 tilsvarende indeholder et relativt stort fortolkningsrum.

DA har også noteret sig, at direktivforslaget på en række områder i foranledning godt nok bygger på elementer i eksisterende direktiver, men der er også nye formuleringer, der kan have indholdsmæssige betydninger. DA skal heller ikke undlade at bemærke, at man generelt uden refleksion i øvrigt og således også i almindelige

privatretlige retsforhold overfører princippet om delt bevisbyrde, der er en undtagelse af det almindelige bevisbyrdeprincip.

Danske Handicaporganisationer (DH) takker for muligheden for at fremkomme med bemærkninger til Europa-kommissionens nyligt fremsatte forslag til direktiv om ligebehandling udenfor arbejdsmarkedsområdet. DH skal dog fremhæve, at en uges frist for at indkomme med bemærkninger til så omfattende et forslag, er meget uhensigtsmæssig. Det giver os ringe muligheder for at inddrage vores medlemsorganisationer, hvilket selvsagt er dybt problematisk. Det er ikke befordrende for den demokratiske proces, der skal sikre den organisatoriske opbakning til direktivet specifikt og EU's initiativer på handicapområdet generelt.

Når dette er sagt, vil vi gerne understrege, at vi betragter det som et positivt skridt, at Kommissionen endelig har fremsat et forslag til direktiv på dette område. Vi forventer, at den danske regering vil arbejde aktivt for vedtagelsen af direktivet, men samtidig vil vi også understrege, at der er et fundamentalt behov for at styrke visse bestemmelser i direktivforslaget med henblik på en effektiv diskriminationsbeskyttelse for personer med handicap samt de øvrige grupper, som direktivforslaget dækker.

Det er vigtigt at fremhæve, at vores bemærkninger naturligt primært tager udgangspunkt i de behov, der er for at sikre personer med handicap imod diskrimination. Det er det område, der interesserer os mest – og det er her, vi har vores særlige ekspertise.

DH betragter det som et helt nødvendigt skridt at sikre sammenlignelig beskyttelse imod diskrimination for alle grupper, der er dækket af Amsterdam-traktatens artikel 13. Det er ikke rimeligt, at man i øjeblikket har et de facto hierarki mellem de forskellige diskriminationsgrunde.

Det er positivt, at personer med handicap i fremtiden klart sikres imod de typer af diskrimination, som er dækket af parallelle direktiver gældende for andre grupper, dvs. direkte og indirekte forskelsbehandling, chikane samt tilskyndelse til forskelsbehandling. Desuden må det betragtes som positivt, at manglende rimelig tilpasning, som i arbejdsmarkedsdirektivet (2000/78/EF), nu generelt defineres som forskelsbehandling.

Yderligere er der så i direktivforslagets artikel 4 fastsat en forpligtelse til i rimeligt omfang at sikre lige adgang og tilgængelighed til varer, tjenester etc., hvilket set fra DH's synspunkt er et konstruktivt element.

Vi er dog dybt bekymrede i forhold til fortolkningen af og konsekvenserne ved disse bestemmelser, ikke mindst undtagelserne fra dem, mere herom nedenfor.

DH mener, at dansk støtte til direktivforslaget vil være i overensstemmelse med den øgede vægtning af rettigheder og beskyttelse imod diskrimination, der er blevet en integreret del af dansk handicappolitik, særligt i lyset af Danmarks tilslutning til FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.

DH deler Kommissionens opfattelse, som den er fremsat i dennes konsekvensvurdering af direktivforslaget, nemlig at direktivforslaget på nær meget få detaljer ikke

pålægger medlemsstaterne forpligtelser, som ikke er indeholdt i konventionen. Samtidig må det dog understreges, at en gennemførelse af direktivforslaget i dansk ret, som det fremstår på nuværende tidspunkt, ikke i sig selv vil kunne udgøre en fyldestgørende efterlevelse af FN-konventionen. Områder som eksempelvis adgang til retsvæsenet, familierettigheder, deltagelse i det politiske liv, adgang til kulturlivet, tilgængelighed til det offentlige rum samt adgangen til information og kommunikation, herunder eksempelvis tilgængelige informationsformater og tegnsprog, er ikke dækket af direktivforslaget, men i FN-konventionen findes vægtige bestemmelser om disse forhold.

Derudover er en hel række af de forpligtelser for offentlige instanser til aktivt at fremme deltagelsen for personer med handicap i samfundet, som er indeholdt i konventionen, ikke dækket af direktivforslaget. Vi mener ikke, at det er tilfredsstillende, at direktivforslaget på så mange områder har en lavere overliggende konventionen, når det gælder forebyggelse og bekæmpelse af diskrimination af personer med handicap. Konventionen og direktivet må kunne ses som instrumenter, der supplerer hinanden og må som sådan ses som retskilder, der til sammen kan være med til at sætte rammer for dansk lovgivning vedrørende ligebehandling af personer med handicap. Således er der brug for en højere grad af overensstemmelse mellem konventionens principper og direktivteksten.

Nedenfor følger specifikke bemærkninger til de enkelte bestemmelser i direktivforslaget.

Artikel 1

Det skal bemærkes, at direktivet kun kan dække de områder, der er omfattet af EU's kompetence, hvilket også anføres i de indledende betragtninger til direktivforslaget. Dette er ligeledes illustreret ovenfor under bemærkningerne om sammenhængen med FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Det skal således tages med betydelige forbehold, når det i artikel 1 hedder, at hele spektret udenfor arbejdsmarkedet er dækket. En yderligere klargøring af anvendelsesområdet er som følge heraf nødvendig med henblik på en gennemskuelig og effektiv gennemførelse af direktivet i medlemsstaternes lovgivning.

Derudover skal kommende dansk diskriminationslovgivning i forhold til handicap tage højde for, at direktivforslaget ikke dækker alle relevante aspekter af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. I den sammenhæng ville det være naturligt, og i overensstemmelse med EU's tilslutning til FN-konventionen, ikke at lade selve direktivteksten anlægge en så indsnævret fortolkning af, hvor langt EU-kompetencen går, når det gælder vigtige områder for personer med handicap, se eksempelvis bemærkningerne vedr. uddannelsesområdet til artikel 3 nedenfor.

Artikel 2, stk. 2, litra b)

DH foreslår, at bestemmelsen præciseres med henblik på at sikre, at den udtrykkeligt omfatter diskrimination på baggrund af handicap ved associering. Som bestemmelsen er formuleret nu, kan den læses sådan, at diskrimination kun kan knytte sig til en bestemt person med et bestemt handicap. Således vil f.eks. forældre, der diskrimineres som følge af tilknytningen til et barn med handicap ikke være eksplicit dækket af bestemmelsen om indirekte diskrimination. Dette er åbenlyst

urimeligt, jf. den nyligt afsagte kendelse i den såkaldte Coleman-sag, og derfor skal teksten formuleres, så der ikke opstår tvivl om dette.

Artikel 2, stk. 5

Det skal bemærkes, at det, som ovenfor anført, er positivt, at manglende rimelig tilpasning, jf. forslagetets artikel 4, stk. 1, litra b), er defineret som forskelsbehandling. Det er imidlertid vigtigt at forstå, at manglende adgang og tilgængelighed for personer med handicap kan afhjælpes gennem generelle bestræbelser og andre foranstaltninger (universelt design mv.) på at gøre ligebehandling og tilgængelighed til en del af de tilbud, der udbydes offentligt. Dette er der taget delvis højde for i artikel 4, stk. 1, litra a), men det er for DH uklart, hvilken retlig status overtrædelser af disse bestemmelser har. Vil sådanne overtrædelser skulle forstås som forskelsbehandling, eller er det noget andet?

Det er helt centralt at holde sig for øje, at den diskrimination af personer med handicap, som ligger i ikke at tilpasse samfundet til alle mennesker, i lige så høj grad som andre typer af diskrimination udgør betydelige hindringer for fuld deltagelse i samfundslivet for personer med handicap. Det kan tydeligt ses af de barrierer, der er skabt inden for f.eks. byggeri, transport og kommunikation gennem de seneste mange årtier. Det er den type diskrimination, som artikel 4, stk. 1, litra a) tager delvist fat på. Det må derfor sikres, at manglende efterlevelse af denne bestemmelse i lige så høj grad som direktivets øvrige antidiskriminationsbestemmelser har bindende retsvirkning, samt at der er knyttet effektive sanktioner til manglende efterlevelse.

Artikel 2, stk. 6

DH ser det som en risiko, at muligheden for at forskelsbehandle på baggrund af alder kan benyttes til indirekte at diskriminere personer med handicap. Frekvensen af personer med handicap blandt ældre borgere er højere end frekvensen blandt yngre borgere. Der er personer, der først bliver handicappede, efter at de er blevet "gamle". Særligt derfor vil en beskyttelse mod indirekte diskrimination af denne gruppe på grund af handicap være væsentlig.

Det skal derfor præciseres, at det udelukkende er kravet om et forbud mod diskrimination på baggrund af biologisk alder, som der kan gøres undtagelser fra. Det skal også præciseres, at der ikke er mulighed for at diskriminere på baggrund af sammenhængen mellem alder og handicap. Dette vil være i overensstemmelse med den generelle målsætning fra EU's side om at bekæmpe multipel diskrimination.

Artikel 2, stk. 7

Indskrænkningerne af direktivets gyldighed i forhold til aktuarmæssige og statistiske beregninger udgør et væsentligt problem, da sådanne beregninger må forventes at blive benyttet i forbindelse med f.eks. pensionsordninger, sundhedsforsikringer og kriterier for långivning.

Der synes dermed at opstå en modsigelse af artikel 12 i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap vedr. retlig handleevne, som også berører den lige ret til at opnå lån og ejendomsret, artikel 25 om lige ret til sundhed samt samme konventions artikel 28, stk. 2, litra e) om pensionsordninger.

Den tilsvarende bestemmelse i det parallelle direktiv, om ligebehandling i forhold til køn fra 2004, indeholder snævrere muligheder for medlemsstaterne i henseende til at tillade forskelsbehandling på dette punkt. DH er derfor meget forundret over valget af et større råderum i forhold til handicap. DH foreslår, at der som minimum specificeres meget klare kriterier for, hvornår handicap kan indgå som en faktor i aktuarmæssige og statistiske beregninger. Som bestemmelsen er formuleret nu, er det ikke klart, hvornår handicap kan indgå og under hvilke betingelser.

Derudover mener DH, at det er relevant at rejse spørgsmålet om, hvorvidt lige adgang til forsikringslignende ordninger ikke er en opgave, der bør løses solidarisk enten af forsikringstagerne i fællesskab eller af samfundet som sådan. Dette er eksempelvis i overensstemmelse med den nuværende tilgang, når det gælder gruppelevsforikringer og øvrige lignende kollektive forsikringer.

Artikel 2, stk. 8

Det skal bemærkes, at en tilsvarende bestemmelse ikke er fastsat i de parallelle direktiver om henholdsvis ligebehandling i forhold til køn og race. For DH er den praktiske betydning af en sådan bestemmelse uklar i forhold til gruppen af personer med handicap. DH savner en konkret begrundelse for bestemmelsens optræden i forslaget, ikke mindst i forhold til dets konsekvenser for gruppen af personer med handicap.

Artikel 3, stk. 1, litra a)

Bestemmelserne vedr. aktuarmæssige og statistiske data i artikel 2, stk. 7, kan tænkes at have indflydelse på rækkevidden i forhold til visse sociale sikringsordninger og sundhedsordninger. DH finder en afklaring af dette spørgsmål helt nødvendig. Det er vigtigt, at der ikke kan finde diskrimination sted. Der skal være fuld og lige adgang for alle til sociale sikrings- og sundhedsordninger.

Artikel 3, stk. 1, litra d)

En indskrænkning, der ligner den i litra d), findes ikke i de parallelle direktiver vedr. henholdsvis race og køn. Indskrænkningen rejser nogle spørgsmål i forhold til, hvilken status tilbud, som udbydes af eksempelvis private foreninger og andre typer af non-profit foretagender, har i forhold til direktivets anvendelsesområde. I Danmark kunne dette f.eks. være andelsboligforeninger. DH efterlyser en afklaring af dette spørgsmål. DH savner en konkret begrundelse for, at indskrænkningen skulle være særligt relevant i dette direktivforslag.

Artikel 3, stk. 2

Det skal bemærkes, at dette er et område, hvor FN's konvention om rettigheder for personer med handicap indeholder væsentlige bindende bestemmelser.

Artikel 3, stk. 3

En lignende indskrænkning i forhold til uddannelse findes ikke i det parallelle direktiv vedr. race.

Det skal bemærkes, at indskrænkningen tilsyneladende åbner for, at hensyn til organisering, herunder formentlig også økonomiske hensyn, kan gå forud for eksempelvis hensynet til en elev med et handicap, f.eks. i forhold til at sikre inklusion i mainstream skolesystemet. Dette finder DH fuldstændig uacceptabelt. Som mini-

mum må dette tages i betragtning ved en dansk implementering af direktivet. Det må ikke være sådan, at man kan diskriminere personer med handicap på nogen måde eller noget sted i undervisningssystemet. Organiseringen af undervisningen kan i sig selv være diskriminerende.

Der er fastlagt vigtige bindende rettigheder på uddannelsesområdet i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, og eftersom EU har tilsluttet sig konventionen, er man i lige så høj grad som medlemsstaterne bundet af denne. DH er opmærksom på, at EU har en begrænset kompetence i forhold til uddannelsesområdet. Men der er intet i traktaten, der tilsiger, at denne begrænsning lige nøjagtig er relevant i forhold til specialundervisning og organisationen omkring denne. Det synes på den baggrund at være en fuldstændig uhensigtsmæssigt og arbitrær disposition at lade en indskrænkning af direktivets rækkevidde gå på dette og på den måde sætte spørgsmålstegn ved den fulde og hele tilslutning til FN-konventionens principper om et inkluderende skole system – disse principper har været den internationalt anerkendte politiske linje siden først i halvfemserne.

I forhold til artikel 3 generelt skal det konkluderes, der må forventes betydelige fortolkningsproblemer i henseende til afgrænsningen af de politikområder, hvor direktivet har gyldighed. Så meget desto vigtigere vil det være at sikre en bred lovgivning i Danmark, der går videre end direktivet, sådan at afgrænsningsproblemer ikke kommer til at stå i vejen for en effektiv og gennemskuelig beskyttelse mod diskrimination af personer med handicap i Danmark.

Artikel 4, stk. 1, litra a)

Det skal bemærkes, at noget synes at være faldet ud af den danske oversættelse af Kommissionens forslag. Af den engelsksprogede version af forslaget fremgår det, at tilpasningerne skal ske "in anticipation", dvs. under en generel forudsætning om, at personer med handicap benytter tjenester osv. Dette lille begreb er yderst centralt, idet det introducerer en proaktiv forpligtelse til at sikre ligebehandling af personer med handicap. Der må derfor foretages en ændring af den danske oversættelse!

Indskrænkningerne af litra a), der går på tilvejebringelsen af alternativer eller grundlæggende forandringer, er dybt problematiske. Som eksempel kan nævnes tilgængelighed til hjemmesider. Det kan i nogle tilfælde kræve grundlæggende forandringer at sikre en hjemmesides tilgængelighed. Men tilgængeligheden vil i mange tilfælde jo være en forudsætning for, at man kan benytte sig af en offentlig eller privat ydelse. DH savner som minimum en klarlæggelse af, hvad disse indskrænkninger indebærer.

DH står uforstående overfor, at det mere velkendte kriterium om uforholdsmæssigt store byrder ikke er tilstrækkeligt i denne sammenhæng, særligt i lyset af at relevante tilpasninger langt fra altid koster ekstra ressourcer.

Indskrænkningerne af bestemmelsen kan komme til at stå i vejen for, at strukturel forskelsbehandling kan bekæmpes ved hjælp af direktivet. Det er således yderst centralt, at deres rækkevidde begrænses så meget som overhovedet muligt.

DH efterlyser, at bestemmelsen refererer til begrebet universelt design, som er gennemgående i FN-konventionen. En sådan tilgang vil kraftigt nedsætte behovet

for tilpasninger i konkrete tilfælde. En tilgang gående på realisering af universelt design i forhold til nye varer og tjenesteydelser ville være et særdeles nødvendigt skridt. Særligt vil det være relevant at koble en sådan tilgang til eksisterende og kommende europæiske standarder, sådan at tilgængelighed ville være klart defineret i hele EU. Dette ville også øge gennemskueligheden af bestemmelsen for aktører på markedet. DH foreslår derfor, at manglende efterlevelse af europæiske standarder vedr. tilgængelighed for personer med handicap indskrives i artikel 4 som en form for diskrimination.

DH ser desuden et behov for at præcisere, at bestemmelsen ikke kun drejer sig om fysisk tilgængelighed for eksempelvis kørestolsbrugere. Personlig assistance, tilvejebringelsen af information i alternative formater og tolkebistand, herunder tegnsprogstolkning, er eksempler på relevante tilpasninger, som efter DH's opfattelse ikke må kunne fortolkes ud af direktivet. Derfor bør artikel 4 reformuleres med henblik på også at inkorporere disse aspekter af adgangen for personer med handicap.

Artikel 4 stk. 2

Det skal bemærkes, at der åbnes for en hel række muligheder for at begrunde undtagelser fra artikel 4, stk. 1. DH foreslår derfor, at der som en yderligere afbalance- ring af disse mulige begrundelser også indføres et kriterium, der går på de mulige fordele for andre borgere og samfundet generelt, som tilpasninger til fordel for personer med handicap i rigtig mange tilfælde indebærer. Som eksempel kan blot nævnes, at øget tilgængelighed for kørestolsbrugere og gangbesværede i offentlige transportmidler også kan give betydelige fordele for personer i følgeskab med småbørn, med barnevogne, cykler eller bagage. Hertil kommer den ikke ubetydelige effekt i form af forbedring af arbejdsmiljøet i bred forstand.

Yderligere står DH i overensstemmelse med bemærkningen ovenfor til litra a) i nærværende artikel uforstående overfor, at det er nødvendigt at indføre en række undtagelser udover den velkendte om uforholdsmæssigt store byrder. Vi efterlyser derfor en begrundelse af denne disposition. Man kommer let i tvivl om, hvorvidt man reelt vil afskaffe diskrimination af personer med handicap.

Artikel 5 og 6

Disse artikler sikrer muligheden for en effektiv dansk lovgivning til fremme af reelt lige muligheder for personer med handicap. Dette betragter DH som meget positivt og opfordrer samtidig indtrængende den danske regering til at følge dette spor i overensstemmelse med FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.

Artikel 7, stk. 1

Multipel diskrimination skal indgå som et element i klagebehandlingen. Dette skal præciseres i direktivet.

Artikel 7, stk. 2

Handicapfaglig ekspertise skal indgå i vurderingen af sager om handicap. Direktivforslaget skal åbne for denne mulighed, sådan at vurderingen ikke udelukkende baseres på juridisk ekspertise. Behovet kan ikke opfyldes fuldt ud ved at lade f.eks. organisationer af personer med handicap indtræde på klagerens side i en sag. Også

selve vurderingen af sagen bør være baseret på handicapfaglig viden. Det er et faktum, at kun ganske få juridiske eksperter har viden om handicapområdet, der kan sikre, at de særlige forhold/oplevelser ved at have et handicap kommer til vurdering i forbindelse med afgørelse af sager om diskrimination.

Artikel 10

Omfanget af informationsindsatsen skal præciseres yderligere. Det er vigtigt at få fastslået, at indsatsen ikke kun skal rette sig imod de grupper, som kan komme til at stå over for diskrimination. Også udbydere af varer og tjenesteydelser skal modtage fyldestgørende information om deres proaktive pligter i henhold til direktivet. Desuden foreslår DH, at det overvejes at pålægge medlemsstaterne en forpligtelse til at udvikle redskaber, der kan støtte offentlige og private vare- og tjenesteydere i at leve op til direktivets bestemmelser.

Derudover skal det fremgå klart af direktivet, at informationsindsatsen som helhed skal tilrettelægges på en måde, der sikrer tilgængelighed for personer med handicap af alle typer, herunder eksempelvis information i tilgængelige formater, på tegnsprog og forfattet i klar og let forståelig tekst.

Artikel 11

DH vil opfordre til, at man allerede nu efterlever artiklens ånd, og med baggrund i denne, indleder en formel og substantiel involveringsproces af organisationer, af personer med handicap og andre relevante grupper, både på europæisk og nationalt plan med henblik på at sikre en tæt dialog om direktivets udformning og implementering.

Artikel 13

DH vil opfordre til, at den gennemgang af dansk lovgivning, som bestemmelsen indebærer, sammentænkes med den gennemgang af dansk lovgivning, som gennemføres med henblik på ratifikation af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. En sådan sammentænkt gennemgang bør bestå i en tæt konsultation af handicapbevægelsen og involvere direkte inddragelse af denne.

Artikel 15, stk. 2

DH savner i høj grad en begrundelse for, at der kan gives forlængelse af fristen for implementering, for så vidt angår direktivforslagets artikel 4. Det har ikke været muligt at finde en sådan i Kommissionens lovforberedende arbejder. Hvis begrundelsen er, at det skønnes at være vanskeligt at leve op til artikel 4, er der så meget desto større grund til at give dens bestemmelser retlig virkning så hurtigt som muligt. Den reelle forskelsbehandling af personer med handicap, som manglende efterlevelse af principperne i artikel 4 indebærer, er nemlig ensbetydende med stærke begrænsninger for lige samfundsdeltagelse.

Finanssektorens Arbejdsgiverforening (FA) bemærker, at direktivforslaget regulerer beskyttelse mod forskelsbehandling uden for arbejdsmarkedet og således supplerer de eksisterende direktiver, for så vidt angår diskriminationskriterierne, religion, tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Som konsekvens heraf vil direktivforslaget vedrøre området om socialbeskyttelse, sociale goder, uddannelse og adgang til service- og tjenesteydelser.

Indledningsvis skal FA henlede opmærksomheden på, at vi finder det problematisk, at alder indgår på lige fod med de resterende rettigheder. Alder bliver ofte anvendt som et objektivi kriterium dels i forhold til lovgivning dels i forhold til administration f.eks. af erhvervelse af kørekort, ret til stemmeafgivning ved demokratiske valg og m.m. Det er alle disse lovmæssige og administrative bestemmelser, som efter direktivets vedtagelse pludselig er potentielt EF stridige og ulovlige.

Det betyder også, at forslaget bekræfter og forstærker en udvikling, herunder via EF domstolen der ligger langt ud over den ramme for regulering, som umiddelbart kan læses af direktivet. Den forslåede løsning med at indsætte en undtagelsesbestemmelse om at ulige behandling pga. af alder ikke er forskelsbehandling såfremt der er et objektivi og rimelig begrundet legitimt formål (art. 2 stk. 6 i direktivforslaget) er ikke en god løsning. FA finder det derfor nødvendigt, at der tages et klart forbehold for, at alder inddrages som diskriminationskriterium i direktivforslaget.

Om uddannelse siger direktivforslagets artikel 3 litra C, at uddannelse er et af de områder, hvor direktivet finder anvendelse. FA finder, at uddannelse er et nationalt anliggende, og at artikel 3 litra C derfor bør udgå.

Vedrørende spørgsmålet om klageadgang anføres i artikel 7 en bestemmelse herom. FA finder, at dette er et nationalt anliggende, som allerede er reguleret via EF domstolens afgørelser og må derfor anbefale, at artikel 7 udgår af direktivforslaget.

Hvad angår artikel 8 om bevisbyrde, er det FA's opfattelse, at der i realiteten her indføres en omvendt bevisbyrde. FA skal anføre, at vi finder dette kritisabelt, uanset at det kendes fra andre direktiver, men finder ikke, at det bør anvendes i forbindelse med dette direktivforslag, og skal derfor bede om at bestemmelsen om bevisbyrde udgår.

I artikel 11, der omhandler dialog med relevante berørte parter, skal vi anmode om, at der tilføjes følgende formulering ”medlemsstaterne tilskyndes til at inddrage arbejdsmarkedets parter i det omfang arbejdsmarkedet berøres”. Dette harmonerer også med artikel 16 i direktivforslaget, der omhandler arbejdsmarkedets parter i forbindelse med en udarbejdelse af en rapport om anvendelsen af direktivet. Vi ser derfor gerne, arbejdsmarkedets parter rykkes frem også til artikel 11.

Artikel 13 om overholdelse er en ny bestemmelse, og FA er af den opfattelse, at der her er tale om et nationalt anliggende, og at artikel 13 derfor bør udgå.

Artikel 14 der handler om sanktioner, skal FA anføre, at dette er et nationalt anliggende i EF retten, og bestemmelsen bør derfor udgå, idet EF domstolspraksis varetager de tværnationale hensyn, og at der derfor ikke specifikt, som der anføres i forslaget, bør anføres typer af sanktioner.

Afslutningsvis anfører FA, at der i direktivforslaget henvises til Traktatens artikel 6 samt forskellige internationale instrumenter i FN samt i den Europæiske menneskerettighedskonvention EU's charter mv. særligt med hensyn til de i direktivet nævnte beskyttelseskriterier. Uanset at disse henvisninger er korrekte, er det væsentligt, at der ikke er tale om henvisninger i snæver forstand, men at de skal ses som et

element, der giver juridisk mulighed for, at man via direktivforslaget bidrager til at regulere diskrimination og forskelsbehandlingsområdet mere vidtgående og intens end selve direktivforslaget

FA finder det uheldigt, idet direktivforslaget får en meget bredere anvendelse, end det fremgår af selve direktivforslaget.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Visse delegationer har opretholdt et generelt forbehold og anfægtet nødvendigheden af Kommissionens forslag. Andre delegationer har anmodet om yderligere præcisering af direktivforslaget og givet udtryk for bekymring navnlig i relation til mangel på juridisk klarhed, kompetencefordeling, samt de praktiske og økonomiske konsekvenser ved forslaget. Alle delegationer har generelle undersøgelsesforbehold.

Sagen forventes drøftet under et møde under det maltesiske formandskab før rådsmødet. Det forventes, at der til rådsmødet vil foreligge en fremskridtsrapport.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter overordnet målet om bekæmpelse af diskrimination og accepterer idéen om et direktiv på området.

På arbejdsmarkedet er der i dag i dansk lovgivning forbud mod forskelsbehandling på grund af alder, handicap, køn, race og etnisk oprindelse, religion og tro samt seksuel orientering. Uden for arbejdsmarkedet er der forbud mod forskelsbehandling på grund af køn, race og etnisk oprindelse. Der er således ikke forbud mod diskrimination udenfor arbejdsmarkedet i forhold til alder, handicap, religion eller tro og seksuel orientering.

Forslaget til direktiv, som det er fremlagt, giver dog anledning til en række betænkeligheder, særligt af juridisk karakter, idet forslaget indeholder en række vagt afgrænsede bestemmelser og ligeledes vagt udformede undtagelser for direktivets anvendelsesområde. Dette kan medføre, at rettighedernes omfang reelt vil skulle fastlægges ved domstolskontrol. Regeringen kan derfor ikke støtte forslaget i den fremsatte form.

Der må ske en betydelig præcisering af forslagets tekst med henblik på især at sikre, at Danmark også i fremtiden kan anvende alder som styringsinstrument, og at dansk handicappolitik, som bl.a. er baseret på kompensationsprincippet, kan fastholdes.

Endelig er det nødvendigt at få belyst en række spørgsmål vedrørende forslagets nærmere juridiske og økonomiske konsekvenser, herunder rækkevidden af flere generelle afgrænsede bestemmelser, inden en nærmere holdning fastlægges.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering forud for rådsmøderne (EPSCO) 2. oktober 2008, 17. december 2008, 9. marts 2009, 8. juni 2009, 30. november 2009, 7. juni 2010, 6. december 2010, 10. juni 2011, 1. december 2011, 21. juni 2012, 6. december 2012, 20. juni 2013, 9. december 2013,

12. juni 2014, 5. december 2014, 12. juni 2015, 7. december 2015, 16. juni, 2. december 2016 og 2. juni 2017.

7. Rådskonklusioner om acceleration af fællesskabsbaseret støtte til en selvstændig levevis

Nyt notat.

- Vedtagelse

1. Baggrund

Det estiske formandskab har fremlagt udkast til rådskonklusioner, der sætter fokus på 'de-institutionalisering' af pleje af længerevarende karakter. Dette drejer sig for eksempel pleje til ældre personer eller personer med handicap.

Rådskonklusionerne skal ses i lyset af, at mange europæere på grund af samfundsmæssige og institutionelle forhold har svært ved at udleve deres potentiale og leve et selvstændigt liv. Det vil en acceleration af tendensen væk fra større isolerede institutioner til mere fællesskabsbaserede, fleksible og lokale tilbud og boformer kunne afhjælpe.

2. Formål og indhold

Formålet er at sætte fokus på, hvorledes der med en overgang fra større institutioner til mere fleksible og lokale tilbud og boformer, kan skabes større rum for selvstændighed, hensyntagen til individuelle præferencer og aktiv deltagelse på arbejdsmarkedet og i samfundet bredere set.

Indledende understreges, at den socialpolitiske kompetence og ansvaret for de nødvendige reformer af pleje af længerevarende karakter hovedsageligt ligger i medlemsstaterne. Den europæiske merværdi er således den bredere debat under den åbne koordinationsmetode, der bidrager til udviklingen af fælles tilgange og målsætninger.

Rådskonklusionerne understreger, at formålet er at give et så frit valg som muligt, og at en ældre person eller en person med handicap har ret til at have størst mulig indflydelse på eget liv.

Rådskonklusionerne opfordrer Kommissionen til blandt andet at fremme vidensdeling og evidens om spørgsmålet og, hvor relevant, promovere overgang til mere fleksible og lokale tilbud i forbindelse med relevante strukturfondsprogrammer.

Medlemsstaternes opfordres blandt andet til, under hensyntagen til de enkelte landes situation, at fremme overgang til mere fleksible og lokale tilbud af høj kvalitet og sikre personer i pleje af længerevarende karakter størst mulig indflydelse på eget liv.

Komiteen for Social Beskyttelse opfordres blandt andet til, i samarbejde med Kommissionen, at fremme vidensdeling og evidens på området, herunder at drøfte muligheder for bedre indikatorer.

3. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

4. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

5. Gældende dansk ret

Spørgsmålet er ikke relevant.

6. Konsekvenser

Rådskonklusionerne har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, statsfinansielle eller samfundsøkonomiske konsekvenser, administrative konsekvenser for erhvervslivet eller konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

7. Høring

Specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold er orienteret om rådskonklusionerne på møde i udvalget mandag den 20. november 2017.

8. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der ventes at være opbakning til vedtagelse af rådskonklusionerne.

9. Regeringens generelle holdning

Regeringen er generelt positiv over for rådskonklusionerne.

Rådskonklusionerne er i tråd med den danske linje om at øge valgmuligheder og sikre størst mulig indflydelse på egen livssituation for personer med handicap og ældre personer. Desuden understreges respekten for national kompetence på området.

10. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

8. Rådskonklusioner om det kønsopdelte uddannelsessystem og arbejdsmarked

1. Baggrund

Rådskonklusionerne vedrører kønsopdeling i uddannelsessystemer og på arbejdsmarked med afsæt i en rapport om emnet fra det Europæiske Institut for Ligestilling (EIGE).

EIGE's rapport følger op på implementering af Beijing Platform for Action vedr. uddannelse i EU-medlemsstaterne. Rapporten fokuserer særligt på IT, tekniske og naturvidenskabelige fag samt omsorgsfag, som er de fag, hvor kønsopdeling i uddannelsessystemer og på arbejdsmarkedet er størst.

Rapporten viser bl.a., at andelen af kvinder, der bliver kandidater inden for IT, tekniske og naturvidenskabelige fag på EU-plan, er faldet fra 25 pct. til 21 pct. fra 2004-2015, og at andelen af mænd, der bliver kandidater inden for omsorgsfag, er faldet fra 21 pct. til 20 pct. i den samme periode. Rapporten viser endvidere, at kønsopdelingen er større inden for erhvervsuddannelser end videregående uddannelser.

I forhold til arbejdsmarkedet viser rapporten, at der fortsat også er en stor kønsopdeling mellem mænd og kvinder, der er beskæftiget inden for hhv. IT, tekniske og naturvidenskabelige fag samt omsorgsfag. Opdelingen varierer dog mellem landene og mellem forskellige brancher.

2. Formål og indhold

Formålet med rådskonklusionerne er at sætte fokus på, hvordan det kønsopdelte uddannelses- og jobvalg kan skabe uligheder på arbejdsmarkedet og herunder, at det vil være en fordel for den enkelte såvel som for samfundet at fremme en mindre kønsopdeling.

Rådskonklusionerne opfordrer medlemsstaterne til at mindske kønsopdeling inden for uddannelse og træning på arbejdsmarkedet bl.a. ved at modvirke kønsstereotyper, tidligt at gøre IT, tekniske og naturvidenskabelige fag samt omsorgsfag attraktive for begge køn, fastholde pigers interesse for IT, tekniske og naturvidenskabelige fag og drenges interesse for omsorgsfag, involvere relevante aktører på området mv.

Der lægges vægt på, at mulige nationale tiltag iværksættes i overensstemmelse med forholdene i de enkelte medlemsstater.

Rådskonklusionerne opfordrer endvidere medlemsstaterne samt Kommissionen til at følge op på og analysere eksisterende indikatorer i forhold til kønsopdelingen i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet, og på den baggrund evt. iværksætte yderligere tiltag.

Endelig opfordrer rådskonklusionerne Kommissionen til at understøtte initiativer blandt medlemsstaterne, arbejdsmarkedets parter og andre relevante aktører, herunder bl.a. ved at facilitere gensidig læring og udveksling af gode erfaringer.

3. Europa-Parlamentets udtalelse

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

4. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsnærhedsprincippet er ikke relevant.

5. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

6. Konsekvenser

Sagen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, statsfinansielle eller samfundsøkonomiske konsekvenser, administrative konsekvenser for erhvervslivet eller konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

7. Høring

Rådskonklusionerne har ikke været sendt i høring.

8. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der ventes at være den nødvendige opbakning til vedtagelse af rådskonklusionerne.

9. Regeringens generelle holdning

Regeringen er generelt positiv over for det fremlagte forslag til rådskonklusioner. Regeringen har en målsætning om et fleksibelt og effektivt arbejdsmarked, hvor alle er med og har lige muligheder for at bruge sit talent og udvikle sine evner, da det bidrager til vækst, velfærd og sammenhængskraft. Herunder er det en høj prioritet for regeringen at styrke kønsbalancen inden for it og programmering og omsorgsfag.

10. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

9. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser for så vidt angår tilgængelighedskrav til produkter og tjenesteydelser (tilgængelighedsdirektiv)

KOM(2015) 615 final

Revideret notat.

Afsnit, hvor der er foretaget ændringer, er markeret med kantstreg. Hvor der kun er ændret enkelte ord, er disse markeret med fed.

1. Resumé

Kommissionen har fremsat forslag om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser for så vidt angår tilgængelighedskrav til produkter og tjenesteydelser.

Baggrunden for forslaget er todelt. For det første sigtes der mod at fremme vilkårene for erhvervsdrivende, som i dag står over for forskellige og ofte modstridende nationale tilgængelighedskrav, der forhindrer dem i at drage fordel af det indre markeds potentiale. For det andet skal forslaget støtte medlemsstaternes indsats for at leve op til deres nationale forpligtelser, og deres forpligtelser i medfør af De Forenede Nationers konvention om rettigheder for personer med handicap, i relation til tilgængelighed.

Formålet med forslaget er ifølge Kommissionen at bidrage til et velfungerende indre marked gennem indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser, ved fjernelse af barrierer for den frie bevægelighed for visse produkter og tjenesteydelser.

Forslaget har et bredt anvendelsesområde og omfatter en række forskelligartede varer og tjenesteydelser. Direktivforslagets beskrivelse af anvendelsesområde og definitioner er ikke skarp, og der er stadig **mindre** udeståender i forhold til forslagets struktur. Overordnet set foreligger der dog fra dansk side en **god** forståelse af direktivforslaget.

Grundet forslagets kompleksitet, brede anvendelsesområde og en række forståelsesmæssige udeståender kan der ikke foretages præcise beregninger af de økonomiske konsekvenser. Det vurderes dog, at forslaget vil medføre væsentlige økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet og for offentlige myndigheder.

Forslaget vil have lovgivningsmæssige konsekvenser inden for en række sektorer, herunder transport, E-handel, finansielle tjenester og audiovisuelle medietjenester.

Regeringen støtter helt overordnet intentionerne om at forbedre det indre markeds funktion og forebygge barrierer for den frie bevægelighed for produkter og tjenesteydelser. Det fremlagte forslag har dog givet anledning til en lang række betænkeligheder, herunder særligt forslagets økonomiske konsekvenser. Regeringen lægger i den forbindelse betydelig vægt på, at forslagets nationale omkostninger mi-

nimeres mest muligt, og at forslaget ikke pålægger erhvervslivet eller staten nye økonomiske byrder i form af krav til tilgængelighed i forhold til den i dag forventede udvikling.

Skiftende formandsskaber har præsenteret flere kompromisforslag. Seneste kompromisforslag imødekommer på væsentlige punkter de danske bekymringer. Formandsskabets ambition er at opnå generel indstilling(enighed) på EPSCO-rådsmødet den 7. december 2017 om kompromisforslaget, og regeringen har til hensigt at støtte en generel indstilling.

2. Baggrund

Det skal indledningsvis oplyses, at der i hele dette dokument tages udgangspunkt i Kommissionens direktivforslag af 2. december 2015. **Skiftende formandsskaber** har udsendt flere kompromisforslag, senest den **10. november 2017**, men da forhandlingerne stadig pågår, er det vurderet mest hensigtsmæssigt at tage udgangspunkt i Kommissionens forslag. Hvor det er relevant, anføres det, hvordan den aktuelle forhandlingssituation ser ud, og den samlede status på forhandlinger om et kompromisforslag fremgår under pkt. 9-10.

Kommissionen har ved KOM(2015) 615 final af 2. december 2015 fremsendt forslag om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser for så vidt angår tilgængelighedskrav til produkter og tjenesteydelser. Forslaget er oversendt til Rådet den 3. december 2015 i dansk sprogversion. Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 114, om harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger vedrørende det indre markeds funktion.

Forslaget skal vedtages af Rådet og Europa-Parlamentet efter den almindelige lovgivningsprocedure². Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

Baggrunden for forslaget er et ønske om at sikre en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om tilgængelighedskravene til produkter og tjenesteydelser. Dette ønske begrundes med to forhold. For det første sigtes der mod at fremme vilkårene for erhvervsdrivende, som i dag står over for forskellige og ofte modstridende nationale tilgængelighedskrav, der forhindrer dem i at drage fordel af det indre markeds potentiale. For det andet skal direktivforslaget støtte medlemsstaternes indsats for at leve op til deres nationale forpligtelser, og deres forpligtelser i medfør af De Forenede Nationers konvention om rettigheder for personer med handicap, i relation til tilgængelighed.

I forslaget fremhæves det, at der i 2020 vil være ca. 120 mio. personer i Den Europæiske Union med flere og/eller mindre handicap.

3. Formål og indhold

Ifølge Kommissionen er formålet med forslaget at bidrage til et velfungerende indre marked gennem indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser gennem fjernelse af barrierer for den frie bevægelighed for visse tilgængelige produkter og tjenesteydelser. Dette vil forbedre adgangen til tilgængelige produkter og tjenesteydelser på det indre marked.

² Artikel 294 i Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde

Kommissionen bemærker, at efterspørgslen efter tilgængelige produkter og tjenesteydelser er stor, og antallet af borgere med handicap og/eller funktionelle begrænsninger vil stige betydeligt med EU's befolknings aldring. Et miljø, hvor produkter og tjenesteydelser er mere tilgængelige, fremmer et mere inkluderende samfund og en uafhængig tilværelse for borgere med handicap.

Anvendelsesområde i Kommissionens forslag

Forslaget finder anvendelse på følgende produkter:

- a) computerhardware til generelle formål og operativsystemer
- b) følgende selvbetjeningsterminaler:
 - i) pengeautomater
 - ii) billetautomater
 - iii) selvbetjeningsautomater til check-in.
- c) forbrugerterminaludstyr med avanceret databehandlingskapacitet til telefontjenester
- d) forbrugerterminaludstyr med avanceret databehandlingskapacitet relateret til audiovisuelle medietjenester.

Forslaget finder anvendelse på følgende tjenesteydelser:

- a) telefontjenester, herunder alarmopkald og -tjenester, og relateret forbrugerterminaludstyr med avanceret databehandlingskapacitet
- b) audiovisuelle medietjenester og relateret forbrugerudstyr med avanceret databehandlingskapacitet
- c) fly-, bus-, tog- og søtransport
- d) banktjenester
- e) e-bøger
- f) e-handel.

Forslaget finder anvendelse på følgende andre EU-retsakter:

- a) offentlige kontrakter og koncessioner, der er omfattet af direktiv 2014/23/EU, direktiv 2014/24/EU og direktiv 2014/25/EU.
- b) udarbejdelse og gennemførelse af programmer i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond, og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1304/2013.
- c) udbudsprocedurer vedrørende offentlig personbefordring med jernbane og ad vej i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1370/2007.
- d) transportinfrastruktur i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1315/2013.

Medlemsstaterne kan beslutte, at forslaget finder anvendelse på byggeområdet.

Definitioner

Ifølge kommissionens forslag defineres personer med et handicap således:

Borgere med handicap defineres i direktivforslaget som ”personer med en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hæmme dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.”

Borgere med funktionelle begrænsninger defineres i direktivforslaget som ”personer med en fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, aldersrelateret handicap eller andre permanente eller midlertidige legemlige begrænsninger, som i samspil med forskellige barrierer medfører, at deres adgang til produkter og tjenesteydelser begrænses, og at sådanne produkter og tjenesteydelser skal tilpasses disse personers særlige behov.”

Overgangsbestemmelser

I forslaget sondres der mellem produkter og tjenesteydelser. Kommissionen anfører om tidsplanen for gennemførelse af forslaget, at forpligtelser vedrørende tilgængelighed udelukkende påvirker nye produkter, der bringes på markedet efter ikrafttrædelsesdatoen af direktivet. I forhold til tjenesteydelser vil kravene finde anvendelse efter forslagets vedtagelse, når servicen ydes. Der stilles i forslaget krav om, at selvbetjeningsterminaler skal være tilgængelige i overensstemmelse med kriterierne i direktivforslaget 6 år efter direktivet træder i kraft. Dette indebærer en betydelig risiko for, at allerede eksisterende fuldt funktionelle terminaler, der ikke lever op til direktivets kriterier, enten vil skulle ændres, udskiftes eller fjernes. En tilsvarende problematik ses i forhold til den offentlige alarmtjeneste 112, hvor det nuværende opkaldssystem ikke umiddelbart lever op til de tilgængelighedskrav, der lægges op til i kompromisforslaget.

I praksis vil en del af de nævnte selvbetjeningsterminaler dog også være tjenesteydelser, hvorfor fx billetautomater formentlig skal udskiftes straks efter direktivets vedtagelse.

Tilgængelighedskrav i andre EU-retsakter

Der henvises i forslaget til en række andre EU-retsakter, hvori der fremgår overordnede bestemmelser om tilgængelighed. Når der i disse skal fastsættes nærmere tekniske specifikationer/tilgængelighedskrav skal kravene i bilag 1, sektion 9 i tilgængelighedsdirektivet anvendes. Sektion 9 i bilaget indeholder krav til konstruktion og produktion samt brugergrænseflade og funktionel udformning af produkter, krav til tjenesteydere om at sikre tilgængelighed til produkter, samt køretøjer, fartøjer og udstyr samt til det bebyggede miljø tilgængeligt. Det drejer sig blandt andet om følgende EU-lovgivning:

Koncessionsdirektivet³

I forhold til tilgængelighedskrav indeholder koncessionsdirektivet i artikel 36 en beskrivelse af, hvorledes de tekniske og funktionelle krav kan angives. Heraf fremgår det, at en koncessions ”*karaktéristika kan f.eks. omfatte kvalitetsniveauer, miljø- og klimapræstationer, udformning til alle behov (herunder adgang for handicappede)*”. Endvidere fremgår det af præambelbetragtning nr. 66, at ordregivere i

³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/23/EU af 26. februar 2014 om tildeling af koncessionskontrakter.

de tekniske specifikationer kan angive krav såsom adgangsmuligheder for handicappede eller design for samtlige brugere. Koncessionsdirektivet er implementeret ved bekendtgørelse.

Udbudsdirektivet⁴

Udbudsdirektivet er implementeret i udbudsloven, der indeholder en bestemmelse, hvorefter ordregivere som udgangspunkt, ved alle indkøb der er beregnet til anvendelse af fysiske personer, skal fastsætte de tekniske specifikationer under hensyntagen til adgangsmuligheder for handicappede eller design for samtlige brugere. Ordregiveren skal i denne forbindelse henvise til de pågældende EU-regler. I praksis vil det betyde, at i alle udbud af kontrakter efter udbudsloven, skal tilgængelighedskravene i forslaget indarbejdes, hvis kontrakten omfatter fysiske personer.

Forsyningsvirksomhedsdirektivet⁵

Tilgængelighedskravene finder anvendelse, når ordregivende myndighed, jf. artikel 60 i forsyningsvirksomhedsdirektivet, fastsætter tekniske specifikationer vedr. tilgængelighed i udbud om anskaffelse gennem en vareindkøbs-, bygge-, og anlægs-, eller tjenesteydelseskontrakt af bygge- og anlægsarbejder, varer eller tjenesteydelser.

PSO-forordningen⁶

De tilgængelighedskrav, der er fastsat i forslagens bilag 1, sektion 9 finder anvendelse ved fastsættelse af tilgængelighedskravene vedr. sociale kriterier og kvalitetskriterier, der er fastsat af de kompetente myndigheder i udbud efter PSO-forordningen. Det betyder, at når offentlige myndigheder beslutter at etablere krav om tilgængelighed i PSO-kontrakter, vil de skulle anvende de krav, der er fastsat i direktivforslagets bilag 1, sektion 9. Bilaget indeholder også krav til køretøjer og det bebyggede miljø.

TEN-T forordningen⁷

De tilgængelighedskrav, der er fastsat i direktivforslaget finder anvendelse på transportinfrastruktur i overensstemmelse med TEN-T forordningen. Direktivforslaget omfatter også retningslinjerne for TEN-T vedr. tilgængelighed for alle brugere. Det betyder, at man ved implementering af retningslinjerne for design og konstruktion af transportinfrastruktur på TEN-T-nettet skal overholde de krav, der er fastsat i direktivforslagets bilag 1, sektion IX.

I Danmark består TEN-T-nettet af et vidtforgrebet net af veje og jernbane, 22 havne (snart 26), fire lufthavne og tre godsbaneterminaler. Det vurderes, at de foreslåede tilgængelighedskrav i direktivet vil medføre et øget omkostningsniveau, i forbindelse med, at transportinfrastrukturen på TEN-T-nettet i Danmark skal tilpasses med henblik på at opfylde kravene.

⁴ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud.

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/25/EU af 26. februar 2014 om fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester.

⁶ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1370/2007 af 23. oktober 2007 om offentlig personbefordring med jernbane og ad vej.

⁷ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1315/2013 af 11. december 2013 om Unionens retningslinjer for udvikling af det transeuropæiske transportnet.

Markedsovervågning og CE-mærkning

Der stilles i forslaget krav om, at en producent skal CE-mærke produkter omfattet af forslaget for derved at erklære produktets overensstemmelse med de i direktivet stillede tilgængelighedskrav. CE-mærkning i direktivet er underlagt de generelle principper for CE-mærkning i henhold til gældende regler⁸. Forslaget pålægger endvidere importører og distributører at sikre, at produkter er CE-mærket, før produkter bringes på marked.

I forslaget stilles endvidere krav om, at medlemsstaterne udpeger markedsovervågningsmyndigheder, som skal være ansvarlige for overholdelse af direktivets anførte krav.

Det bebyggede miljø

Forslaget indeholder en bestemmelse om, at medlemslandene kan vælge at pålægge erhvervsdrivende at overholde tilgængelighedskravene i bilag 1, sektion 10 i forhold til det bebyggede miljø. Kombineret med bestemmelserne om gennemførelsesretsakter vil Kommissionen fremadrettet få kompetence til at fastsætte tekniske standarder og specifikationer vedr. det bebyggede miljø.

Gennemførelsesretsakter

Ifølge forslaget, er det overladt til Kommissionen gennem gennemførelsesretsakter at sikre, at tilgængelighedsdirektivet anvendes ens i alle medlemsstater ved at fastsætte harmoniserede tekniske standarder og specifikationer. Der bliver ført kontrol med Kommissionens gennemførelsesretsakter af komiteer bestående af embedsmænd og eksperter fra medlemslandene. Et forslag fra Kommissionen skal forelægges en komité, før den vedtages.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet er i henhold til den almindelige lovgivningsprocedure (TEUF art. 294) medlovgiver.

Europa-Parlamentet har den 14. september 2017 vedtaget 1. læsning, og har derfor nu en holdning, de kan forhandle ud fra.

I forhold til Kommissionens forslag ønsker Europa-Parlamentet at undtage mikro-virksomheder fra direktivets anvendelsesområde, definitionerne og strukturen er blevet bedre, og der foreslås længere implementeringsperioder m.m. De konkrete tilgængelighedskrav er endvidere gjort mere ”funktionelle” og sektororienterede, således at fokus er på, hvilke oplysninger m.m. den handicappede skal kunne modtage inden for de forskellige sektorområder, og der er en vis teknologisk metodefrihed til at opnå dette.

Europa-Parlamentet ønsker også, at direktivets anvendelsesområde udvides, således at der inkluderes personer med permanente og midlertidige funktionelle ned sættelser såsom ældre, gravide og personer, der rejser med bagage. Endvidere

⁸ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 765/2008 af 9. juli 2008 om kravene til akkreditering og markedsovervågning i forbindelse med markedsføring af produkter.

ønskes det, at tilgængelighedsdirektivet skal anvendes på al eksisterende EU-lovgivning, som indeholder bestemmelser om tilgængelighed.

Det ønskes også, at tilgængelighedsdirektivet ved transport-, bank- og telefontjenester også skal finde anvendelse på nye eller renoverede bygninger, hvor produkterne er placeret eller tjeneydelsen finder sted.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen har vurderet, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Det er Kommissionens opfattelse, at nationale tiltag ikke i tilstrækkelig grad kan sikre en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes foranstaltninger og en harmoniseret tilgang. Ifølge Kommissionen skaber forskelle i medlemsstaternes fremgangsmåder barrierer og lægger byrder på de virksomheder, der forsøger at interagere på tværs af grænserne.

Kommissionen fremhæver, at tiltag på EU-plan vil respektere nærhedsprincippet ved at fokusere på de produkter og tjenesteydelser, for hvilke der foreligger klare beviser for et betydeligt problem for det indre marked - fordi forskellige nationale krav skaber hindringer for samhandelen. Medlemsstaterne skal fortsat være fuldt ansvarlige for reguleringen af tilgængelighedskravene for andre produkter og tjenesteydelser.

Regeringen finder umiddelbart ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte Kommissionens vurdering af, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet, se dog nærmere under pkt. 10 vedr. en række betænkeligheder.

6. Gældende dansk ret

E-handel (herunder e-bøger)

E-handelsdirektivet⁹ er gennemført i dansk ret ved e-handelsloven¹⁰. Selvom e-handelsdirektivet er et minimumsdirektiv, er e-handelsloven en ren gennemførelse af direktivet uden nationale særregler eller overimplementering.

Loven finder anvendelse på tjenester i informationssamfundet. Det vil sige tjenester med et kommercielt sigte, der stilles til rådighed online på en individuel anmodning fra en tjenestemodtager. Denne definition omfatter e-handel med varer og tjenesteydelser, herunder e-bøger.

Loven indeholder i § 7 en generel oplysningspligt, hvorefter en tjenesteyder skal give oplysning om følgende:

- den fysiske adresse, hvor tjenesteyderen er etableret,
- e-postadresse og eventuelt postadresse og andre oplysninger om tjenesteyderen, som gør det muligt at kontakte og kommunikere med tjenesteyderen,

⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked («Direktivet om elektronisk handel»).

¹⁰ Lov nr. 227 af 22. april 2002

- CVR-nummeret, hvis tjenesteyderen er registreret i Det Centrale Virksomhedsregister,
- tilhørsforhold til eventuelle godkendelsesordninger, herunder den relevante tilsynsmyndighed.

Dertil kommer nogle specifikke bestemmelser om lovregulerende erhverv.

Lovens § 8 bestemmer, at hvis der gives oplysning om en pris for en informations-samfundstjeneste, skal prisen angives klart og tydeligt. Det skal endvidere fremgå, hvorvidt prisen er inklusive afgifter og leveringsomkostninger.

Lovens § 9 indeholder et krav om, at al kommerciel kommunikation skal kunne identificeres som kommerciel kommunikation (fx reklamer), samt at det klart skal fremgå, på hvis vegne den kommercielle kommunikation udsendes.

Lovens § 10 indeholder krav om tjenesteyders oplysningspligt om følgende inden en ordre afgives:

- de forskellige tekniske led i forbindelse med kontraktens indgåelse,
- hvorvidt den indgåede kontrakt opbevares af tjenesteyderen, og om den er tilgængelig,
- de tekniske hjælpeværktøjer til at finde og rette indtastningsfejl og
- de sprog, kontrakten kan indgås på.

En tjenesteyder skal endvidere angive, hvilke relevante adfærdskodekser tjenesteyderen er tilsluttet og den elektroniske adgang til disse.

Finansielle tjenester

Der stilles ikke i dag lovgivningsmæssige krav til den fysiske udformning af pengeautomater. Det er således op til pengeinstitutterne selv at beslutte design og det fysiske udtryk for sådanne automater.

Bankers hjemmesider og netbanker er heller ikke underlagt krav om tilgængelighed for personer med handicap, og dermed heller ikke til tilgængeligheden af banktjenester.

Finans Danmark er på løbende basis i dialog med handicaporganisationerne om at sikre den størst mulige tilgængelighed for personer med fysiske handicap adgang til pengeinstitutternes filialer, pengeautomater og til de elektroniske banktjenester, som pengeinstitutter udbyder.

Audiovisuelle medietjenester

Audiovisuelle medietjenester (dvs. traditionelt tv og tv-lignende on demand-tjenester) reguleres i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed¹¹ og bekendtgørelser udstedt i medfør heraf. Der er ikke fastsat regler om tilgængelighedskrav til audiovisuelle medietjenester, herunder oplysningskrav om tilgængelighed.

Elektroniske kommunikationstjenester, herunder alarmopkald og -tjenester

¹¹ Lovbekendtgørelse nr. 255 af 20. marts 2014, som ændret ved lov nr. 1517 af 27. december 2014.

Elektroniske kommunikationstjenester, jf. direktiv 2002/21/EF (rammedirektivet) artikel 2, litra c, er reguleret i teleloven¹², samt i bekendtgørelser udstedt i medfør heraf.

Telelovens § 4, stk. 5 og 6, samt § 5, giver mulighed for at udstede regler om bl.a. udbydere af telefontjenesters oplysningsforpligtelser samt om krav til udbydere af teleterminaludstyr, der anvendes til mobilkommunikationstjenester, med henblik på at sikre grundlæggende slutbrugerrettigheder. Telelovens § 4, stk. 5 og 6, samt § 5, er ikke blevet brugt til at fastsætte tilgængelighedskrav.

Opkald til det fælleseuropæiske alarmnummer 112 er reguleret i forsyningspligtsdirektivet 2002/22/EF, der bl.a. kræver, at opkald til alarntjenesten skal være gratis, og at teleselskaber skal videregive lokaliseringsoplysninger til alarntjenesten. Disse krav er implementeret ved lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

Forsyningspligtsdirektivet fastsætter endvidere, at medlemsstaterne i fornødent omfang skal træffe særlige foranstaltninger for, at handicappede sikres en tilsvarende adgang til offentlige alarntjenester som andre, jf. artikel 7, skt. 1. Medlemsstaterne skal herudover sikre, at opkald til det fælleseuropæiske alarmnummer 112 besvares hensigtsmæssigt og håndteres bedst muligt i forhold til den måde, de nationale alarmsystemer er tilrettelagt på, og inden for nettenes tekniske muligheder, jf. artikel 26, stk. 3.

Alarntjenesten 112 drives af henholdsvis Rigspolitiet og Hovedstadens Beredskab. Det er muligt at kontakte Rigspolitiets alarntjeneste via telefonopkald. Endvidere kan døve og hørehæmmede via Danske Døves Landsforbund eller det lokale høreinstitut efter behov og forespørgsel få udleveret et hemmeligt telefonnummer, der gør det muligt i nødstilfælde at sende en sms, som kan læses og besvares af 112. Det er ikke muligt at kontakte alarntjenesten på anden vis, f.eks. videoopkald.

Søtransport

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1177/2010 om passagerers rettigheder ved sørejser og rejser på indre vandveje indeholder regler om ikke-diskrimination af og assistance til handicappede og bevægelseshæmmede. Forordningen, som gælder direkte i Danmark, har med udspring i artikel 9 i De Forenede Nationers konvention om handicappedes rettigheder sigte på at give handicappede og bevægelseshæmmede samme mulighed for at deltage i sørejser og rejser på indre vandveje som alle andre borgere.

Efter forordningens artikel 9 skal transportører og terminaloperatører således sikre, at der findes eller fastsættes ikke-diskriminerende og relevante standarder og retningslinjer for og oplysninger om havneterminalers og skibes tilgængelighed, herunder deres faciliteter for handicappede og bevægelseshæmmede (adgangsbetingelser). Transportører og terminaloperatører skal endvidere gøre adgangsbetingelserne offentligt tilgængelige fysisk eller på internettet, idet der i denne henseende skal tages særligt hensyn til handicappedes og bevægelseshæmmedes behov.

Transportører, rejseagenter og rejsearrangører skal endelig sikre, at alle relevante

¹² Lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, jf. lovbekendtgørelse nr. 128 af 7. februar 2014 med senere ændringer.

oplysninger, herunder onlinereservation og -information, om befordringsbetingelserne, oplysninger om rejsen samt adgangsbetingelserne er til rådighed i en form, der er egnet og tilgængelig for handicappede og bevægelseshæmmede.

Efter sølovens¹³ § 440 kan erhvervs- og vækstministeren fastsætte regler med henblik på opfyldelse og anvendelse af forordning nr. 1177. Bemyndigelsen er udnyttet ved bekendtgørelse nr. 74 af 29. januar 2013 om skibspassagerers rettigheder med senere ændring. Bekendtgørelsen indeholder bl.a. straf- og påbudsbestemmelser i forhold transportører, rejseagenter, rejsearrangører og billetudstedere, som overtræder forordningen, herunder dennes regler om ikke-diskrimination af og assistance til handicappede og bevægelseshæmmede.

Bekendtgørelse nr. 491 af 13. maj 2014 (Meddelelser fra Søfartsstyrelsen B, teknisk forskrift om skibes bygning og udstyr mv.) samt bekendtgørelse nr. 556 af 26. maj 2011 (Meddelelser fra Søfartsstyrelsen D, teknisk forskrift for skibes bygning og udstyr mv., passagerskibe i national fart), gør IMO's cirkulære 735 (MSC/735) af 24. juni 1996 vedrørende design og drift af passagerskibe, så de imødekommer ældre og handicappede personers behov, obligatorisk på danske passagerskibe og højhastighedspassagerfartøjer, der benyttes til offentlig transport, og hvis køl er lagt, eller som er på et lignende konstruktionsstadium, den 1. oktober 2004 eller senere samt tillige ved ombygning af danske passagerskibe og højhastighedsfartøjer, der benyttes til offentlig transport, og hvis køl er lagt, eller som er på et lignende konstruktionsstadium, før den 1. oktober 2004, i det omfang dette er økonomisk rimeligt og gennemførligt (de to bekendtgørelsers kapitel II-3, regel 26 hhv. regel 28).

Bestemmelserne i bekendtgørelsen vedrørende passagerskibe i national fart er i øvrigt fastsat i medfør af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/45/EF af 6. maj 2009 om sikkerhedsregler og -standarder for passagerskibe, som ligeledes gør IMO-cirkulæret obligatorisk på de nævnte forudsætninger. Det følger blandt andet af IMO-cirkulæret, at generel information om tjenesteydelsen samt om assistance til ældre og handicappede på en bestemt rute skal gøres tilgængelige for offentligheden og potentielle passagerer, og at sådanne oplysninger skal stilles til rådighed i formater, der er egnede for personer med nedsat syn, for eksempel stor skrift og lyd gengivelse.

Endelig indeholder bekendtgørelse nr. 11447 af 18. august 2000 bestemmelser om indretning af passagerskibe med henblik på adgang for passagerer med handicap.

Flytransport

For så vidt angår tilgængelighed på luftfartsområdet er dette område omfattet af forordning nr. 1107/2006 af 5. juli 2006 om handicappede og bevægelseshæmmede personers rettigheder, når de rejser med fly. Ifølge disse regler er der pålagt lufthavne og luftfartsselskaber forpligtelser i henhold til handicappede og bevægelseshæmmede personers (PRM) rejse med fly.

Lufthavnens forvaltningsorgan er, jf. ovenstående, ansvarlige for at sikre, at der ydes den i bilag 1 til forordningen nævnte bistand til personer med et handicap, når

¹³ LBK nr. 75 af 17. januar 2014

de rejser med fly. Bilag I nævner en række forhold, bl.a. bistand til personer med et handicap til at bevæge sig fra flyets dør til plads i flyet, bistand til at gå om bord under anvendelse af elevatorer eller kørestole m.m. Forordningen indeholder ikke tekniske krav til lufthavnen om, hvorledes denne bistand udføres.

Luftfartsselskaberne skal i henhold til bilag 2 til forordningen yde omkostningsfri bistand til en person med et handicap. Her er bl.a. tale om transport af medicinsk udstyr, transport af højst 2 stk. hjælpemidler pr. person (forudsat at der er givet 48 timers varsel), formidling af væsentlige oplysninger, der vedrører en flyvning, tilpasning af siddepladsen i flyet, bistand til toiletfaciliteter mm.

Der er ingen tekniske krav i forordningen om flys handicapvenlige indretning i forbindelse med en flyrejse. Et luftfartsselskab kan endvidere kun af sikkerhedsmæssige årsager eller på grund af tekniske begrænsninger nægte, at en person med et handicap kan reservere eller gå om bord et fly. Luftfartsselskaber, deres agenter eller rejsearrangører skal desuden træffe alle fornødne foranstaltninger til at modtage personer med et handicap på alle deres salgssteder og yde bistand, også ved telefonsalg og internetsalg.

Bustransport

Tilgængelighed på busområdet er reguleret i buspassagerrettighedsforordningen¹⁴. Anvendelsesområdet for forordningen gælder for busrejser, når passagerernes påstignings- eller udstigningssted er beliggende på en medlemsstats område, og når den planlagte rejseafstand er 250 km eller mere.

Forordningen giver passagererne en række rettigheder, herunder ret til information, før og under rejsen samt ret til information om rettigheder. Endvidere foreskriver forordningen at der skal oprettes en national overvågningsmyndighed. En del af forordningen omhandler desuden handicappede og bevægelseshæmmede, og det fremgår, at medlemsstaterne har pligt til at udpege busterminaler (Danmark har udpeget Aarhus), hvor handicappede og bevægelseshæmmede skal ydes assistance. Dertil kommer, at forordningen foreskriver, at transportørerne skal yde gratis assistance til handicappede og bevægelseshæmmede ved ombordstigning samt i bussen, hvis der er personale udover chaufføren tilstede.

Ved busrejser som er mindre end 250 km gælder en række minimumskrav til fx information.

Som det ses giver forordningen altså passagererne en række rettigheder vedr. fx assistance og information, men den anviser ikke tekniske krav til, hvordan denne information skal leveres, eller hvilke krav der er til assistancen.

Jernbanetransport

¹⁴ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 181/2011 af 16. februar 2011 om buspassagerers rettigheder.

Tilgængelighed på jernbaneområdet er reguleret i jernbanepassagerrettighedsforordningen¹⁵. Anvendelsesområdet for forordningen gælder alle togrejser i Danmark.

Forordningen giver passagererne en række rettigheder, herunder ret til information, før og under rejsen samt ret til information om rettigheder. Endvidere foreskriver forordningen, at der skal oprettes en national overvågningsmyndighed. En del af forordningen omhandler desuden handicappede og bevægelseshæmmede, og det fremgår, at transportørerne skal yde gratis assistance til handicappede og bevægelseshæmmede på stationer og i toget.

Som det ses giver forordningen altså passagererne en række rettigheder vedr. fx assistance og information, men ikke tekniske krav til hvordan denne information skal leveres eller hvilke krav der er til assistancen. Forordningen stiller dog et krav om anvendelse af TSI for bevægelseshæmmede personer (TSI PRM) – dvs. tekniske krav – på stationer, perroner og i tog.

Udover jernbanepassagerrettighedsforordningen findes der også tilgængelighedsregler på jernbaneområdet i:

- Interoperabilitetsdirektivet¹⁶
- TSI TAP¹⁷.
- TSI PRM¹⁸

Ovenstående regelsæt skal sikre, at stationer, perroner og tog er indrettet således, at de er tilgængelige, og at adgang for handicappede og bevægelseshæmmede personer sker på lige fod med andre.

De to forordninger om TSI'er udmønter interoperabilitetsdirektivets overordnede krav, og de indeholder en række tekniske krav til indretning af stationer, perroner og tog, herunder informationssystemer, samt jernbanevirksomheders håndtering af oplysninger om befordring af og assistance til bevægelseshæmmede og at oplysninger herom stilles til rådighed for passagerer.

TSI PRM foreskriver desuden, at stationsledere og operatører skal aftale, hvordan der tilbydes assistance og alternativ transport i overensstemmelse med passagerrettighedsforordning, således at det ligger klart, hvem der er ansvarlig for assistance og for alternativ transport.

Interoperabilitetsdirektivet og TSI PRM gælder for alle togrejser i Danmark undtagen bybaner (S-tog, letbaner og metro), hvorimod TSI TAP gælder på TEN-T net-

¹⁵ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1371/2007 af 23. oktober 2007 om jernbanepassagerers rettigheder og forpligtelser.

¹⁶ Direktiv nr. 2008/57 af 17. juni 2008 om interoperabilitet i jernbanesystemet.

¹⁷ Forordning nr. 454/2011 af 5. maj 2011 om den tekniske specifikation for interoperabilitet gældende for delsystemet trafiktelematik for persontrafikken i det transeuropæiske jernbanesystem (TSI TAP).

¹⁸ Forordning nr. 1300/2014 af 18. november 2014 om den tekniske specifikation for interoperabilitet gældende for tilgængelighed for handicappede og bevægelseshæmmede personer i EU's jernbanesystem (TSI PRM).

tet, hvilket i praksis betyder, at privatbaner og Arrivas net samt bybaner er undtaget. Jernbanepassagerrettighedsforordningen gælder som nævnt for alle togrejser.

Byggeri

Tilgængelighed til byggeriet for mennesker med handicap reguleres gennem byggeloven¹⁹ og udmøntes i bygningsreglementet. Det fremgår af byggelovens formålsparagraf, at et af lovens formål er at fremme handicapvenlig indretning af bebyggelse.

Byggeloven gælder ved opførelse af nye bygninger, herunder tilbygninger, ombygninger i eksisterende bygninger, samt væsentlige ændringer i benyttelsen af bebyggelsen.

Der er ikke i dag, udover nogle krav i udbudsreglerne m.m., harmoniserede regler for tilgængelighed til byggeriet på fællesskabsniveau. Kravene i det danske bygningsreglement har alene hjemmel i byggeloven.

Der har gennem en årrække været forhandlet om et ligestillingsdirektiv, der skal sikre ligestilling på baggrund af seksualitet, religion, race, handicap m.v. Tilgængelighed har indgået i disse forhandlinger, hvor et forslag om at tilgængeliggøre den eksisterende bygningsmasse inden for en tidsramme på 15-20 år har været bragt frem. Dette har en lang række medlemsstater, herunder Danmark argumenteret imod. Et obligatorisk krav om at tilgængeliggøre det eksisterende byggeri vil indebære store udgifter for bygningsejerne. Der har hidtil ikke kunnet opnås enighed om et sådant direktiv.

Det bemærkes, at det fremgår af forslaget til tilgængelighedsdirektiv, at uagtet de fakultative bestemmelser i direktivforslaget i forhold til tilgængelighed til byggeri, så fastholdes i forbindelse med offentlige kontrakter og koncessioner tilgængelighedskrav til byggeri ved udbud.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser:

Det kan overordnet konstateres, at forslaget vil medføre behov for regulering på en lang række områder, og det kan ikke udelukkes, at der vil være yderligere lovgivningsmæssige konsekvenser, end hvad der fremgår nedenfor.

Når der ses på den aktuelle forhandlingssituation vurderes det dog realistisk, at der vil være behov for mindre regulering, end hvad der fremgår nedenfor, da forslagets anvendelsesområde indskrænkes væsentligt i kompromisforslaget, jf. pkt. 9.

Finansielle tjenester

Da der ikke i dag findes regulering af tilgængelighed i den finansielle lovgivning, vil der skulle indføres regler herom for så vidt angår pengeautomater og banktjenester.

¹⁹ LBK nr. 1178 af 23. september 2016

Audiovisuelle medietjenester

En vedtagelse af forslaget, for så vidt angår tilgængelighedskrav til audiovisuelle medietjenester, vil få lovgivningsmæssige konsekvenser. De audiovisuelle medietjenester er dog udgået af kompromisforslaget, mens adgangstjenester til audiovisuelle medietjenester i stedet er blevet indføjet.

Tilgængelighed af offentlige organers websteder

Europa-Kommissionen har ud over nærværende forslag til tilgængelighedsdirektiv for så vidt angår tilgængelighedskrav til produkter og tjenesteydelser tidligere stillet forslag om direktiv om tilgængelighed af offentlige organers websteder (webdirektivet). Sidstnævnte er i dag vedtaget, hvorfor der pågår arbejde med lovgivning for nuværende. Direktivet skal være implementeret i national lovgivning senest den 23. september 2018.

Der kan være overlap mellem de to direktivforslag. Forslaget til tilgængelighedsdirektiv retter sig først og fremmest imod hardware o.l., og finder kun anvendelse på webbaseret indhold for primært private aktører; banktjenester, e-bøger og e-handel, mens webdirektivet primært er rettet imod offentlige myndigheder og webbaseret indhold. Det præciseres dog i forslaget til tilgængelighedsdirektiv, at tilgængelighedskravene i forslaget til webdirektivet vil ligge til grund for tilgængelighedskravene i forslaget til tilgængelighedsdirektivet for så vidt angår offentlige organers websteder. Potentielt gælder det ”fly-, bus-, tog og søtransport”, hvor websteder tilhørende mulige offentlige eller offentligretlige organer, eksplicit nævnes i forslaget til tilgængelighedsdirektivet. Endvidere har webdirektivet krav til mobile applikationer til smartphones og tablets, hvor der henvises til EN 301 549 herunder kapitlerne 9, 10 og 11, som således udbredes til at dække andet end krav til websteder og deres indhold.

I direktivforslaget er der opstillet en række krav til de forskellige tjenesteydelser og områder. Disse krav er forskellige fra den gældende europæiske standard for tilgængelighedskrav ved indkøb af it-ydelser, EN 301 549, der benyttes i webdirektivet. Det er endnu ikke endeligt afklaret, hvilket af de to sæt af krav der vil være gældende.

Elektroniske kommunikationstjenester

En vedtagelse af forslaget for så vidt angår tilgængelighedskrav til telefontjenester m.m. vil få lovgivningsmæssige konsekvenser. Det vurderes bl.a., at det vil være nødvendigt at tilpasse teleloven samt afledt bekendtgørelsesregulering for at skabe hjemmel til at pålægge de berørte virksomheder oplysningskrav i overensstemmelse med direktivforslaget.

Søtransport

Der vurderes ikke umiddelbart at være behov for ændring af de love, som snævert set regulerer søfartsområdet, dvs. regler som primært vedrører sikkerhed til søs. Forslagets krav til websteder, tjenester til mobile enheder, billetsystemer, selvbetjeningsterminaler mv. går imidlertid videre end det, som traditionelt reguleres i søfartslovgivningen. Behovet for eventuel lovændring i relation hertil vil forudsætte en nærmere analyse.

I lyset af den omfattende EU- og internationale regulering om tilgængelighed for skibspassagerer med nedsat funktionsevne, som allerede findes, herunder navnlig de direkte gældende EU-regler om ikke-diskrimination af og assistance til handicappede og bevægelsehæmmede, som følger af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1177/2010 om passagerers rettigheder ved sørejser og rejser på indre vandveje, er det endvidere umiddelbart vurderingen, at der formentlig næppe vil være behov for andet end justeringer i diverse administrative forskrifter.

Det bemærkes i den forbindelse, at Danmarks Rederiforening og Bilfærgernes Rederiforening på frivillig basis har fået udarbejdet en fælles standard (SBI 2014:17), som giver retningslinjer for, hvordan passagerskibe kan indrettes, så de er ligeværdigt tilgængelige for alle uanset funktionsnedsættelse.

Luftfart-, jernbane- og bustransport

Fælles for luftfart-, jernbane- og busområdet er, at der med forslaget stilles nye og skærpede krav til de respektive operatører og infrastrukturforvaltere, samt til staten som markedsovervågningsmyndighed, hvorfor forslaget vil have lovgivningsmæssige konsekvenser.

Idet der allerede eksisterer regler om handicaptilgængelighed på transportområdet for hhv. luftfart, jernbane og bus kan det ikke helt udelukkes, at der evt. vil være et mindre overlap med eksisterende lovgivning. Dette vurderes dog umiddelbart ikke at være tilfældet, og der arbejdes på at skabe klarhed i direktivforslaget så dobbeltregulering undgås.

Byggeri

For så vidt angår byggeri vurderes det, at forslaget ikke vil have nationale lovgivningsmæssige konsekvenser i forhold til reguleringen af byggeriet, da bestemmelsen i direktivforslaget er fakultativ. Når der ses på forhandlingssituationen, så konstateres det, at byggeområdet udgår helt af kompromisforslaget.

Administrative konsekvenser:

Generelt vurderes det, at forslaget vil medføre moderate administrative konsekvenser for erhvervslivet og offentlige myndigheder. De administrative konsekvenser, som er beskrevet nedenfor, vil dog mindskes, såfremt linjen i det nuværende kompromisforslag fastholdes.

De forventede administrative konsekvenser vil bestå i, at der stilles krav om at påføre oplysninger om de omfattede produkter og tjenesteydelsers anvendelse på selve produktet. Dette vil både betyde en administrativ omstillingsbyrde i form af ændringer af mærkning, brugsanvisninger og lignende, og samtidig vil nye produkter også løbende skulle påføres disse nye krav. Kravene indføres for at øge tilgængeligheden af produkterne for personer med funktionsnedsættelser.

Forslaget lægger endvidere op til at regulere adgangen til at kontakte alarmtjenester. I henhold til kompromisforslaget skal alarmtjenester således kunne modtage bl.a. alarmopkald via videoopkald. Det vil kræve en ændring af opkaldssystemet hos alarmtjenesten 112. Endvidere må brugen af videoopkald antages at nødvendigøre, at alarmtjenesten 112 bemannes 24 timer i døgnet med en tegnsprogstolk. Disse forhold må forventes at have administrative konsekvenser for det offentlige.

Der stilles i forslaget endvidere krav om, at medlemsstaterne udpeger de markeds-
overvågningsmyndigheder, der er ansvarlige for produkter og tjenesteydelsers
overholdelse af tilgængelighedskravene. Kommissionen har tilkendegivet, at ”mar-
kedsovervågningsmyndighed” i forslaget skal forstås i overensstemmelse med
markedsovervågningsforordningen²⁰. Forordningen indeholder bl.a. bestemmelser
om oplysningspligt over for Kommissionen, varetagelse af markedsovervågnings-
opgaven herunder bestemmelser om markedsovervågningsforanstaltninger og sik-
ring af tilstrækkelige ressourcer til markedsovervågningsmyndigheder.

Forslaget giver et vist spillerum for organisering af opgaven på nationalt plan. Im-
plementering vil senest fra seks år efter vedtagelse medføre omkostninger i form af
øgede tilsyns- og kontrolopgaver samt håndtering af klager og indberetninger. Det
præcise omfang er på nuværende tidspunkt uvist, da det bl.a. vil afhænge af direk-
tivforslagets endelige form og den fremtidige mængde af klager og indberetninger.
På det foreliggende grundlag vurderes det fx, at markedsovervågningsopgaven for
så vidt angår bestemmelserne om elektronisk kommunikation vil kræve mellem et
kvart og et halvt årsværk for den udnævnte offentlige myndighed.

Økonomiske konsekvenser

Baseret på Kommissionens direktivforslag forventes de økonomiske implemente-
ringsudgifter for de offentlige myndigheder og erhverv, som har leveret estimater
at ligge i intervallet 479 - 854 mio. kr. som følge af krav til ændring eller
udskiftning af eksisterende produkter og tjenesteydelser. Der vil derudover være
væsentlige årlige udgifter til drift og vedligehold for de berørte offentlige myndig-
heder og virksomheder. Estimatet er behæftet med meget stor usikkerhed.

Flere brancher har ikke leveret estimater, ligesom tilbagemeldingerne fra flere hø-
ringsparter har været, at det ikke er muligt at angive et estimat for, hvilke omkost-
ninger det vil have, såfremt der som foreslået fastsættes tilgængelighedskrav til
andre eksisterende EU-retsakter. Det må derfor forventes, at direktivforslagets
reelle omkostninger er højere end ovenfor anført.

Den aktuelle forhandlingssituation i Rådet tyder dog på, at forslagens anvendelses-
område vil blive indskrænket, ligesom der vil blive fastsat længere overgangsord-
ninger m.m. Dette vil alt andet lige betyde, at de økonomiske konsekvenser, som er
anført nedenfor, mindskes. På busområdet er det fx beregnet, at såfremt linjen i de
seneste forhandlingsudspil erstatter Kommissionens forslag, ville omkostningerne
på busområdet falde fra de anførte 98-142 mio. kr. til 95-112 mio. kr. Herudover
vurderer Finans Danmark, at udgifterne til pengeautomater ville falde fra 125 mio.
kr. til 75 mio. kr. Da forhandlingssituationen løbende har udviklet sig meget, har
det dog ikke været muligt at foretage en generel tværgående høring af forslagens
økonomiske konsekvenser, da resultatet af høringen hurtigt ville være forældet.

Det skal understreges, at alle estimater, som er anført nedenfor, er foretaget af en-
ten de berørte virksomheder eller deres brancheorganisationer, eller af de berørte

²⁰ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 765/2008 af 9. juli 2008 om kravene til
akkreditering og markedsovervågning i forbindelse med markedsføring af produkter.

statslige selskaber m.m. Alle parter, der har leveret estimater, har taget meget store forbehold.

E-handel

Forslaget forventes at have konsekvenser for erhvervslivet for at disse kan leve op til direktivets foreslåede krav. Der er dog i forslaget en række uklarheder, som gør det vanskeligt at estimere de nærmere erhvervsøkonomiske konsekvenser for danske e-handelsvirksomheder.

Erhvervsorganisationen Dansk Erhverv estimerer på baggrund af officielle tyske beregninger, at det i en dansk sammenhæng ville svare til ca. 340 mio. kr. i omstillingsomkostninger samt yderligere 12 mio. kr. i årlige omkostninger. Svenske beregninger med baggrund i den tyske metode indikerer et lavere beløb på ca. 50 mio. kr. i en dansk kontekst.

Baseret på det aktuelle kompromisforslag udgår mikrovirksomheder fra forslagets anvendelsesområde fsva. e-handel, hvorfor dette alt andet lige vil betyde, at de økonomiske konsekvenser vil mindskes.

Finansielle tjenester

Forslaget om at stille krav til tilgængeligheden af pengeautomater og banktjenester vil have betydelige erhvervsøkonomiske konsekvenser.

I relation til pengeautomater stiller forslaget krav til indretning, uden dog at specificere de tekniske krav nærmere. Det fremgår dog, at brugergrænsefladen eksempelvis skal sikre kommunikation via mere end én sensorisk kanal, hvilket betyder, at der skal være en oplæsningsfunktion i pengeautomaten.

Der vil **således** være tale om **visse** systemtilpasninger og fysiske ændringer.

Finans Danmark **har tidligere** vurderet, at de gennemsnitlige ændringer pr. pengeautomat vil beløbe sig til ca. 50.000 kr. Da der er ca. 2.500 pengeautomater i Danmark betyder dette en forventet samlet omkostning på ca. 125 mio. kr. for sektoren.

I kompromisforslaget er der dog lagt op til, at selvbetjeningsterminaler, herunder pengeautomater, kan benyttes i resten af deres levetid, dog maksimalt 20 år efter forslagets ikrafttræden. Det betyder, at terminalerne ikke nødvendigvis skal udskiftes for at leve op til tilgængelighedsbestemmelserne, før de alligevel skal udskiftes, hvilket formentlig vil mindske de økonomiske konsekvenser væsentligt. Det betyder samtidig, at ovennævnte udgift strækker sig over en længere årrække. Derudover indeholder kompromisforslaget ikke længere noget krav til ændringer af det bebyggede miljø, som det er tilfældet i Kommissionens oprindelige forslag.

Der stilles krav om tilgængelighed af websteder, der anvendes til levering af banktjenester og banktjenester til mobile enheder, med henblik på at maksimere anvendelsen for personer med funktionsnedsættelse. Der stilles bl.a. krav om, at brugerne kan opfatte, bruge og forstå indholdet og interaktionsformen samt krav om at sikre, at tjenesteydelserne er rettet mod behovene hos personer med funktionelle begrænsninger.

I forhold til net- og mobilbankløsninger er der ligeledes stor forskel på hvordan pengeinstitutterne vil skulle foretage ændringer afhængigt af de eksisterende løsninger.

Det vurderes, at der vil være behov for ændringer i bl.a. software i form af fleksible justeringer af layout tilpasset den enkelte kunde, hvilket vil medføre omkostninger i forhold til at ændre eksisterende løsninger og ved fremstilling af fremtidigt indhold. Finans Danmark vurderer, at opgaverne fsva. netbank, mobilbank og pengeinstitutternes hjemmesider vil beløbe sig til mellem 50 og 75 mio. kr. for sektoren.

Audiovisuelle medietjenester

Forslaget lægger op til, at offentlige og private aktører skal levere audiovisuelle medietjenester – dvs. traditionelt tv og tv-lignende on demand-tjenester såsom ”catch-up”-tjenester og video on demand-tjenester (fx Netflix, HBO m.m.) på en sådan måde, at personer med funktionsnedsættelser, herunder personer med handicap, kan maksimere deres forventede anvendelse af de audiovisuelle medietjenester. Dette indebærer blandt andet, at leverandører af audiovisuelle medietjenester skal oplyse om tilgængelighedsfunktioner- og faciliteter, gøre websteder tilgængelige på en ensartet måde, der sikrer, at brugerne kan opfatte, bruge, og forstå indholdet, og i det hele taget have fokus på behovene hos personer med funktionelle begrænsninger.

Rækkevidden af flere af de foreslåede krav er fortsat vanskelige at opføre. Hertil kommer, at der endnu ikke foreligger en endelig oversigt over antallet af udbydere af audiovisuelle on demand-tjenester i Danmark.

Det betyder, at det fortsat er vanskeligt at vurdere forslagens statsfinansielle og erhvervsøkonomiske konsekvenser på det audiovisuelle område. Med en række forbehold og på grundlag af den nuværende forståelse af forslaget estimeres det, at forslaget i sin nuværende form for det audiovisuelle område vil kunne medføre direkte omkostninger for staten og erhvervet på ca. 80-90 mio. kr. samt ca. 30 mio. kr. i årlige drifts- og vedligeholdelsesomkostninger.

Det bemærkes, at formandskabet har ladet tilgængelighedskrav til audiovisuelle medietjenester udgå fra kompromisforslaget med henblik på at genindsætte tilgængelighedskrav til audiovisuelle medietjenester i forslaget til direktiv om ændring af direktiv om audiovisuelle medietjenester (AVMS-direktivet), jf. pkt. 9 nedenfor om forhandlingssituationen. Adgangstjenester til audiovisuelle medietjenester er dog i stedet indføjet i kompromisforslaget. Direktivforslagets økonomiske konsekvenser vil som følge heraf blive mindsket meget væsentligt.

Elektroniske kommunikationstjenester, herunder alarmopkald og -tjenester
Uagtet direktivets proportionalitetsbestemmelse vurderes det, at en stor del af telebranchen vil være omfattet af forslagens bestemmelser. Telebranchen har på nuværende tidspunkt ikke kunnet give et overblik over deres forventede efterlevelselsesomkostninger forbundet med tilgængelighedsdirektivet. Kommissionen har i sin konsekvensanalyse anslået, at den administrative byrde af forslaget for teleselskaber beløber sig til 80 arbejdstimer pr. selskab. Dette omfatter alene tilrådgivningsstil-
lelse af information om tjenester og produkters tilgængelighed.

Kommissionens konsekvensanalyse adresserer ikke omkostningerne for tilpasning af hjemmesider, samt inklusion af funktioner, praksis, politikker og procedurer og ændringer i udførelsen af tjenesteydelser, der er rettet mod handicappede. I betragtning af ovenstående, samt at anvendelsen af direktivets undtagelsesbestemmelser ikke er entydig, kan der ikke på nuværende tidspunkt gives et fuldt ud underbygget estimat af implementeringsomkostningerne på teleområdet.

Bruger man imidlertid konsekvensanalysens beregningsmetode for de danske tele-selskaber, anslås udgiften hertil at beløbe sig til ca. 2,25 mio. kr. Hertil kommer udgifter til tilpasning af hjemmesider, samt inklusion af funktioner, praksis, politikker og procedurer og ændringer i udførelsen af tjenesteydelser, der er rettet mod handicappede. Som det fremgår af ovenstående er dette estimat dog forbundet med en betydelig usikkerhed, men er under omstændighederne det bedst mulige bud.

Som tidligere anført lægges der endvidere op til at regulere adgangen til at kontakte alarmtjenester. Hvis alarmtjenesten 112 skal kunne modtage videoopkald, vil det kræve en ændring af opkaldssystemet, ligesom brugen af videoopkald antages at nødvendiggøre, at alarmtjenesten 112 bemannes 24 timer i døgnet med en tegn-sprogstolk. Disse forhold må forventes at have betydelige økonomiske konsekvenser, som på nuværende tidspunkt skønnes vil medføre merudgifter for det offentlige på 2-15 mio. kr. Skønnet er dog forbundet med betydelig usikkerhed.

Søtransport

Forslaget forventes ud fra en foreløbig vurdering ikke at have væsentlige statsfian-sielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser. Den endelige vurdering vil imidlertid bero på en nærmere analyse af forslagets konkrete elementer, herunder ikke mindst i hvor høj grad den eksisterende regulering vedrørende tilgængelighed for skibspassagerer med nedsat funktionsevne, herunder den relevante EU- og internationale regulering, i forvejen tilgodeser direktivforslaget krav.

Der er i sektoren forskellige forhold, der skal iagttages for at sikre tilgængelighed i relation til direktivforslaget, og der er derfor stor forskel på, hvilke og hvor store ændringer der skal foretages, og dermed på hvilke omkostninger ændringerne indbefatter.

Baseret på den aktuelle forhandlingssituation vurderes det, at de økonomiske konsekvenser på søtransportområdet muligvis mindskes, da kompromisforslaget bl.a. indeholder væsentligt længere overgangsordninger på søtransportområdet, samt en afgrænsning af, at tilgængelighedskravene kun skal gælde for passagertransport.

Flytransport

Forslaget vurderes at have omfattende erhvervsøkonomiske konsekvenser for luft-havne og luftfartselskaber, der pålægges nye tekniske krav til etablering af websteder, tjenester til mobile enheder, intelligente billetsystemer, selvbetjeningsterminaler og billetautomater og selvbetjeningsautomater til check-in. Det er ikke muligt præcist at angive i hvilken størrelsesorden, da der er tale om teknologi, som endnu ikke er udviklet og krav, som ikke er endeligt specificeret.

Fastsættelsen af direktivets implementeringsfrist er fortsat genstand for forhandling. Denne har betydning for hvorledes, der kan tages hensyn til eksisterende materiels levetid, som har betydning for fastsættelsen af de økonomiske omkostninger.

Endeligt er det under afklaring, hvorvidt f.eks. hele eller dele af lufthavnens driftstilladelser/koncessioner kan blive omfattet af direktivets bestemmelser. Dette kan f.eks. få betydning i tilfælde hvor koncessionshaver får udført byggeprojekter af en tredjepart.

Etableringen af en markedsovervågningsmyndighed på lufttransportområdet forventes ikke at medføre væsentlige statsfinansielle omkostninger, såfremt denne opgave kan placeres hos Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, som allerede nu håndterer klager relateret til flyrejser for personer med et handicap.

Baseret på den aktuelle forhandlingssituation vurderes det, at de økonomiske konsekvenser på flytransportområdet muligvis mindskes, da kompromisforslaget bl.a. indeholder væsentligt længere overgangsordninger på flytransportområdet samt en afgrænsning af, at tilgængelighedskravene kun skal gælde for passagertransport.

Bustransport

Trafikselskaberne har oplyst, at det på det foreliggende grundlag som minimum forventes, at der vil være implementeringsudgifter for trafikselskaberne i størrelsesordenen 98-142 mio. kr. Dertil kommer øgede omkostninger til drift og vedligehold. Det skal understreges, at der for alle parter er tale om usikre estimater som vil komme an på den praktiske anvendelse af direktivet, samt i hvilken grad eksisterende udstyr kan tilpasses, eller om der skal købes nyt udstyr. Rejsekort A/S udgifter i medfør af forslaget er medtaget i ovenstående estimat, men en del af udgifterne hører retteligt til under afsnittet om "Jernbanetransport" nedenfor. Udgifter på fjernbusområdet er ikke medtaget.

Etableringen af en markedsovervågningsmyndighed på busområdet forventes ikke at medføre væsentlige statsfinansielle omkostninger, såfremt denne opgave kan placeres hos Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, som allerede nu er markedsovervågningsinstans for buspassagerrettighedsforordningen.

Baseret på den aktuelle forhandlingssituation vurderes det, at de økonomiske konsekvenser på bustransportområdet muligvis mindskes, da kompromisforslaget bl.a. indeholder væsentligt længere overgangsordninger på bustransportområdet, samt en afgrænsning af, at tilgængelighedskravene kun skal gælde for passagertransport.

Jernbanetransport

Jernbaneoperatørerne har oplyst, at det på det foreliggende grundlag som minimum forventes, at der vil være implementeringsomkostninger for erhvervslivet i størrelsesordenen 74-80 mio. kr. Dertil kommer øgede omkostninger til drift og vedligehold. Estimatet er baseret på tilbagemeldinger fra Banedanmark, DSB, Arriva, lokalbanerne og trafikselskaberne. Det skal understreges, at der for alle parter er tale om usikre estimater, som er meget afhængige af, hvordan direktivforslaget i praksis anvendes, samt i hvilken grad eksisterende udstyr kan tilpasses eller om der skal købes nyt.

Etableringen af en markedsovervågningsmyndighed på jernbaneområdet forventes ikke at medføre væsentlige statsfinansielle omkostninger, såfremt denne opgave kan placeres hos Jernbanenævnet, som allerede nu er markedsovervågningsinstans for jernbanepassagerrettihedsforordningen.

Baseret på den aktuelle forhandlingssituation vurderes det, at de økonomiske konsekvenser på jernbanetransportområdet muligvis mindskes i forhold til ovenfor nævnte estimat, da kompromisforslaget bl.a. indeholder væsentligt længere overgangsordninger på jernbanetransportområdet samt en afgrænsning af, at tilgængelighedskravene kun skal gælde for passagertransport.

Byggeri

Forslaget vurderes som udgangspunkt ikke at have statsfinansielle, samfundsmæssige eller erhvervsøkonomiske konsekvenser for byggeriet, da der er tale om en valgfri bestemmelse.

Byggeområdet er i øvrigt et af de områder, som er udgået af kompromisforslaget.

8. Høring

Forslaget har været i almindelig høring hos berørte interessenter, herunder specialudvalget for arbejdsmarkedet og sociale forhold. Hovedindholdet af høringssvarene fremgår af nedenstående. Det bemærkes, at høringssvarene forholder sig til Kommissionens oprindelige forslag.

Danmarks Biblioteksforening: Danmarks Biblioteksforening er generelt enig i de anførte formål, men kan tilslutte sig de synspunkter og betænkeligheder, der anføres i notatet. Der er tale om et direktivforslag med et meget bredt anvendelsesområde, som også kan få betydning for de ydelser, som bibliotekerne tilbyder, fx når det drejer sig om digitale medietjenester. Danmarks Biblioteksforening vil i den forbindelse understrege, at konsekvenserne er uklare både hvad angår e-bogsformidling som eReolen, samt for film og musikformidling via bibliotekerne i Danmark. Danmarks Biblioteksforening kan derfor tilslutte sig notatets bemærkninger om, at det fremlagte direktivforslag giver anledning til betænkelighed, og at omfanget er uklart.

Dansk Industri (DI): DI kan tilslutte sig regeringens foreløbige generelle holdning til direktivforslaget. Det er DI's opfattelse, at forslagens krav ikke er proportionale med målet og risikerer at føre til betydelige omkostninger for virksomhederne og dermed højere priser og mindre produktudbud for forbrugerne.

DI hæfter sig ved, at definitionerne af ”tilgængelige produkter og tjenesteydelser”, af ”personer med funktionelle begrænsninger”, samt af ”personer med handicap”, jf. direktivforslagets artikel 2, nr. 1, 3 og 4, er meget brede. Det giver anledning til at tro, at de berørte produkter og tjenesteydelser skal tilpasses, så de er tilgængelige for personer med funktionelle begrænsninger og handicaps, uanset graden og karakteren af en funktionel begrænsning eller et handicap. Afhængig af hvordan direktivet konkret vil blive implementeret, kan det betyde, at virksomhederne vil skulle tilpasse produkter og tjenester i et uforholdsmæssigt omfang. Direktivforslaget anerkender tilsyneladende ikke, at der desværre er nogle typer af funktionsnedsættelser og handicaps, som har en sådan natur og karakter, at det - uanset hvor

kreativ en virksomhed er - ikke er muligt at tilpasse et produkt eller en tjenesteydelse, så produktet eller tjenesten er tilgængelig for personer med sådanne alvorlige funktionsnedsættelser eller handicaps. Direktivforslaget anerkender heller ikke, at der er nogle produkter og tjenester, som i sin natur ganske enkelt ikke henvender sig til personer med visse funktionsnedsættelser eller handicaps, ligesom der vil være produkter i forskellige prisklasser med forskelligt udstyr.

Forslaget til direktivets artikel 12 giver ganske vist mulighed for, at virksomheden på visse betingelser kan undlade at overholde tilgængelighedskravene, hvis det vil indebære en væsentlig ændring af produktet eller tjenesteydelsen eller medføre en uforholdsmæssig stor byrde for virksomheden. For at imødegå de bekymringer, som DI har nævnt ovenfor, bør det imidlertid også være muligt at indfortolke en modifikation til virksomhedens forpligtelser i udtrykket "den forventede anvendelse", som benyttes i direktivforslagets Bilag I, der beskriver tilgængelighedskravene nærmere. Udtrykket bør efter DI's opfattelse fortolkes under hensyntagen til, at personer med visse former for funktionsnedsættelse eller handicaps kan være helt uden for en virksomheds målgruppe, og at virksomheden derfor må kunne gå ud fra, at disse personer ikke har nogen forventet anvendelse af produktet eller tjenesteydelsen.

En yderligere bekymring ligger i forslaget til direktivets artikel 12.6., hvor en særlig notifikationsprocedure introduceres, hvis produktet ikke lever op til kravene. Et sådant krav om notifikation til alle myndigheder i lande, hvor produktet eller tjenesteydelsen forventes markedsført, synes helt ude af proportioner, især når der sammenlignes med, hvad der kræves i forhold til overholdelse af sikkerhedskrav i fx lavspændingsdirektivet.

Generelt set bør der indføres en artikel, der åbner mulighed for, at produktet, hvis det ikke i sig selv tilbyder de krævede alternative muligheder, kan være kompatibelt med andre produkter, der åbner mulighed herfor.

Danske Handicaporganisationer (DH): DH synes, det er meget positivt, at kommissionen er kommet med sit forslag til et tilgængelighedsdirektiv. Mennesker med handicap møder på nuværende tidspunkt mange barrierer, der gør det meget svært at bidrage i alle samfundets aspekter. Med det rette indhold kan en europæisk "tilgængelighedslov" være med til at ændre dette og sikre tilgængelighed for alle på tværs af grænserne i EU. DH mener derfor, at den danske regering skal støtte initiativet og arbejde for, at det bliver vedtaget.

DH finder det meget positivt, at regeringen støtter direktivets overordnede målsætning om at forbedre adgangen til tilgængelige produkter og tjenesteydelser på det indre marked. DH ser det desuden som meget positivt, at regeringen vil analysere de enkelte dele af forslaget nærmere og ser frem til at se resultatet.

Dog mener DH, at notatet fokuserer meget på ikke at pålægge erhvervslivet unødvendige byrder. DH mener ikke, der er tale om unødvendige byrder. Der er behov for at stille krav til erhvervslivet for at sikre adgang til samfundet for personer med handicap og hermed direktivets overordnede målsætning. Desuden er DH af den opfattelse, at ikke alle tilgængelighedskrav giver ekstra omkostninger eller arbejdsgange, men f.eks. kan handle om omlægning af arbejdsgange og processer, der

efterfølgende resulterer i tilgængelige produkter eller tjenesteydelser. Et ”tilgængelighedsdirektiv” vil bidrage til at skabe den fornødne opmærksomhed og viden om tilgængelighed. Her er det også vigtigt at tilføje, at direktivet vil have en gennemførelsesperiode, i hvilken erhvervslivet kan forberede sig på at leve op til kravene.

Direktivets anvendelsesområde kan efter DH's opfattelse med fordel udvides til at omhandle flere områder som bl.a. det bebyggede område, husholdningsprodukter og overnatningsmuligheder. DH mener endvidere, at tilgængelighedskravet i forslaget til direktivets artikel 3 kan forbedres ved at stille krav om, at bygningerne skal være tilgængelige.

Det er endvidere meget vigtigt, at forslaget til direktivets artikel 12, der giver mulighed for, at virksomheden på visse betingelser kan undlade at overholde tilgængelighedskravene, hvis det vil indebære en væsentlig ændring af produktet eller tjenesteydelsen eller medføre en uforholdsmæssig stor byrde for virksomheden, ikke bliver en kattelem. Derfor skal brugen af denne artikel overvåges. DH foreslår derfor nedsættelse af nationale rådgivende brugerorganer, som kan vurdere, om de tilgængeligheds løsninger, som tilbydes, er relevante. Det er endvidere vigtigt, at den dedikerede komité, som skal nedsættes under kommissionen, udsteder klare og dækkende retningslinjer.

Det er vigtigt, at personer med handicap inddrages i standardiseringsarbejdet, der kan føre frem til fælles tekniske specifikationer, som forudsat i forslaget til direktivets artikel 14. Risikoen ved at benytte det i forslaget til artikel 16 foreslåede CE-mærkning er bl.a. selvevalueringen. Desuden er det ikke et mærke, som forbrugere forbinder med tilgængelighed. Der skal derfor iværksættes en form for markedsføring af CE-mærket og tilgængelighed. Markedsovervågningsmyndighedernes oplysninger om erhvervsdrivendes overholdelse af de gældende tilgængelighedskrav skal systematisk gøres tilgængelige for forbrugerne. Der skal udvikles et certificeringssystem for tjenesteydelser, der kan sikre, at tilgængelighedskravet overholdes.

Det er endvidere vigtigt, at man i direktivet præciserer, hvordan forholdet er til andre EU-retsakter. Der skal også være et system, der sikrer kontrol med overholdelsen af bestemmelserne i direktivet, så muligheden for som enkeltperson at indbringe en sag for domstolene bliver sidste udvej. Der skal allokeres ressourcer til at håndhæve sanktionerne og til investering i tilgængelighedsrelaterede initiativer. Den foreslåede gennemførelsesperiode på seks år er for lang. Hvis anvendelsesområdet udvides til også at omfatte det bebyggede område, kan perioden derimod forlænges.

Det Kongelige Bibliotek: Det Kongelige Bibliotek er generelt enig i at fremme tilgængelighed. Det Kongelige Bibliotek kan tilslutte sig notatets bemærkninger om, at der er behov for nærmere afklaring og analyse af direktivforslagets anvendelsesområde og begreber.

Det Kongelige Bibliotek er bekendt med, at Statsbiblioteket har afgivet et hørings svar, hvori der gøres opmærksom på, at direktivforslaget vil kunne have konsekvenser for dette biblioteks audiovisuelle medietjenester. Disse tjenester har Det Kongelige Bibliotek som pligtafleveringsinstitution i dag adgang til, og det vil være problematisk, hvis direktivforslaget betyder, at bibliotekets brugere mister

denne adgang. Tilgængelighedskrav i forhold til bygninger kan eventuelt også få betydning for Det Kongelige Bibliotek.

Finanssektorens Arbejdsgiverforening (FA): FA vil henstille, at regeringen fastholder, at forslaget ikke må pålægge erhvervslivet unødvendige eller uforholdsmæssige byrder. FA skal i den forbindelse henvise til, at Finansrådet over for Finanstilsynet har vurderet, at forslaget vil medføre merudgifter på mellem 150 og 250 mio. kr. for danske pengeinstitutter. Der er tale om et konservativt skøn. Merudgifter i denne størrelsesorden må forventes at kunne få betydning for beskæftigelsen i finanssektoren i Danmark. Det er vigtigt, at regeringen fortsat er opmærksom på de meget vidtgående økonomiske konsekvenser af forslaget.

Forbrugerrådet Tænk: Forbrugerrådet Tænk hilser direktivforslaget meget velkomment. En række forhold peger i høj grad på et øget og efter Forbrugerrådet Tænks opfattelse nødvendigt og vigtigt fokus på, at samfundet generelt skal være tilgængeligt for alle forbrugere. Forbrugerrådet Tænk henviser til Danmarks underskrivelse af FN's Handicapkonvention, Kommissionens vedtagelse af en europæisk handicapstrategi 2010-2010 KOM(2010) 636 final, og det forhold, at der i EU er ca. 80 millioner mennesker, der i et vist omfang er ramt af et handicap, og at tallet forventes at stige støt i takt med, at antallet af ældre øges.

For så vidt angår kommunikationsterminaler (computere og telefoner) og kommunikationstjenester, produceres og forhandles de i stigende grad på tværs af grænserne i EU eller af selskaber, der opererer i flere lande. Det vil derfor være af betydning for både selskaber og forbrugere, at der kommer fælles regler om tilgængelighed i EU. Om effekten for forbrugerne er positiv, vil naturligvis afhænge af det niveau for tilgængelighed, der stilles krav om. Men under alle omstændigheder vil fælles krav kunne lede til lavere produktionsomkostninger for de tilgængeligheds-skabende elementer i produkter og tjenester. Dermed gøres tilgængeligheden billigere i de lande, der allerede har udbyggede krav, f.eks. i Danmark på visse områder. Og ved at lægge barren højt i direktivet kan man undgå, at danske virksomheder belastes mere end andre europæiske virksomheder. I dag skal virksomhederne, der leverer tilgængelighed, producere efter landenes forskellige lovgivning, men med ét sæt fælles regler i EU kunne det være relevant at få analyseret, hvorledes et sådant direktiv kan skabe arbejdspladser og billigere tilgængelighed gennem at udvide markedet for tilgængelighedsselementer.

Statsbiblioteket: Statsbiblioteket er generelt enig i de anførte formål, men kan tilslutte sig de synspunkter og betænkeligheder, der anføres i notatet. Der er tale om et direktivforslag med et meget bredt anvendelsesområde, som også kan få betydning for de ydelser, som Statsbiblioteket tilbyder, fx når det drejer sig om audiovisuelle medietjenester. Der er tale om specialdesignede og særudviklede audiovisuelle medietjenester, som det har krævet store it-ressourcer at udvikle, og som stiller særlige udviklingskrav, fordi de særlige tekniske og juridiske behov ikke kan løses på anden måde. Såfremt disse tjenester skal ændres til at opfylde de krav vedrørende audiovisuelle tjenester, som blandt andet er beskrevet i bilaget til direktivforslaget, vil det være så krævende både teknisk og økonomisk, at det ikke skønnes muligt inden for de bevillingsmæssige rammer. Det vil ud fra en umiddelbar vurdering kræve omfattende tilførsel af ressourcer eller opgivelse af tjenesteydelser.

Forslaget kan muligvis også få betydning for Statsbiblioteket på andre områder fx vedrørende e-bøger og e-ressourcer. Tilgængelighedskrav i forhold til bygninger kan eventuelt også få betydning for Statsbiblioteket.

TDC: TDC støtter den foreslåede danske holdning. TDC bemærker, at det uanset bl.a. hensynet til proportionalitet som beskrevet i Artikel 12 er vanskeligt at se begrundelsen endsige behovet for, at det foreslåede direktiv skal omfatte telefon-tjenester. Dette gælder særligt med hensyn til telefontjenester ikke mindst i lyset af, at udbydere af sådanne tjenester må forventes at få fastsat krav om hensyn til handicappede i det kommende Forsyningspligt-direktiv. Krav om information, som det fremgår af Bilag 1, Afsnit 3, vil således i givet fald kunne betyde en yderligere administrativ byrde uden værdi for brugerne.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Tilgængelighed hører som udgangspunkt under Børne- og Socialministeriet, men det blev besluttet, at Transport-, Bygnings- og Boligministeriet skulle koordinere og forhandle direktivforslaget på regeringens vegne, da forslaget har en væsentlig påvirkning på transportområdet. Transport-, Bygnings- og Boligministeriet er i tæt kontakt med specielt Erhvervsministeriet, Kulturministeriet og Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet, da direktivforslaget også væsentligt påvirker disse ministeriers ressortområder.

Blandt medlemslandene har der generelt været opbakning til forslagens formål om at sikre tilgængelighed for personer med et handicap samt et velfungerende indre marked, men majoriteten af medlemslande, herunder Danmark, har også tilkendegivet en overordnet skepsis i forhold til forslagens anvendelsesområde, horisontale tilgang m.m.

Skiftende formandskaber har forsøgt at adressere disse udmeldinger i en række kompromisforslag. I det foreliggende kompromisforslag, som det er formandskabets ambition, at der skal tages stilling til på EPSCO-rådsmødet den 7. december 2017 foreslås følgende substantielle ændringer i forhold til Kommissionens oprindelige forslag:

- Audiovisuelle medietjenester udgår af direktivteksten og indsættes i stedet i forslaget til revision af direktivet om audiovisuelle medietjenester. Relateret forbrugsudstyr med avanceret databehandlingskapacitet er fortsat en del af forslaget til et tilgængelighedsdirektiv. Endvidere er adgangstjenester til audiovisuelle **medietjenester** indføjet på baggrund af ønske fra en gruppe medlemsstater.
- Det præciseres, at hvis man lever op til gældende passagerrettighedslovgivning, så anses disse krav i direktivet for opfyldt, hvorved usikkerhed om dobbeltregulering undgås.
- Overgangsbestemmelserne er udvidet, således at medlemslandene har mulighed for at tillade, at produkter først skal efterleve tilgængelighedskravene efter 11 år. Selvbetjeningsterminaler (billetautomater etc.) skal senest 20 år efter forslagens ikrafttræden leve op til tilgængelighedskravene.
- Tilgængelighedskrav til eksisterende EU lovgivning udgår helt af direktivforslagets anvendelsesområde, dvs. at der ikke længere stilles nye tilgæn-

gelighedskrav til Udbudsdirektivet, PSO forordningen, TEN-T forordningen, Koncessionsdirektivet m.m.

- Byggeområdet fjernes helt fra forslaget.
- Mikrovirksomheder undtages fra en række krav til dokumentation etc., samt fra at skulle leve op til tilgængelighedskravene ved e-handel.
- Målgruppen for forslaget er indsnævret til kun at omfatte personer med handicap, og ikke også personer med funktionelle begrænsninger.
- De konkrete tilgængelighedskrav er blevet omformuleret, så de nu er mere overskuelige og forståelige. Der gives endvidere konkrete eksempler i teksten på, hvordan kravene tænkes anvendt.
- Definitioner, forståelse og struktur er generelt blevet bedre, om end der stadig er mangler.
- Mulighederne for at blive undtaget fra kravene såfremt kravene udgør en uforholdsmæssig stor byrde udvides.
- Selvbetjeningsautomater begrænses til kun at skulle leve op til tilgængelighedskravene, såfremt de anvendes i relation til en af de i forslaget nævnte services.

I lyset af det foreliggende kompromisforslag, som omfatter substantielle ændringer ift. Kommissionens oprindelige forslag, er formandskabets ambition at opnå enighed (generel indstilling) på EPSCO-rådsmødet den 7. december 2017. På baggrund af de substantielle ændringer vurderes det, at der formentlig vil kunne opnås enighed om kompromisforslaget på EPSCO-rådsmødet.

Udeståender

Kompromisforslaget vurderes at imødekomme en væsentlig del af de danske synspunkter, hvorfor det formentlig vil medføre en betydelig reduktion af de økonomiske og administrative omkostninger.

Der er dog en lang række bestemmelser i kompromisforslaget, som stadig vil medføre meget store økonomiske omkostninger for offentlige myndigheder og virksomhederne, jf. pkt. 7 om konsekvenser.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter helt overordnet intentionerne om at forbedre adgangen til produkter og tjenesteydelser på det indre marked, og regeringen støtter ligeledes den overordnede målsætning om at skabe bedre adgang til varer og tjenesteydelser for personer med et handicap. Kommissionens forslag giver dog anledning til en række betænkeligheder specielt i forhold til de betydelige byrder for erhvervslivet og offentlige myndigheder, som forslaget medfører. Regeringen lægger derfor betydelig vægt på, at forslagets nationale omkostninger minimeres mest muligt, og at forslaget ikke pålægger erhvervslivet eller offentlige myndigheder nye økonomiske byrder i form af krav til tilgængelighed i forhold til den i dag forventede udvikling.

Direktivforslagets retsgrundlag

Som nævnt ovenfor under pkt. 5 finder regeringen umiddelbart ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte Kommissionens vurdering af, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Forslaget giver dog anledning til en række betænkeligheder, og regeringen er bl.a. overordentligt skeptisk overfor, at der som noget nyt fastsættes fælles materielle EU-regler vedrørende tilgængelighed på byggeområdet. De foreslåede tilgængelighedskrav til byggeområdet er dog valgfri, og baseret på den nuværende forhandlingssituation ser det i øvrigt ud til, at byggeområdet udgår af kompromisforslaget, hvilket også har været en prioritet fra dansk side.

Regeringen konstaterer, at Kommissionen med henvisning til det indre markeds funktion ønsker at regulere en række tjenesteydelser i forslaget, selvom det ikke er entydigt, at der rent faktisk er et indre markedsperspektiv ved en lang række af de nævnte typer af tjenesteydelser. Det er derfor regeringens vurdering, at dele af forslaget bevæger sig på kanten af, hvad der med hjemmel i TEUF artikel 114 kan reguleres for at imødegå handelshindringer på det indre marked, specielt fsva. transporttjenesteydelser.

Regeringen står ikke alene med ovenstående vurdering. Rådets Juridiske Tjeneste udsendte i maj 2016 et notat, hvori de bl.a. vurderer, at art. 114 om det indre markeds funktion kan bruges som hjemmel for forslaget, men at det ikke klart fremgår af Kommissionens egen konsekvensanalyse, hvilke hensyn til det indre marked der begrundes, at transport- og banktjenester skal omfattes af forslaget. Rådets Juridiske Tjeneste anbefaler, at forslagets anvendelsesområde indskrænkes, medmindre der fremlægges en fyldestgørende begrundelse for, hvorfor regulering er nødvendig i forhold til det indre marked. Regeringen mener ikke, at Kommissionen har fremlagt denne fyldestgørende begrundelse.

Da det bl.a. er tvivlsomt, om der er et indre markeds perspektiv ved dele af forslagets anvendelsesområde, har regeringen under forhandlingerne af forslaget haft særlig fokus på de omtvistede tjenesteydelser.

”One size fits all” tilgængelighedskrav

Regeringen mener overordnet, at der bør fastsættes mere detaljerede tilgængelighedskrav til de enkelte sektorområder, end der lægges op til i forslaget. Forslaget lægger i kraft af sit brede anvendelsesområde op til at regulere forholdene for en bred kreds af virksomheder, ligesom også dele af den offentlige sektor bliver berørt. Når tilgængelighedskravene fastsættes ud fra en horisontal ”one size fits all” tankegang, som det foreslås i forslaget, bliver kravene meget overordnede og uklare. Dette er u hensigtsmæssigt, da de skal gælde på meget forskelligartede sektorområder, hvor investeringer og tidshorisont varierer fra sektor til sektor.

Regeringen konstaterer dog, at tilgængelighedskravene i kompromisforslaget er gjort væsentligt mere forståelige og anvendelige og målrettet de forskellige sektorer, om end regeringen kunne ønske, at kravene blev endnu mere tydelige.

Transportområdet

Det er regeringens opfattelse, at transportrelaterede tjenesteydelser og produkter forhandles og reguleres bedst inden for den eksisterende ramme, altså i sektorlovgivningen, og at de derfor bør udgå af forslaget.

I forslaget fastsættes der tilgængelighedskrav til en lang række tjenesteydelser og produkter på transportområdet. Transportområdet er generelt kendetegnet ved meget store og meget langsigtede investeringer, og det er et område med mange

sektorspecifikke forhold, hvor der allerede i dag eksisterer regler om handicaptilgængelighed inden for luftfart, jernbane, bus og søtransport.

Det er tilgangen fra regeringens side, at de tilgængelighedsløsninger, der fastsættes på transportområdet, bør være tilpasset de helt specifikke forhold i sektoren. Det er endvidere afgørende, at aktørerne på transportområdet bliver hørt, og at de økonomiske konsekvenser bliver klarlagt tilfredsstillende. Dertil kommer, at det sikrer overskuelighed og mindsker bureaukrati for aktørerne, når lovgivningen er samlet ét sted, altså i sektorlovgivningen.

Regeringen er derfor positiv overfor, at kompromisforslaget imødekommer en række af de danske synspunkter. Fx indskrænkes anvendelsesområdet til passagerrettet transport, og selvbetjeningsautomater (betalingsautomater etc.) skal kun gøres tilgængelige, hvis disse anvendes i forbindelse med de i forslaget nævnte transport services. Se endvidere nedenfor om overgangsordninger og krav til eksisterende EU-lovgivning.

Byggeområdet

Regeringen finder, at bestemmelsen om byggeområdet bør udgå af forslaget. Der er i dag, bortset fra udbudsreglerne m.m., ikke EU-regulering for tilgængelighed på byggeområdet, og Regeringen er generelt skeptisk over for at der som noget nyt fastsættes fælles materielle EU-regler vedrørende tilgængelighed på byggeområdet. Til trods for, at bestemmelsen om byggeri i forslaget er valgfri, kan den i praksis skabe et forventningspres til byggeriets tilgængelighedsforhold, hvorfor bestemmelsen helt bør udgå. Regeringen støtter derfor, at byggeområdet ikke indgår i kompromisforslaget.

Energi-, forsynings- og klimaområdet

For så vidt angår energi-, forsynings- og klimaområdet arbejder regeringen for, at der i kompromisforslaget findes en hensigtsmæssig balance mellem de byrder, der pålægges tjenesteudbydere på teleområdet og de forventede positive effekter i forhold til tilgængelighed.

Erhvervsområdet generelt

For så vidt angår erhvervsområdet arbejdes der for, at kompromisforslaget ikke medfører unødvendige byrder for virksomhederne. Det gælder ikke mindst i relation til de krav, forslaget stiller i forhold til e-handel og på det finansielle område. Herudover er regeringen kritisk over for, at CE-mærkning stadig er en del af kompromisforslaget, da CE-mærkning er målrettet produktsikkerhed og ikke tilgængelighed, hvorfor regeringen i de fortsatte forhandlinger vil arbejde for at CE-mærkning udgår af kompromisforslaget.

Audiovisuelle medietjenester

For så vidt angår audiovisuelle medietjenester finder Danmark det betænkeligt, at der med én retsakt ønskes fastsat grundregler om tilgængelighed for meget forskelligartede tjenester og produkter. Sektorspecifikke tilgængelighedskrav for audiovisuelle medietjenester er allerede omhandlet i direktiv 2010/13/EU (AVMS-direktivet), som er under revision. Fra dansk side ønskes det, at tilgængelighedskrav for audiovisuelle medietjenester adresseres som led i revisionen af AVMS-direktivet, hvilket vil gøre det muligt at tage udgangspunkt i sektorspecifikke pro-

blemstillinger og hensyn. De audiovisuelle medietjenesters store samfundsmæssige, demokratiske, uddannelsesmæssige og kulturelle betydning gør en specifik regulering af disse tjenester berettiget, hvorfor regeringen støtter, at det audiovisuelle medieområde er udgået af kompromisforslaget.

Alarmopkald og –tjenester

Alarmtjenesten 112 betjentes af offentlige myndigheder, og regeringen anser driften af alarmtjenester for en grundlæggende samfundsopgave, hvis funktion og stabilitet er afgørende for borgernes sikkerhed og velfærd. Regeringen finder det ikke godtgjort, at eventuelle nationale forskelle blandt medlemsstaterne medfører en reel hindring for de grundlæggende friheder eller har en direkte indvirkning på det indre marked. Efter regeringens opfattelse er det derfor ikke entydigt, at der er et indre markedsperspektiv i forhold til den foreslåede regulering af alarmopkald og –tjenester. I øvrigt kan der efter regeringens opfattelse sættes spørgsmålstejn ved, om offentlige alarmtjenester er en tjenesteydelse i traktatens forstand. På den baggrund er det regeringens tilgang, at offentlige alarmtjenester ikke bør omfattes af direktivets anvendelsesområde. Såfremt der ikke er opbakning hertil blandt de øvrige medlemsstater, vil regeringen arbejde for en ændring af tilgængelighedskravene til offentlige alarmtjenester for at begrænse de administrative og økonomiske konsekvenser for den offentlige alarmtjeneste 112 mest muligt.

Tilgængelighedskrav til andre EU retsakter

Det er regeringens opfattelse, at tilgængelighedskrav til andre EU-retsakter bør udgå af forslaget. I Kommissionens forslag præciseres det, hvilke tilgængelighedskrav der skal gælde for alle produkter og tjenesteydelser, når visse EU retsakter henviser til tilgængelighed, fx i Udbudsdirektivet, TEN-T forordningen, PSO forordningen m.m. Når der fx i TEN-T forordningen henvises til tilgængelighed, så er det Kommissionens intention, at det fremover er tilgængelighedskravene i bilag 1 til tilgængelighedsdirektivet, der skal overholdes.

Kommissionen anfører, at den blot ønsker at præcisere allerede gældende tilgængelighedskrav, men i praksis så skabes der nye forpligtelser, idet tilgængelighedsforpligtelserne i de pågældende retsakter i dag ikke tolkes så bredt og detaljeret, som der foreslås i tilgængelighedsdirektivet. Oftest tolkes de meget overordnet, hvilket også har været hensigten ved fastsættelsen af reglerne.

Regeringen er meget betænkelig ved Kommissionens forslag om, at regulering af tilgængelighedskrav i andre EU retsakter skal være omfattet af forslaget, og regeringen støtter derfor, at kravene til andre EU-retsakter er udgået af kompromisforslaget.

Fastsættelse af detaljerede standarder og specifikationer

Regeringen vil arbejde for, at medlemsstaterne og virksomhederne skal involveres i langt højere grad end foreslået ved fastsættelse af detaljerede standarder og specifikationer. Udfordringen er, at i følge forslaget kan Kommissionen løbende gennem gennemførelsesretsakter præcisere de tekniske standarder og specifikationer, som forslagets bilag 1 fastsætter. Dette betyder, at én enkelt komite under Kommissionen vil skulle beskæftige sig med hele direktivets anvendelsesområde, og at medlemsstaternes indflydelse på retsakten mindskes, hvilket regeringen ikke finder hensigtsmæssigt.

Valgfrihed vedr. opfyldelse af tilgængelighedsforpligtelsen

I kompromisforslaget er der arbejdet med, at de konkrete tilgængelighedskrav er mere overskuelige og anvendelige, hvilket regeringen støtter. Regeringen finder, at det bør fremgå, at hvis andre teknologier eller tiltag kan opfylde samme funktion, som beskrevet i forslaget, så bør dette opfylde tilgængelighedsforpligtelsen. Dette skyldes, at der i forslaget og det tilhørende bilag er en række tekniske og funktionelle krav, som produkter og tjenesteydelser skal opfylde. Den teknologiske udvikling går imidlertid stærkt. Derfor bør der være fokus på, at der ikke fastsættes krav, som i mellemtiden bliver overhalet indenom af den teknologiske udvikling.

Fokus på funktionelle krav frem for tekniske specifikationer og beskrivelser er ikke alene med til at forhindre regulering, der overhales af begivenhedernes gang, det kan tilmed have den afledte effekt, at en større dynamik og fleksibilitet omkring udvikling af tilgængelighedsteknologi kan betyde bedre og billigere løsninger for de handicappede og i øvrigt understøtte den teknologiske udvikling. Dette vil også være i de handicappedes interesse, da de ikke er tjent med tilgængelighedstiltag, der hurtigt forældes.

Overgangsbestemmelser

I Kommissionens forslag fastsættes det, at de omfattede produkter og services skal leve op til tilgængelighedskravene senest 6 år efter forslagets ikrafttræden. Regeringen finder, at erhvervslivet dermed får en alt for kort periode til at omstille sig til de nye krav. Specielt fsva. selvbetjeningsautomater (billetautomater, ATM'er etc.) vil dette medføre, at fuldt anvendelige automater skal udskiftes pga. de nye krav.

Regeringen er derfor positiv overfor, at der med kompromisforslaget foreslås en tidsfrist på 11 år efter forslagets ikrafttræden, før produkter skal leve op til tilgængelighedskravene, og 20 år fsva. selvbetjeningsautomater.

Opsamling

Regeringen er helt overordnet positiv overfor, at der med det foreliggende kompromisforslag lægges op til, at anvendelsesområdet for forslaget indskrænkes, at der fastsættes længere overgangsordninger, at forslaget er mere tydeligt og anvendeligt, at der gives bedre vilkår for virksomhederne i forhold til dokumentation og forskellige undtagelsesmuligheder m.m., og at de økonomiske konsekvenser dermed ser ud til at kunne mindskes betydeligt. Regeringen ser dog fortsat gerne, at dele af forslaget i stedet reguleres i sektorlovgivningen, og specielt at kravet om CE-mærkning samt alarmtjenester udgår af kompromisforslaget. Dette til trods er det regeringens vurdering, at kompromisforslaget samlet set imødekommer regeringens forhandlingsmandat, hvorfor regeringen har til hensigt at støtte en generel indstilling på EPSCO-rådsmødet den 7. december 2017.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Der er oversendt grund og nærhedsnotat d. 7. januar 2016 samt supplerende grund- og nærhedsnotat d. 22. januar 2016. Der er forud for EPSCO rådsmøde d. 16. juni 2016 oversendt samlenotat d. 2. juni 2016 og revideret samlenotat d. 7. juni 2016. Der er forud for EPSCO rådsmøde den 8. december 2016 oversendt samlenotat den 17. november 2016. Der blev oversendt samlenotat den 2. juni 2017, og sagen blev forelagt FEU til forhandlingsoplæg den 9. juni 2017.